

Γνωμοδοτήσεις

Σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης»

Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021

Απόψεις

Η κατάσταση των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. σήμερα.

Περιφερειακές διαφοροποιήσεις και ανισότητες του προσδόκιμου ζωής
στη γέννηση στην Ελλάδα (1991-2006) - Μια πρώτη προσέγγιση.

Think Before You Print

Ενημερωτικό Δελτίο

Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας
Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Απρίλιος 2012

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕ- ΔΡΟΥ

της Ιωάννας Δούνια

Πρόεδρος Συλλόγου Ελλήνων
Μηχανικών Πολεοδομίας, Χω-
ροταξίας, και Περιφερειακής
Ανάπτυξης (Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.)

Συναδέλφισσες και συνάδελφοι Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης,

Αγαπητές αναγνώστριες και αναγνώστες,

Στο παρελθόν έχουμε αρκετές φορές αναφερθεί στις αλλαγές που επιχειρήθηκαν να εφαρμοστούν τελευταίως στο σύστημα του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και για τις οποίες ασκήθηκε κατά περίπτωση έντονη κριτική τόσο από τον Σύλλογο όσο και από άλλους επιστημονικούς φορείς, επαγγελματικές ενώσεις κλπ. ότι έγιναν βεβαιασμένα και ασυντόνιστα στο πλαίσιο των συνθηκών δημοσιονομικής στενότητας που εξακολουθεί να βιώνει η χώρα.

Αναγνωρίζοντας ότι είναι αναγκαίο ο χωρικός σχεδιασμός να έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα και να παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο που θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης και στην αναβάθμιση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας, αναρωτηθήκαμε επίσης με ποιο τρόπο και ποια εργαλεία μπορεί να αποτελέσει μέρος της λύσης του προβλήματος αντί μέρος του ίδιου του προβλήματος, όπως αντιμετωπίζεται σήμερα.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, που αποτελεί μία από τις συνιστώσες του παραπάνω ερωτήματος, γεγονός παραμένει ότι η πολιτεία επέλεξε να επενδύσει εδώ και 20 και πλέον χρόνια στη δημιουργία μιας ειδικότητας επαγγελματιών / επιστημόνων, εφοδιασμένων με όλες τις αναγκαίες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις για την αντιμετώπιση των

προβλημάτων του χώρου που συνεπάγονται τεράστιο οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος.

Ωστόσο χρονίζοντα προβλήματα όπως τα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών, οι συντεχνιακοί αποκλεισμοί κ.α. αλλά και πρόσφατα η οικονομική κρίση που έπληξε και τους μηχανικούς και ιδιαίτερα τους νέους μηχανικούς της ειδικότητας, ήρθαν να προστεθούν στην αδιαφορία της πολιτείας να αξιοποιήσει γρήγορα και αποτελεσματικά μια γενιά εξειδικευμένων επαγγελματιών σε θέματα χωροταξικού, πολεοδομικού σχεδιασμού και ανάπτυξης, που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην αναβάθμιση του ρόλου και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης στα θέματα αυτά.

Σε μια χώρα που αντιλαμβάνεται τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό ως μια διαδικασία τακτοποίησης διαμορφωμένων καταστάσεων ή ως αναγκαία επιστημονική και θεσμική επένδυση προειλημμένων αποφάσεων,

Σε μια χώρα που έχει εγκλωβιστεί σε έναν κυκεώνα αντιφάσεων με τεράστιο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος,

Σε μια χώρα που η παρατεταμένη απόκλιση από τις διεθνείς πρακτικές, με την επίκληση ιδιαιτεροτήτων, υπονομεύει κάθε παραγωγική δραστηριότητα,

Είναι επιτέλους ανάγκη να υπάρξει πολιτική βούληση για θεαματική στροφή ώστε να αξιοποιηθεί και να αναδειχθεί η ειδικότητα ως σύγχρονος φορέας επιστημονικής γνώσης για τα θέματα του χώρου και να ενθαρρυνθεί η απρόσκοπτη διείσδυσή της στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, που θα αποφέρει σημαντικά οφέλη για την κοινωνία μας.

Όλοι εμείς που υπηρετούμε τον χωρικό σχεδιασμό είμαστε βέβαιοι ότι και στις σημερινές συνθήκες της κρίσης μπορούμε να μεγιστοποιήσουμε το περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό όφελος του σχεδιασμού για τη χώρα μας.

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Το ενημερωτικό δελτίο του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, με την ονομασία «Π», συντάσσεται σε τριμηνιαία βάση και αποστέλλεται στους αναγνώστες του μέσω e-mail.

Στο 11^ο τεύχος παρουσιάζεται στη στήλη «Επιστημονικά Θέματα» η γνωμοδότηση του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το Σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» καθώς και για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021. Στη στήλη «Απόψεις» φιλοξενείται η εισήγηση της Δρ. Α. Τασπούλου, με τίτλο «Η κατάσταση των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. σήμερα», η οποία παρουσιάστηκε από τη συγγραφέα, εκπροσωπώντας τον Σύλλογο, στην ημερίδα του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης με θέμα «Διδάγματα από την εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και μαθήματα για το μέλλον», που πραγματοποιήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2011 στην Αθήνα. Επίσης φιλοξενείται το άρθρο του υποψήφιου διδάκτορα Μ. Αγοραστάκη με τίτλο «Περιφερειακές διαφοροποιήσεις και ανισότητες του προσδόκιμου ζωής στη γέννηση στην Ελλάδα (1991-2006) – Μια πρώτη προσέγγιση».

Για τη σύνταξη του τεύχους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερος τους συναδέλφους της Ομάδας Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης.

Τη Συντακτική Επιτροπή αποτελούν οι διατελέσαντες Πρόεδροι του Συλλόγου. Η Συντακτική Επιτροπή είναι αρμόδια να καθορίσει το περιεχόμενο του κάθε τεύχους και διατηρεί το δικαίωμα να επεμβαίνει σε άρθρα που αποστέλλονται προς δημοσίευση,

προκειμένου να διασφαλίζεται ο ενιαίος χαρακτήρας του τεύχους. Εφόσον κρίνει ότι οι παρεμβάσεις της ενδέχεται να αλλοιώσουν το περιεχόμενο ενός άρθρου, υποχρεούται να έλθει σε επικοινωνία με το συντάκτη, προκειμένου να λάβει τη σύμφωνη γνώμη του. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Τα άρθρα που δημοσιεύονται στη στήλη «Απόψεις» δεν υπάγονται σε κρίση.

Παρακαλούμε για την έγκαιρη διευθέτηση ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των στοιχείων που αποστέλλετε. Ο Σύλλογος και η Συντακτική Επιτροπή δε φέρουν καμία ευθύνη για περιπτώσεις ενυπόγραφων άρθρων ή φωτογραφιών και λοιπών στοιχείων που έχουν αποσταλεί και τα οποία θίγουν πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Η φωτογραφία στο εξώφυλλο είναι της Αιμιλίας Αλεξανδροπούλου από την Άνω Πόλη της Θεσσαλονίκης.

“π” is the official journal of the Hellenic Association of City and Regional Planners (SEMPXPA). Full members are graduates of the Departments of Planning and Regional Development, accredited by the Technical Chamber of Greece (TEE). Other engineers with an extensive academic and professional background in City and Regional Planning, also accredited by the Technical Chamber of Greece, can become Members.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Σε αυτό το τεύχος βοήθησαν οι συναδέλφισσες και συνάδελφοι (αλφαβητικά):

- Αιμιλία Αλεξανδροπούλου
- Άννα Γιαννιού
- Ιωάννα Δούνια
- Νίκος Κουτσομάρκος
- Χρυσός Μακράκης - Καραχάλιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Μήνυμα της Προέδρου</i> _____	2	<i>Βιβλιοπαρουσιάσεις</i> _____	47
<i>Από τη Συντακτική Επιτροπή</i> _____	3	<i>Συνέδρια και Εκδηλώσεις</i> _____	48
<i>Επιστημονική και Τεχνική Υποστήριξη</i> _____	3	<i>Από τον Τύπο</i> _____	49
<i>Νέα και Θέσεις του Συλλόγου</i> _____	5	<i>Λέξεις - Κλειδιά Προηγούμενων Τευχών</i> _____	53
Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. ____	5		
Απολογισμός Δράσεων του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. _____	5		
Τα Νέα των Περιφερειακών Τμημάτων 6			
Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. _____	6		
Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Θεσσαλίας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. ____	8		
<i>Επιστημονικά Θέματα</i> _____	10		
Γνωμοδότηση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» _____	10		
Γνωμοδότηση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021 _____	15		
<i>Απόψεις</i> _____	24		
Η κατάσταση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ σήμερα _____	24		
Περιφερειακές διαφοροποιήσεις και ανισότητες του προσδόκιμου ζωής στη γέννηση στην Ελλάδα (1991 – 2006) – Μια πρώτη προσέγγιση _____	30		

ΝΕΑ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Γενική Συνέλευση του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.) καλεί τα μέλη του σε τακτική Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Καταστατικό, η οποία θα πραγματοποιηθεί το **Σάββατο 19 Μαΐου 2012** σε αίθουσα του Τ.Ε.Ε., Νίκης 4, Αθήνα, 1ος όροφος και ώρα **12.00** το μεσημέρι με τα παρακάτω θέματα ημερήσιας διάταξης:

1. Απολογισμός πεπραγμένων του Δ.Σ. για το 2011
2. Οικονομικός απολογισμός 2011 και Προϋπολογισμός / Σχέδιο Δράσης 2012
3. Απολογισμός λειτουργίας Περιφερειακών Τμημάτων
4. Καθορισμός ύψους συνδρομών για τη διετία 2012-2013
5. Επιστημονικά θέματα
6. Λοιπά θέματα

Απολογισμός Δράσεων του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου Σεπτεμβρίου 2011 – Μαρτίου 2012 ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **09/09/2011:** Επιστολή προς τον πρόεδρο του Τ.Ε.Ε. κ. Χ. Σπίρτζη σχετικά με

τη διασφάλιση της συμμετοχής των ανέργων μηχανικών σε πρόγραμμα για την απασχόληση.

- **13/10/2011:** Επιστολή προς τον Δήμο Κατερίνης σχετικά με την ανάθεση της μελέτης αστικών αναπλάσεων στην πόλη της Κατερίνης.
- **24/10/2011:** Επιστολή προς το Υ.Π.Ε.Κ.Α. για τον ορισμό εκπροσώπων του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. στην επιτροπή κατάρτισης καταλόγου κριτών για τους διαγωνισμούς μελετών με απονομή βραβείων.
- **30/10/2011:** Επιστολή προς το Υ.Π.Ε.Κ.Α. σχετικά με την τροποποίηση ή ανάκληση ανακοίνωσης για μετάταξη υπαλλήλων στο υπουργείο με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών στην πολεοδομία, χωροταξία και προστασία του περιβάλλοντος, ώστε να ζητούνται και μηχανικοί της ειδικότητας.
- **24/11/2012:** Επιστολή προς τον Ο.Κ.Χ.Ε., με αφορμή της διοργάνωση ημερίδας, για τη συμμετοχή του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. σε συναντήσεις και ομάδες εργασίας με θέματα της οδηγίας INSPIRE, του Ν. 3882/2011 και της ΕΥ-ΓΕΠ.
- **25/11/2011:** Συμμετοχή στην ημερίδα του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Κ.Π.Α.Α.) με θέμα «Διδάγματα από την εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και μαθήματα για το μέλλον». Τον Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. εκπροσώπησε με εισήγηση σχετικά με τη σημερινή κατάσταση των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. το μέλος της Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε. Α. Τασοπούλου.
- **03/12/2012:** Συνάντηση με μέλη του Συλλόγου στην Αθήνα και συζήτηση για επαγγελματικά και άλλα θέματα.

- **03/02/2012:** Επιστολή προς την εφημερίδα «Τα Νέα» σχετικά με ανακρίβειες που διατυπώθηκαν για την ειδικότητα σε άρθρο με τίτλο «Αναντιστοιχία μεταξύ τίτλων σπουδών και επαγγελματικών δικαιωμάτων - Πτυχία χωρίς αντίκρισμα στην αγορά εργασίας».
- **08/02/2012:** Επιστολή προς τον Γ.Γ. της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου – Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου σχετικά με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Πύργου και τον αποκλεισμό της ειδικότητας από τις θέσεις προϊσταμένων.
- **08/02/2012:** Επιστολή προς το Υ.Π.Ε.Κ.Α. σε απάντηση σχετικού εγγράφου για τον ορισμό κριτών - εκπροσώπων του Συλλόγου στον διαγωνισμό ιδεών για την ανάπτυξη – ανάδειξη της «Βαλκανικής Πλατείας» του πρώην στρατοπέδου Στρεμπενιώτη του Δήμου Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης.
- **20/02/2012:** Γνωμοδότηση για το σχέδιο ΚΥΑ για το σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης».
- **23/02/2012:** Επιστολή προς το Υ.Π.Ε.Κ.Α. σχετικά με τη στελέχωση του Γραφείου Ελληνικού που προβλέπεται στο σχέδιο Νόμου «Αξιοποίηση του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού [...]» με μηχανικούς της ειδικότητας.
- **28/02/2012:** Επιστολή προς το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. σε απάντηση σχετικού εγγράφου, για το μητρώο μελετητών και επιβλεπόντων μηχανικών του Ν. 4030/2011.
- **13/03/2012:** Αποστολή κειμένου εργασίας στο Υ.Π.Ε.Κ.Α. σχετικά με την αναθεώρηση του Ν.2508/97.

Τα Νέα των Περιφερειακών Τμημάτων

Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου Σεπτεμβρίου 2011 – Μαρτίου 2012 το Περιφερειακό Τμήμα Βόρειας Ελλάδας (Π.Τ.Β.Ε.) του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **23/09/2011:** Συνάντηση με τον αναπληρωτή πρόεδρο του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης (Τ.Μ.Χ.Α.) του Α.Π.Θ. στην οποία αποφασίστηκε η από κοινού με το Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. διοργάνωση εκδήλωσης για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της χώρας για τη χωροταξία και την πολεοδομία, σε συνεργασία και με άλλους φορείς. Στη συνάντηση συμμετείχαν οι Γ. Μπάκης, Ν. Τασοπούλου.
- **28/09/2011:** Επιστολή προς τους προέδρους του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. και της Μ.Ε. Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης με θέμα την "Διοργάνωση Εκδήλωσης για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για τη χωροταξία και την πολεοδομία"
- **13/10/2011:** Συνάντηση με τους συλλόγους μηχανικών για τη στέγαση. Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησε ο Γ. Μπάκης.
- **25/11/2011:** Συμμετοχή στην ημερίδα του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Κ.Π.Α.Α.) με θέμα «Διδάγματα από την εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και μαθήματα για το μέλλον». Τον Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. εκπροσώπησε με εισή-

γηση σχετικά με τη σημερινή κατάσταση των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. το μέλος της Δ.Ε. του Π.Τ.Β.Ε. Α. Τασσοπούλου.

- **11/01/2012:** Συνάντηση των Προέδρων των Συλλόγων Μηχανικών με την ηγεσία του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. με θέμα τις εξελίξεις στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και τον σχεδιασμό κινητοποιήσεων.
- **13/01/2012:** Συμμετοχή σε παντεχνική συνάντηση στο Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. με θέμα τις εξελίξεις στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και τα γενικότερα προβλήματα μηχανικών. Ακολούθησε παράδοση ψηφίσματος στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης. Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησε ο πρόεδρος Γ. Μπάκης.
- **17/01/2012:** Συγκέντρωση διαμαρτυρίας και συμβολική κατάληψη των γραφείων του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. από το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. και τους κλαδικούς συλλόγους μηχανικών. Τη Δ.Ε. εκπροσώπησαν οι Γ. Μπάκης και Α. Τασσοπούλου.
- **19/01/2012:** Συμμετοχή στην ημερίδα που οργάνωσε η Επιστημονική Εταιρεία Δικαίου Πολεοδομίας και Χωροταξίας, το Τμήμα Νομικής του Α.Π.Θ. και ο Δήμος Θεσσαλονίκης με θέμα «Αστικές αναπλάσεις». Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησε με παρέμβαση το μέλος της Δ.Ε. Π. Καρκαβίτσας.
- **27/01/2012:** Συμμετοχή στην ανοικτή συνεδρίαση της Αντιπροσωπείας του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. με κύριο θέμα τις εξελίξεις στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησε ο πρόεδρος Γ. Μπάκης.
- **31/01/2012:** Συνάντηση με άλλους κλαδικούς συλλόγους της Βόρειας Ελλάδας για το θέμα των ασφαλιστικών εισφορών του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και της διαχείρισης του αποθεματικού. Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησαν ο πρόεδρος Γ. Μπάκης και η αντιπρόεδρος Α. Αλεξανδροπούλου.
- **03/02/2012:** Συμμετοχή στην παντεχνική απεργία που προκήρυξε το Τ.Ε.Ε.
- **08/02/2012:** Δεύτερη συνάντηση με άλλους κλαδικούς συλλόγους της Βόρειας Ελλάδας για το θέμα των ασφαλιστικών εισφορών του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και της διαχείρισης του αποθεματικού - διαμόρφωση κοινής επιστολής. Το Π.Τ.Β.Ε. εκπροσώπησαν η αντιπρόεδρος Α. Αλεξανδροπούλου και η γραμματέας Κ. Παδοπούλου.
- **28/02/2012:** Επιστολή προς το Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ. σε απάντηση σχετικού εγγράφου, για το μητρώο μελετητών και επιβλεπόντων μηχανικών του Ν. 4030/2011.
- **10/03/2012:** Πραγματοποιήθηκε η ετήσια τακτική ολομέλεια του Π.Τ.Β.Ε. Ακολούθησε η καθιερωμένη κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας. Το φλουρί κέρδισε η συνάδελφος Κική Αργυροπούλου.
- **16/03/2012:** Συνάντηση με μέλη της Μ.Ε. Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Ανάπτυξης και εκπροσώπους του Α.Π.Θ για τη διοργάνωση εκδήλωσης για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της χώρας για τη χωροταξία και την πολεοδομία.

Τα μέλη του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας κατά την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας

Απολογισμός Δράσεων του Περιφερειακού Τμήματος Θεσσαλίας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου Σεπτεμβρίου 2011 – Μαρτίου 2012 το Περιφερειακό Τμήμα Θεσσαλίας (Π.Τ.Θ.) του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης πραγματοποίησε τις εξής δράσεις:

- **14/09/2011:** Πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Δ.Ε. του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ με θέμα τις νέες διαδικασίες νομιμοποίησης

αυθαιρέτων. Το Π.Τ. εκπροσώπησε ο αντιπρόεδρος Μιμής Δημήτρης.

- **19/09/2011:** Πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Δ.Ε. του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ., με θέμα το Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Λάρισας. Το Π.Τ.Θ. εκπροσώπησε η πρόεδρος Α. Γιαννιού και ο αντιπρόεδρος Μιμής Δημήτρης. Σχετικά, παραδόθηκε στο Τ.Ε.Ε. η γνωμοδότηση του Π.Τ. που είχε σταλεί στο Υ.Π.Ε.Κ.Α. στις 15/04/2010 και παραδόθηκε στη Δ.Ε. κείμενο με παρατηρήσεις επί του σχεδίου Π.Δ.

- **16/01/2012:** Πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Δ.Ε. του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ., με θέμα την ανοιχτή Παντεχνική Συγκέντρωση στις 28/1/2012 στη Λάρισα, όπου θα γίνει ενημέρωση για το ασφαλιστικό και όλα τα επαγγελματικά θέματα της ειδικότητας. Το Π.Τ. εκπροσώπησε η πρόεδρος Α. Γιαννιού, που αναφέρθηκε στην δύσκολη οικονομική συγκυρία, στα προβλήματα των νέων ειδικοτήτων μηχανικών που διογκώνονται συνεχώς και στην ανάγκη το Τ.Ε.Ε. να συνδράμει τις νέες ειδικότητες.
- **28/01/2012:** Πραγματοποιήθηκε ανοιχτή παντεχνική συγκέντρωση μηχανικών στην έδρα του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ. με κύριο θέμα το Ασφαλιστικό και όλα τα επαγγελματικά θέματα της επικαιρότητας, όπου περευρέθηκαν ο Πρόεδρος του ΤΕΕ Χ. Σπίρτζης, ο Α' Αντιπρόεδρος Σ. Αλεξιάδης και ο κ. Μακέδος υπευθ. Ασφαλιστικών θεμάτων. Το Π.Τ. εκπροσώπησαν οι Α. Γιαννιού, Μ. Τριανταφυλλίδου, Δ. Μιμής.
- **04/02/2012:** Πραγματοποιήθηκε η ετήσια τακτική ολομέλεια του Π.Τ.Θ. στην έδρα του. Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν: Οικονομικός απολογισμός 2011/ Προϋπολογισμός 2012, Απολογισμός δράσεων και συζήτηση για τα επαγγελματικά θέματα. Ακολούθησε η καθιερωμένη κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας. Το φλουρί που αντιστοιχούσε σε ένα μπουκάλι κρασί και έναν πίνακα προσφοράς του Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Δ.Θ., κέρδισε η πρόεδρος του Π.Τ.Θ. Α. Γιαννιού.

Ομαδική φωτογραφία των μελών του Π.Τ. Θεσσαλίας

Η πρωτοχρονιάτικη πίτα του Π.Τ. Θεσσαλίας

Από αριστερά: Ε. Μάνου, Δ. Μιμής, Ε. Αντωνίου, Α. Γιαννιού, Μ. Τριανταφυλλίδου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Γνωμοδότηση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης»

Το Σχέδιο Π.Δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης», που δόθηκε στη δημοσιότητα στα τέλη του 2011 και αποτέλεσε αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης, συνιστά ένα, καταρχήν, σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση αναμόρφωσης του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στη χώρα, καθώς το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις χρήσεις γης (Π.Δ. 23/02/1987, ΦΕΚ 166 Δ') είναι ελλιπές και ξεπερασμένο από τις εξελίξεις στο πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού και ειδικότερα τη θέσπιση του Ν. 2508/97 με βάση τον οποίο εκπονούνται Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. που καλύπτουν πλέον ολόκληρη την εδαφική ενότητα ενός Δήμου.

Ωστόσο είναι σημαντικό να τονιστούν ορισμένα σημεία και πτυχές του σχεδίου Π.Δ., τόσο επί της αρχής όσο και επί του περιεχομένου του, που δεν αντιμετωπίζουν επαρκώς τα σημερινά προβλήματα του χωρικού σχεδιασμού.

Α. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

1. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι χρήσεις γης αποτελούν το πλέον σημαντικό εργαλείο του πολεοδομικού σχεδιασμού, η μεμονωμένη αντιμετώπισή τους, χωρίς τη σύνδεσή τους με οποιαδήποτε ρητή κατευθυντήρια πολιτική αποτελεί, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, πηγή κινδύνων για το σχεδιασμό. Αντιθέτως, είναι επιβεβλημένη η ένταξη της ρύθμισης / αναθεώρησης των κατηγοριών χρήσεων γης στην προσπάθεια για τη συνολική αναθεώρηση του χωροταξικού και πολεοδο-

μικού σχεδιασμού, ειδικότερα δε του Ν. 2508/97.

Με δεδομένη δε την προκήρυξη των μελετών αναθεώρησης των Περιφερειακών Πλαισίων (τον Μάιο 2011) και των μελετών μορφολογικών κανόνων δόμησης στους μικρούς οικισμούς της χώρας και σε περιοχές εκτός σχεδίου (τον Αύγουστο – Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο 2011), που περιέχουν κοινά στοιχεία ανάλυσης δεδομένων με τις μελέτες για τα Περιφερειακά Πλαίσια, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με το συντονισμό των υπηρεσιών του Υ.Π.Ε.Κ.Α. ως προς την ακολουθούμενη χωροταξική και πολεοδομική πολιτική.

2. Σε κάθε περίπτωση, η σύνταξη ενός Π.Δ. για τη ρύθμιση των χρήσεων γης είναι ένα δύσκολο και επίπονο εγχείρημα από επιστημονική και πολιτική άποψη. Σε μια τέτοια προσπάθεια πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος συντονισμός και η συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων, επιστημονικών, επαγγελματικών και πολιτικών, έτσι ώστε το παραγόμενο αποτέλεσμα να αποτυπώνει και να συνθέτει τις επιστημονικές προσεγγίσεις, πολιτικές και πρακτικές. Με αυτό το σκεπτικό, δημιουργεί ερωτηματικά η διαδικασία που ακολουθήθηκε από το Υπουργείο, καθώς φαίνεται ότι το Π.Δ. παρατίθεται σε δημόσια διαβούλευση χωρίς να έχει επεξεργαστεί στοιχειωδώς -όπως προκύπτει από την υιοθέτηση παρωχημένων όρων και την άγνοια εργαλείων άλλων τομέων/υπουργείων- σε κοινές συσκέψεις με άλλους φορείς και υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης αλλά και με επιστημονικούς ή/και επαγγελματικούς φορείς.
3. Ως προς το περιεχόμενο του Π.Δ., θα ήταν ενδιαφέρον να παρέχονταν στοιχεία από το Υ.Π.Ε.Κ.Α. σχετικά με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τον προσδιορισμό κυρίως των ειδικών κατηγοριών

χρήσεων γης. Για παράδειγμα η μελέτη και κριτική θεώρηση των πρακτικών που ακολουθούνται στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμη εισροή στον καθορισμό των χρήσεων γης σύμφωνα με τα ελληνικά δεδομένα.

4. Ακρογωνιαίο λίθο για την πολιτική αυστηρότερης ρύθμισης των χρήσεων γης εκτός σχεδίου, που διαφαίνεται να υπάρχει στο σχέδιο Π.Δ., αποτελούν οι μεταβατικές διατάξεις. Με τη μέχρι στιγμής διατύπωση, το Υ.Π.Ε.Κ.Α. φαίνεται να μεταθέτει την ευθύνη εφαρμογής της πολιτικής του στην τοπική αυτοδιοίκηση και τους μελετητές, μέσω δύο κύριων εντοπισμένων κενών:

- α) Με τη θεσμοθέτηση του Π.Δ. η ελληνική επικράτεια θα χωριστεί σε τρία θεσμικά καθεστώτα ως προς τις εκτός σχεδίου χρήσεις: i) περιοχές πλήρους απορύθμισης για τις οποίες δεν έχει θεσμοθετηθεί ποτέ κανένα σχέδιο χρήσεων γης, ii) περιοχές οι οποίες έχουν ρυθμιστεί με κάποιο εργαλείο (Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., Ζ.Ο.Ε. κλπ.), στις οποίες ωστόσο έχουν συνήθως καθοριστεί ζώνες με πολύ μεγάλο εύρος επιτρεπόμενων χρήσεων, άρα με μικρό βαθμό ρύθμισης, iii) περιοχές αυστηρής ρύθμισηςⁱ, όπου και όταν κινηθούν οι διαδικασίες για θεσμοθέτηση νέων ή αναθεώρηση παλαιών Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται στρεβλές και άνιστες συνθήκες ανταγωνισμού για τη χωροθέτηση λειτουργιών και δραστηριοτήτων (μεταξύ των οποίων και η κατοικία), οι οποίες ενδεχομένως να λειτουργήσουν ακόμα και ως αντικίνη-

τρο για τους Ο.Τ.Α. για την εκπόνηση-αναθεώρηση Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

Πρόταση του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. είναι να υιοθετηθεί ρητή διάταξη για την υποχρέωση των Ο.Τ.Α. όλης της Επικράτειας να θεσμοθετήσουν - αναθεωρήσουν Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, π.χ. 5-ετία από την ψήφιση του Π.Δ., υποχρέωση που θα πρέπει να συνδεθεί με σαφή οικονομικά κίνητρα ή κυρώσεις σε περίπτωση μη ανταπόκρισης, όπως για παράδειγμα η απαγόρευση της εκτός σχεδίου δόμησης για κατοικία μέχρι την έγκριση Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

Η πρόταση αυτή προϋποθέτει βεβαίως την προσαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού στη νέα διοικητική διάρθρωση της χώρας (Καλλικράτης) και την επίλυση θεμάτων που άπτονται του Ν.2508/97 και της ανάγκης αναθεώρησής του, όπως το εύρος της εδαφικής κάλυψης των Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. και τα συνεπακόλουθα ζητήματα που σχετίζονται με τον χαρακτήρα τους καθώς και τον χαρακτήρα των υποκείμενων σχεδίων. Επίσης, προϋποθέτει τη διερεύνηση λύσεων προκειμένου να επιτευχθεί μια όσο το δυνατόν πιο κοινωνικά δίκαιη μετάβαση προς τον περιορισμό της μέχρι σήμερα χαρακτηριζόμενης «εκτός σχεδίου δόμησης».

- β) Με την, καταρχήν ορθή, κατανομή των περισσότερων γενικών κατηγοριών χρήσεων που αφορούν οργανωμένες ανθρώπινες λειτουργίες και δραστηριότητες στις περιοχές «πολεοδομημένες και προς πολεοδόμηση» δημιουργείται το εξής κενό ρύθμισης και ερώτημα: θα επιτρέπεται η δόμηση κατά το χρονικό διάστημα από τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής μέχρι και

ⁱ Με επιφύλαξη για τον βαθμό ρύθμισης που θα επιφέρει ο προσδιορισμός Ζωνών Εκτόνωσης Αστικών Επιβαρύνσεων του άρθρου 14, όπως αναλύεται παρακάτω.

την πολεοδόμησή της; Εάν ναι, με ποιους όρους; Εάν όχι, ποιο όργανο είναι αρμόδιο να προτείνει την αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειών; Οι περιοχές αυτές θα θεωρούνται πλέον εν δυνάμει εντός σχεδίου ή θα ισχύουν οι γενικές διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης μέχρι την πολεοδόμησή τους;

Είναι συνεπώς σημαντικό να επισημανθεί εκ νέου ο κίνδυνος αποτυχίας υλοποίησης της διαφαινόμενης πολιτικής του Υ.Π.Ε.Κ.Α. για την οργανωμένη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, στην περίπτωση που η πολεοδόμηση των περιοχών αυτών παραπέμπεται, για οποιονδήποτε λόγο, στις καλές.

Πρόταση του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. (προς μελέτη), ιδιαίτερα στις περιοχές 5 «Τουρισμός – αναψυχή – παραθεριστική (δεύτερη) κατοικία», 8 «Χαμηλής και μέσης όχλησης ειδικές παραγωγικές εγκαταστάσεις» και 9 «Υψηλής όχλησης ειδικές παραγωγικές εγκαταστάσεις» είναι να θεσμοθετηθεί η αυτόματη αναστολή οικοδομικών αδειών μέχρι την πολεοδόμηση, αλλά:

- Σε κάθε θεσμοθετημένη περιοχή αυτών των γενικών κατηγοριών (5, 8 και 9) να υπάρχει πίνακας με μέγιστα ποσοστά κατανομής της έκτασης ανά ειδική κατηγορία χρήσης που επιτρέπεται σε αυτήν.
- Να είναι δυνατή η τμηματική και ιδιωτική πολεοδόμηση των περιοχών αυτών με κίνητρο τη δυνατότητα δόμησης.
- Να εκδοθούν προδιαγραφές για τις ελάχιστες απαιτήσεις σε υποδομές και έκταση που θα πρέπει να τηρούνται στην πε-

ρίπτωση τμηματικής πολεοδόμησης για δόμηση.

5. Αν και κρίνεται θετικό το γεγονός ότι το Σχέδιο Υπουργικής Απόφασης (Υ.Α.) για την εξειδίκευση των ειδικών κατηγοριών χρήσεων συνοδεύει το σχέδιο Π.Δ., παρατηρείται ότι αναφέρεται σε μερικές μόνο από τις ειδικές κατηγορίες της παρ. Β1 (συγκεκριμένα στις υπ' αριθ. 1 έως 15, 20, 21 και 25). Ωστόσο σύμφωνα με την παρ. 1Γ του άρθρου 1 του Π.Δ., η Υ.Α. εξειδικεύει το περιεχόμενο των ειδικών κατηγοριών όλης της παρ. Β. Συνεπώς είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί εάν οι υπόλοιπες ειδικές χρήσεις θεωρείται ότι δεν πρέπει να εξειδικευτούν ή εάν το Σχέδιο της Υ.Α. δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Β. ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Το περιεχόμενο του υπό διαβούλευση Π.Δ. παρουσιάζει επίσης αδυναμίες. Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες από αυτές:

Άρθρο 1. Κατηγορίες Χρήσεων

Οι «γενικές κατηγορίες χρήσεων» περιλαμβάνουν ένα μείγμα χρήσεων (π.χ. αμιγής κατοικία), περιοχών (π.χ. οικισμοί) και ζωνών (π.χ. περιοχές ελέγχου και περιορισμού δόμησης – Π.Ε.Π.Δ). Θεωρούμε άστοχο τον συνολικό χαρακτηρισμό τους ως «χρήσεις», εφόσον όπως προκύπτει και από τα επόμενα άρθρα αντιμετωπίζονται κυρίως ως περιοχές ή ζώνες στις οποίες επιτρέπονται συγκεκριμένες χρήσεις.

Περαιτέρω, η κατηγοριοποίηση των ειδικών χρήσεων δε φαίνεται να ακολουθεί μια συγκεκριμένη λογική. Για παράδειγμα οι χρήσεις 19 «ελικοδρόμιο» και 28 «σταθμοί υπεραστικών λεωφορείων» εμφανίζονται τόσο στην κατηγορία ΒΙ όσο και στη ΒΙΙ ενώ η 18 «σταθμοί μετεπιβίβασης Μ.Μ.Μ.» μόνο στη ΒΙ. Με ποια λογική κατηγοριοποιούνται οι κύριες και ιδιαίτερες χρήσεις;

Στις ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης αναφέρονται ξεχωριστά οι βιοτεχνικές από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις, διαχωρισμός που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ερμηνείας στη διοίκηση. Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει στη νομοθεσία διαφορετικός ορισμός της βιομηχανίας από τη βιοτεχνία ή διαφορετική αντιμετώπιση. Επιπλέον, γίνεται αναφορά σε επαγγελματικά εργαστήρια υψηλής όχλησης, τα οποία ως όρος δεν αναφέρονται πουθενά στη νομοθεσία.

Άρθρο 2. Περιοχές αποκλειστικής κατοικίας

Η χρησιμότητα / αναγκαιότητα καθορισμού περιοχών αποκλειστικής κατοικίας δημιουργεί προβληματισμό, ειδικά αν λάβει κανείς υπόψη τα προβλήματα που συχνά αυτές αντιμετωπίζουν και τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις περί συμπαγούς πόλης, πολυλειτουργικότητας και εδαφικής συνοχής. Ούτως ή άλλως στις ήδη δομημένες περιοχές που παρουσιάζουν τέτοια χαρακτηριστικά ήταν δυνατό μέχρι σήμερα να καθοριστεί για παράδειγμα «χρήση γενικής κατοικίας με εξαίρεση τα εξής:.....».

Άρθρο 6. Περιοχές τουρισμού – αναψυχής – παραθεριστικής (δεύτερης) κατοικίας

Εκτιμούμε ότι στις περιοχές αυτές θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για ορισμένες χρήσεις που συμβάλλουν στην αύξηση των επιπέδων θορύβου. Για παράδειγμα τα κέντρα διασκέδασης – αναψυχής, τα αναψυκτήρια, οι χώροι εστίασης κλπ. θα μπορούσαν να οριστούν ως ανοιχτοί ή κλειστοί χώροι, ανάλογα με το αν θα έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν μουσική.

Άρθρο 8. Ελεύθεροι χώροι – κοινόχρηστο πράσινο

Η αντιμετώπιση των χρήσεων γης του άρθρου 8 μόνο ως ξεχωριστή γενική κατηγορία ενδέχεται να δημιουργήσει σχεδιαστικά αλλά και λειτουργικά προβλήματα κατά τον πολε-

οδομικό σχεδιασμό, ιδιαίτερα διότι οι συγκεκριμένες χρήσεις είναι «σημειακές». Συνεπώς, προτείνουμε να εντάσσονται ως χρήσεις στο περιεχόμενο των άλλων γενικών κατηγοριών (ιδίως 1-12) ώστε να εξασφαλίζεται η ορθολογική συναρμογή τους.

Άρθρο 9. Περιοχές χαμηλής και μέσης όχλησης ειδικών παραγωγικών εγκαταστάσεων

Άρθρο 10. Περιοχές υψηλής όχλησης ειδικών παραγωγικών εγκαταστάσεων και Επιχειρηματικά Πάρκα (τύπου Α).

Άρθρο 11. Επιχειρηματικά Πάρκα Ενδιάμεσου Βαθμού Οργάνωσης (Ε.Π.Ε.Β.Ο.)

Ορίζονται ως γενικές κατηγορίες χρήσεων τα Επιχειρηματικά Πάρκα και τα Ε.Π.Ε.Β.Ο. από τη στιγμή που υπάρχουν ως γενικές κατηγορίες οι χαμηλής και μέσης όχλησης ειδικές παραγωγικές εγκαταστάσεις και οι υψηλής όχλησης ειδικές παραγωγικές εγκαταστάσεις. Θεωρούμε ότι τα Ε.Π. και Ε.Π.Ε.Β.Ο. δεν αποτελούν χρήσεις γης αλλά εργαλείο οργάνωσης και ανάπτυξης των κατάλληλων χρήσεων γης.

Επίσης, ειδικά για τα Ε.Π. και Ε.Π.Ε.Β.Ο. πρέπει να ληφθούν υπόψη ζητήματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα σημειακής χωροθέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και ειδικότερα όσων έχουν σημειακή εξάρτηση π.χ. από πρώτες ύλες, από πρόσβαση στον αιγιαλό, αλλά και όσων εμφανίζουν επικινδυνότητα (βλ. οδηγία SEVESO).

Τέλος, στο άρθρο 9 εισάγονται νέες γενικές κατηγορίες οι οποίες δεν αναφέρονται στο άρθρο 1, όπως περιοχές χονδρεμπορίου, περιοχές Β.Ι.Π.Α. - Β.Ι.Ο.Π.Α. προς εξυγιάνση, περιοχές τεχνολογικού πάρκου, περιοχές εμπορευματικού κέντρου. Ειδικά για τις έννοιες Β.Ι.Π.Α. - Β.Ι.Ο.Π.Α. που χρησιμοποιούνται στο άρθρο αυτό, σημειώνεται ότι έχουν πλέον εγκαταλειφθεί, ενώ το Ειδικό Πλαίσιο για τη Βιομηχανία υιοθετεί διαφορετική ορολογία.

Άρθρο 13. Περιοχές ιδιαίτερων χρήσεων

Στις εγκαταστάσεις αστικών υποδομών εντάσσονται ως ξεχωριστές κατηγορίες α) οι χώροι επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων, β) οι μονάδες παραγωγής – διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, ύδρευσης, διαχείρισης αποβλήτων, γ) οι εγκαταστάσεις Α.Π.Ε. Εκτιμούμε ότι υπάρχουν επικαλύψεις στις δραστηριότητες των κατηγοριών, οι οποίες δημιουργούν προβλήματα ερμηνείας.

Επιπλέον, θεωρούμε ότι πρέπει να αποσαφηνιστεί ο όρος «χώροι εξυπηρέτησης υποδομών» καθώς δεν είναι σαφές αν περιλαμβάνει π.χ. τους βοηθητικούς χώρους και αν ναι, δε διευκρινίζεται ποιοι είναι αυτοί. Ομοίως ο όρος «άλλες εγκαταστάσεις» είναι πολύ ευρύς και θα πρέπει με κάποιον τρόπο να προσδιοριστεί περαιτέρω.

Άρθρο 14. Περιοχές ελέγχου και περιορισμού δόμησης και χρήσεων

Πέραν των όσων αναφέρθηκαν στην παρ. 3α της ενότητας Α του παρόντος εγγράφου, επισημαίνουμε ότι στις ζώνες γεωργικών, δασικών, κτηνοτροφικών αλιευτικών και λοιπών αγροτικών εκμεταλλεύσεων, θα ήταν ίσως σκόπιμη εκτός από την αναφορά των επιτρεπόμενων κτισμάτων (π.χ. αποθήκες, βουστάσια κλπ.) που εξυπηρετούν την τοπική παραγωγή, και η κατηγοριοποίησή τους ανάλογα με το είδος της αγροτικής γης, ώστε να είναι σαφές τι επιτρέπεται στην απλή γεωργική γη, στη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας κλπ. Η ένταξη δε της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ) του άρθρου 15, δε διασφαλίζει, όπως αναφέρουμε παρακάτω (βλ. τις παρατηρήσεις για το άρθρο 15), την προστασία της.

Ειδικότερο πρόβλημα εντοπίζουμε στην αντιμετώπιση των αγροτικών δραστηριοτήτων, καθώς αυτές δεν εμφανίζονται στο περιεχόμενα καμίας πολεοδομημένης-προσπολεοδόμηση γενικής κατηγορίας. Εγείρεται

συνεπώς το ερώτημα τι θα συμβεί με τις αγροτικές δραστηριότητες π.χ. σε μια περιοχή που θα χαρακτηριστεί ως χαμηλής και μέσης όχλησης βιομηχανίας-βιοτεχνίας μέχρι την πολεοδόμηση αυτής ή μέχρι την εγκατάσταση άλλων δραστηριοτήτων στα οικόπεδα / αγροτεμάχια ή εάν πολεοδομηθεί τελικά μόνο κάποιο τμήμα της. Πρόταση του ΣΕ-ΜΠΧΠΑ είναι η πρόβλεψη χρήσεων αγροτικών δραστηριοτήτων σε περισσότερες γενικές κατηγορίες χρήσεων γης.

Αναφορικά με την παράγραφο Γ (*Ζώνες Εκτόνωσης Αστικών Επιβαρύνσεων*) του παρόντος άρθρου, παρατηρείται ότι δε διευκρινίζονται τα κριτήρια που ορίζουν τη «λειτουργική σύνδεση» των ζωνών που βρίσκονται στον χώρο εκτός των οικισμών με αυτούς, τα οποία προτείνουμε να αποσαφηνιστούν, ώστε να εξηγείται η αναγκαιότητα ύπαρξης των προτεινόμενων χρήσεων και το εύρος των ζωνών.

Η παράγραφος αυτή έρχεται σε αντίθεση τόσο με τον τίτλο και το γενικό περιεχόμενο του άρθρου 14, το οποίο προβλέπει «τον δραστικό περιορισμό της συνολικής επιτρεπόμενης επιφάνειας δόμησης και μείωση της έντασης της χρήσης, σε σχέση προς τις εκάστοτε ισχύουσες γενικές διατάξεις περί 'εκτός σχεδίου δόμησης'», όσο και με την συνολική πρόθεση του Σχεδίου Π.Δ. για την οργάνωση των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων σε πολεοδομημένες περιοχές. Συγκεκριμένα στις Ζώνες Εκτόνωσης Αστικών Επιβαρύνσεων επιτρέπονται χρήσεις, όπως ξενοδοχεία, παραγωγικές εγκαταστάσεις, πολυκαταστήματα, κλπ., οι οποίες συνδέονται με μεγαλύτερες επιφάνειες δόμησης από την κατοικία, η οποία κατά βάση απαγορεύεται. Διαφαίνεται δηλαδή, μια πρόθεση εξάπλωσης μιας σειράς χρήσεων με υψηλότερους συντελεστές σε περιοχές εκτός σχεδίου, γεγονός το οποίο μπορεί να αποσυμφορήσει λειτουργικά έναν οικισμό -εάν φυσικά το χρειάζεται- αλλά σε

καμία περίπτωση δε θα περιορίσει τη δόμηση. Συνεπώς θεωρούμε ότι οι δραστηριότητες που θα αναπτυχθούν στις ζώνες αυτές θα πρέπει να είναι αναλογικές των αναγκών του οικισμού και να αιτιολογούνται πλήρως.

Άρθρο 15. Περιοχές ειδικής προστασίας

Σε αντίθεση με τα προηγούμενα άρθρα, στις περιοχές ειδικής προστασίας δεν προσδιορίζονται χρήσεις, αλλά υπάρχει μια γενική αναφορά που παραπέμπει στις κατηγορίες χρήσεων των άρθρων 13 και 14 που όμως είναι δυνατό να οδηγήσει σε παρερμηνείες και προβλήματα.

Ομάδα εργασίας:

Αλεξανδροπούλου Αιμιλία (συντονίστρια)
ΜΧΠΠΑ, MSc, Γεν. Γραμματέας ΣΕΜΠΧΠΑ, Αντιπρόεδρος ΠΤΒΕ

Αργυριάδου Ειρήνη
ΜΧΠΠΑ, MSc, Μέλος ΔΣ ΣΕΜΠΧΠΑ

Κουτσομάρκος Νίκος
ΜΧΠΠΑ, MSc, Αντιπρόεδρος ΣΕΜΠΧΠΑ

Πούλου Μαρία
ΜΧΠΠΑ, MSc

Δρ. Τασοπούλου Αναστασία
ΜΧΠΠΑ, MSc, PhD, μέλος Δ.Ε. ΠΤΒΕ

Γνωμοδότηση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021

Ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης κατέθεσε τους προβληματισμούς του στο Υ.Π.Ε.Κ.Α. γύρω από τις αρχές, το αντικείμενο, τις απαιτήσεις και τις δεσμεύσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας / Αττικής 2021 (ΡΣΑ) επιδιώκοντας να ευαισθητοποιήσει τους αρμόδιους φορείς τόσο προς

την κατεύθυνση της συνεργασίας όσο και προς τη βελτίωση του περιεχομένου των ρυθμίσεων. Τονίζεται ότι η παρούσα γνωμοδότηση συντάχθηκε με βάση το Σχέδιο Νόμου για το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021 (ΡΣΑ) καθώς και το Πρόγραμμα Δράσης που δημοσιεύτηκαν στην ιστοσελίδα του ΟΡΣΑⁱⁱ. Επιφυλασσόμαστε να επανέλθουμε με νέα παρέμβαση στην περίπτωση που υπάρξουν σημαντικές τροποποιήσεις στο Σχέδιο Νόμου ΡΣΑ, σύμφωνα με όσα αναφέρονται σε δημοσιεύματα του τύπου τις τελευταίες εβδομάδες και μετά τις ανακατατάξεις στην Εκτελεστική Επιτροπή του ΟΡΣΑ. Είναι φανερό ότι πιθανές τροποποιήσεις όπως αυτές που αφορούν τους αυτοκινητοδρόμους και το Ελληνικό συνιστούν αλλαγές στρατηγικής φύσης, οι οποίες μεταβάλλουν πλήρως τη φυσιογνωμία και τις αρχές του παρόντος Σχεδίου και οι οποίες επιβάλλουν ένα νέο λογικό πλαίσιο κατάρτισης του ΡΣΑ, συμπαρασύροντας επιλογές προτεραιοτήτων, στοχοθεσίας, εργαλείων και πολιτικών χωρικής ανάπτυξης.

Τα βασικά ζητούμενα για τον σχεδιασμό του ΡΣΑ καθώς και κάθε στρατηγικού ολοκληρωμένου σχεδίου είναι:

- Αξιολόγηση των προηγούμενων σχεδίων, ώστε να αναδειχθούν τα προβλήματα που προέκυψαν κατά την εφαρμογή τους αλλά και τα διδάγματα για το μέλλον.
- Διατύπωση συγκεκριμένου οράματος και σαφούς στρατηγικής, με ποιοτικούς και ποσοτικούς όρους, που θα καθοδηγήσει και θα δεσμεύσει τους εμπλεκόμενους.
- Ενσωμάτωση των (υπαρχουσών) τομεακών αναπτυξιακών πολιτικών και εξειδίκευση των προτεραιοτήτων για κάθε χωρική ενότητα που προσδιορίζεται.

ⁱⁱ Εκδόσεις Αυγούστου, Οκτωβρίου 2011 & Ιανουαρίου 2012.

- Υλοποιήσιμοι στόχοι, περιορισμένοι σε αριθμό, ιεραρχημένοι και μετρήσιμοι.
- Περιγραφή και αξιοποίηση των απαραίτητων θεσμικών εργαλείων για την υλοποίηση των στόχων.
- Πρόγραμμα δράσης στο οποίο θα αναλύονται κατ' ελάχιστο: οι απαραίτητες δράσεις για την επίτευξη κάθε στόχου, οι εμπλεκόμενοι φορείς, το χρονοδιάγραμμα με τις απαιτούμενες προαπαιτούμενες ενέργειες και η εκτίμηση του κόστους.
- Σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Παράλληλα θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ΡΣΑ δεν είναι ένα κείμενο μελέτης, αν και σε τέτοιες βασίστηκε, αλλά μια νομοθετική πράξη η οποία πρέπει να υπακούει στις αρχές της καλής νομοθέτησης, όπως:

- απλότητα και σαφήνεια στο περιεχόμενο,
- επικουρικότητα και λογοδοσία με προσδιορισμό των αρμόδιων οργάνων εφαρμογής,
- αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα με συνεκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων προς τους σκοπούς της ρύθμισης.

Ωστόσο, το Σχέδιο Νόμου του ΡΣΑ που δόθηκε σε διαβούλευση φαίνεται να ικανοποιεί λίγα από τα παραπάνω τυπικά χαρακτηριστικά του σχεδιασμού και της νομοθέτησης. Αναγνωρίζεται όμως ότι ενσωματώνει σύγχρονες θεωρήσεις και έννοιες για την αστική ανάπτυξη. Αναλυτικά οι παρατηρήσεις μας έχουν ως εξής:

Α. Φιλοσοφία, μορφή και διαδικασία σχεδιασμού του ΡΣΑ

Σύμφωνα και με τους ορισμούς των Νόμων 2508/97 και 2742/99, το Ρυθμιστικό, εφόσον επέχει και θέση Περιφερειακού Πλαισίου, είναι πρωτίστως ένα εργαλείο συντονισμού

της διοίκησης και κατεύθυνσης των αναπτυξιακών δράσεων και πόρων στο χώρο. Υπό αυτή την έννοια θεωρούμε ανεπαρκή την όλη διαδικασία του σχεδιασμού που ακολουθήθηκε καθώς οι αρμόδιοι φορείς (κυρίως του δημοσίου αλλά και επιστημονικοί και επαγγελματικοί φορείς, ΜΚΟ, άλλοι κοινωνικοί εταίροι κλπ.) θα έπρεπε να είχαν συμμετάσχει σε πολύ προγενέστερο στάδιο διαμόρφωσης του Σχεδίου. Η απουσία κατάλληλων ανθρώπινων πόρων με επιχειρησιακή και αναπτυξιακή λογική στον χωρικό σχεδιασμό γίνεται άμεσα αντιληπτή στην ποιότητα του κειμένου που δόθηκε για διαβούλευση, με όποιους όρους και αν κριθεί (βλ. π.χ. logical framework approach, αρχές καλής νομοθέτησης, κ.ο.κ.), με αποτέλεσμα την ασάφεια στους όρους που χρησιμοποιούνται και στη διάκριση μεταξύ στόχων / κατευθύνσεων / παρεμβάσεων / δράσεων, τον εντοπισμό προβλημάτων στην καταλληλότητα και επικαιρότητα της στρατηγικής που επιλέγεται, τις ελλείψεις συνάφειας με υπάρχοντες περιορισμούς της νομοθεσίας, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτικής, την έλλειψη εσωτερικής συνοχής κατά την εξειδίκευση επιμέρους στόχων, παρεμβάσεων και επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, τους ανεπαρκείς μηχανισμούς υλοποίησης.

Στην κρίσιμη περίοδο που διανύουμε **κύριο μέλημα** του σχεδιασμού θα πρέπει να είναι **η ανάπτυξη**, ώστε να απελευθερωθούν παραγωγικές δυνάμεις, να ξεκαθαρίσει το τοπίο με τις επενδύσεις στην Αττική και να αποκτήσει η πόλη σύγχρονο χαρακτήρα προκειμένου να είναι ελκυστική τόσο στους κατοίκους όσο και στους επισκέπτες και τις επιχειρήσεις.

Η παραπάνω κατεύθυνση, όσον αφορά το ΡΣΑ, θα πρέπει να μεταφράζεται σε ένα **σαφώς διατυπωμένο όραμα** και **προγραμματικές προτεραιότητες**, για τη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας. Το όραμα αυτό οφείλει να στηρίζεται σε ρεαλιστική βά-

ση, ειδικά στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία, που η λήψη σημαντικών αποφάσεων για το μέλλον της πρωτεύουσας της χώρας είναι επιτακτική. Το ΡΣΑ πρέπει να περιγράφει την πόλη όπως θέλουμε να είναι σε έναν χρονικό ορίζοντα 15 ετών (εφόσον επέχει και θέση ΠΠΧΣΑΑ της Αττικής) και παράλληλα να προσδιορίζει στρατηγικές και προτεραιότητες δράσεων (όχι μεμονωμένες δράσεις) που είναι ιδανικές να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη (χωρική, κοινωνική, οικονομική) προς την κατεύθυνση που επιλέχθηκε, συνοδεύοντας χωρικά τις επιλογές αυτές.

Θεωρούμε ότι η χωρική πολιτική θα πρέπει να εκφράσει την αναπτυξιακή πολιτική κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποτυπωθεί χωρικά το μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης. Το αντίστροφο, ειδικά στην παρούσα συγκυρία, καθιστά το Ρυθμιστικό ανεφάρμοστο στην καλύτερη περίπτωση.

Ο τρόπος με τον οποίο δομείται το Σχέδιο Νόμου δεν καθιστά σαφές αν το ΡΣΑ έχει τελικά χαρακτήρα **στρατηγικού ή δομικού** (δηλ. περισσότερο κανονιστικού) σχεδίου. Αν και η συζήτηση για τον χαρακτήρα που θα πρέπει να έχουν τα χωρικά σχέδια (ρυθμιστικά, ΓΠΣ, κλπ.) είναι σε εξέλιξη, θεωρούμε ότι το Υπουργείο θα πρέπει κατ' αρχήν να αποφασίσει προς ποια κατεύθυνση θα κινηθεί το ΡΣΑ. Άποψη του ΣΕΜΠΧΠΑ είναι ότι τα ρυθμιστικά θα πρέπει να είναι περισσότερο στρατηγικά σχέδια, που θα δίνουν τις βασικές κατευθύνσεις στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού και θα ασχολούνται με ζητήματα υπερτοπικού χαρακτήρα (π.χ. μητροπολιτικές υποδομές μεταφορών). Οι κατευθύνσεις πολιτικής θα πρέπει να είναι σαφείς ώστε να δεσμεύουν τις μελλοντικές εξελίξεις χωρίς όμως να τις μπλοκάρουν, επιτρέποντας έναν βαθμό ευελιξίας. Αντίθετα, δεσμευτικές παρεμβάσεις θα πρέπει να υποδεικνύονται με φειδώ και χωρίς περιοριστική λογική. Με τον τρόπο αυτό αντιμετω-

πίζεται και το ερώτημα του κατά πόσο μπορεί ένα ρυθμιστικό σχέδιο να ακολουθεί και να επηρεάζει τις εξελίξεις του συστήματος που επιθυμεί να ρυθμίσει χωρίς να χρειάζεται να υπόκειται σε συνεχείς προσαρμογές ή να δημιουργεί κώλυμα σε περίπτωση που οι προσαρμογές αυτές δεν πραγματοποιηθούν.

Παρά το γεγονός ότι η τελευταία έκδοση του Ιανουαρίου 2012 είναι αρκετά πιο συνοπτική από την προηγούμενη (121 σελίδες αντί 226) και αντικατοπτρίζει μια προσπάθεια δημιουργίας ενός πιο συνεκτικού κειμένου - ειδικά ως προς τη στοχοθεσία - γεγονός παραμένει ότι πολλές από τις αρχικές προβλέψεις έχουν απλώς μεταφερθεί στα παραρτήματα, με αποτέλεσμα το Σχέδιο Νόμου να παραμένει εξαντλητικό. Κατά συνέπεια το κείμενο εξακολουθεί να είναι αρκετά δυσνόητο για τον μελλοντικό νομοθέτη, επενδυτή ή απλό πολίτη.

Επίσης το νεώτερο κείμενο εξακολουθεί να περιλαμβάνει ρυθμίσεις -και μάλιστα με νομοθετικές πράξεις- για θέματα και προβλήματα του γενικότερου πλαισίου του σχεδιασμού που απαντώνται όχι μόνο στην Αττική αλλά σε όλη τη χώρα καθώς και ρυθμίσεις της νομοθετικής αρμοδιότητας άλλων φορέων. Ερωτηματικά προκαλεί ακόμα η παράλληλη δημοσίευση προς διαβούλευση του σχεδίου προεδρικού διατάγματος για τις χρήσεις γης, οι προβλέψεις του οποίου αναμένεται να επηρεάσουν αρκετές από τις ρυθμίσεις του ΡΣΑ. Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις, φαίνεται να αγνοούνται, ιδιαίτερα σε τομεακές ρυθμίσεις, η ύπαρξη χωρικών φαινομένων και συγκεντρώσεων σε γειτονικές περιφέρειες, όπως η βιομηχανική συγκέντρωση στη Βοιωτία.

Πρόταση του ΣΕΜΠΧΠΑ είναι ενδεχομένως να μικρύνει ακόμα περισσότερο το Σχέδιο Νόμου αλλά κυρίως να γίνει ένα απλό, κατανοητό κείμενο, στο οποίο θα περιγράφεται ένα σαφές πλαίσιο στρατηγικής στοχοθεσίας και κατευθύνσεων. Πρέπει δε απαραίτητα να

συνοδεύεται από τεκμηριωμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα / πρόγραμμα δράσης με επιμέρους δράσεις, αναλυτικό προϋπολογισμό ανά έτος και ανά παρέμβαση, χρονοδιάγραμμα, προέλευση των πόρων (δημόσιες επενδύσεις-ΠΔΕ, αναμενόμενες ιδιωτικές επενδύσεις και τρόποι προσέλκυσης, ΕΣΠΑ, κ.α.), δείκτες και σύστημα παρακολούθησης, σε αντίθεση με το ελλιπές Σχέδιο Δράσης που δόθηκε για διαβούλευση.

Τα υπόλοιπα θέματα που περιγράφονται αναλυτικά στο ΡΣΑ, αποτελούν πιθανό περιεχόμενο μιας αιτιολογικής έκθεσης (περιεχόμενο μελέτης) και όχι νομοθετικού κειμένου με σαφές και δεσμευτικό πλαίσιο.

Β. Απόψεις για τις βασικές επιλογές / κατευθύνσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου

Βασική απαίτηση για το νέο ΡΣΑ, στις σημειωμένες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, είναι να αναγνωρίσει και να προσαρμοστεί στις δεσμεύσεις που προκύπτουν: δεσμεύσεις πόρων, χρόνου, πολιτικών εθνικών και ευρωπαϊκών, αναπτυξιακών πλαισίων, επείγοντων και χρονίζοντων προβλημάτων, αρμοδιοτήτων. Εάν δε γίνει σαφές το πλαίσιο που αυτές θέτουν, τότε όλος ο σχεδιασμός κινδυνεύει να χαρακτηριστεί ουτοπικός και να παραμείνει ανεφάρμοστος.

Περαιτέρω το νέο ΡΣΑ θα πρέπει να καταστήσει σαφείς τις παραδοχές στις οποίες βασίζεται και οι οποίες οδηγούν στη στοχοθέτηση. Θα πρέπει δηλαδή να ξεκαθαρίζει σε ποια πραγματικότητα αναφέρεται, τουτέστιν πώς αντιλαμβάνεται την πόλη σήμερα, ποια είναι τα κύρια προβλήματα, ποιες οι προοπτικές κλπ., ώστε οι κατευθύνσεις των παρεμβάσεων που προτείνονται να βασίζονται σε αυτήν την τεκμηριωμένη αντίληψη της πραγματικότητας με σκοπό να την επηρεάσουν, πάντα με βάση τις υπάρχουσες δεσμεύσεις.

Ωστόσο, στο παρόν Σχέδιο δε φαίνεται να συμπεριλαμβάνονται οι προαναφερθείσες

παράμετροι. Το νέο ΡΣΑ είναι μεγαλεπίβολο όχι ως αναπτυξιακό όραμα αλλά ως νομοθέτημα αφού εισάγει δυσανάλογα διοικητικά βάρη με νέες ορολογίες, νέες χρήσεις γης, νέα εργαλεία υλοποίησης του σχεδιασμού, τα οποία είτε έρχονται σε αντίθεση με την ισχύουσα νομοθεσία για την υπόλοιπη Ελλάδα είτε απαιτούν την τροποποίηση γενικών διατάξεων του πολεοδομικού / χωροταξικού σχεδιασμού, της διαδικασίας αδειοδότησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κ.α. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου η νέα ορολογία / κατηγοριοποιήσεις θα μπορούσαν να παίξουν κάποιο καθοδηγητικό ρόλο ή να σηματοδοτήσουν τις διαθέσεις του Κράτους, δεν ακολουθείται κάποια επιχειρησιακή εξειδίκευση για τον τρόπο εφαρμογής τους, τη σύνδεση με υπάρχουσα εργαλεία και διατάξεις, τη χωρική στόχευση.

Ως προς τη στοχοθεσία, θα ήταν σκόπιμο να ελεγχθεί η συνοχή μεταξύ στρατηγικών, στόχων και μέτρων για πιθανές συνέργιες ή συγκρούσεις. Για παράδειγμα η πρόβλεψη μέτρων για την ενίσχυση των μεταφορικών υποδομών, της παραγωγικής βάσης, της ανταγωνιστικότητας κλπ. ενδεχομένως να καταστήσει την πόλη ιδιαίτερα ελκυστικό μεταναστευτικό προσορισμό. Παράλληλα προβλέπονται μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πόλης, τη συγκράτηση της πληθυσμιακής αύξησης κλπ. Οι δύο αυτές κατηγορίες μέτρων μπορεί να μην είναι απαραίτητα συμβατές μεταξύ τους, ιδιαίτερα αν δεν καθοριστούν πολιτικές για το εργατικό δυναμικό, την κατοικία, τη δόμηση κλπ.

Περαιτέρω, σύγχυση στη στοχοθεσία του ΡΣΑ δημιουργεί η αναφορά σε 10+1 Άξονες Προτεραιότητας αφού δε φαίνεται να αξιοποιούνται ή να καθοδηγούν τις μετέπειτα τομεακές επιλογές.

Εφόσον το ΡΣΑ επέχει θέση Περιφερειακού Χωροταξικού θα πρέπει να εξασφαλιστεί συμβατότητα στο περιεχόμενο και στις ρυθμίσεις του τόσο με τις προβλέψεις του

N.2508/1997 (αρθρ.2) και του N.1515/1985 (αρθρ. 1, 2-4, 10-13), όσο και με τις προβλέψεις του N.2742/1999 (αρθρ. 8). Ειδικότερα, είναι επιθυμητό, προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης του σχεδιασμού, να αξιοποιηθούν οι προδιαγραφές των μελετών αναθεώρησης - εξειδίκευσης των ΠΠΧΣΑΑ καθώς περιλαμβάνουν πλέον επίκαιρες προβλέψεις για τη ρύθμιση θεμάτων όπως σύνδεση αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού με την οικονομική συγκυρία, προστασία και ανάδειξη τοπίων, τομεακή και χωρική εξειδίκευση σε επίπεδο Δήμου, αξιοποίηση οδηγίας INSPIRE για τα γεωχωρικά δεδομένα, αλλά και φαινομένων όπως η κλιματική αλλαγή και η μετανάστευση. Η συμβατότητα με όλα τα παραπάνω θα πρέπει να είναι εμφανής στο σχέδιο νόμου.

Επιπλέον καθώς το ΡΣΑ ενέχει θέση ΠΠΧΣΑΑ προκύπτει ζήτημα αποσαφήνισης του χρονικού ορίζοντα του σχεδιασμού. Ενώ το ΡΣΑ θέτει ως περίοδο εφαρμογής τη 10ετία (2011-2021), ο N.2742/1999 προβλέπει για τα ΠΠΧΣΑΑ ορίζοντα 15ετίας.

Τέλος είναι σκόπιμο να αναφερθούμε σε μια από τις κεντρικές επιλογές του ΡΣΑ, που είναι η έννοια της **συμπαγούς πόλης**. Η κατεύθυνση της συμπαγούς πόλης, ως χωρική επιλογή πολιτικής, είναι απαραίτητη για την ανατροπή της κατάστασης αποσάθρωσης του κέντρου, της πληθυσμιακής του αποδυνάμωσης κλπ. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι κάθε πολιτική που εφαρμόζεται σε ένα αστικό κέντρο μπορεί να τεκμηριώνεται στο όνομα της θεωρίας της συμπαγούς πόλης. Μια λανθασμένη επιλογή παρέμβασης στο κέντρο μιας πόλης μπορεί να επιφέρει ακριβώς τα αντίστροφα αποτελέσματα. Η αστική διάχυση μπορεί να περιοριστεί **μόνο αν αντιμετωπιστεί συνολικά ως ενιαίο ζήτημα**. Οι προκλήσεις αυτές οφείλουν να αντιμετωπιστούν τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο: κατ' αρχήν είναι απαραίτητη η συμφωνία μεταξύ υπερκείμενων (Ρυθμιστι-

κό, Εθνικό Χωροταξικό) και υποκείμενων σχεδίων (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ) στην πολιτική χρήσεων γης.

Εντύπωση προκαλεί ο άμεσος συσχετισμός της συμπαγούς πόλης με τις προτεινόμενες δράσεις αναπλάσεων. Η συσχέτιση βασίζεται σε γενικόλογες παρατηρήσεις ενώ παραμένει το ερώτημα πώς η έννοια της συμπαγούς πόλης θα εφαρμοστεί σε μια πόλη όπως η Αθήνα με πολύ υψηλό δείκτη πληθυσμιακής πυκνότητας, πολύ μικρή αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο και με το υφιστάμενο ενεργειακό αποτύπωμα. Επιδιώκονται παρεμβάσεις που βασίζονται στη φυσική ανάπλαση (εξωραϊσμό) περιοχών που λίγο έχουν να κάνουν με τα τυπικά εργαλεία δομικής παρέμβασης, όπως για παράδειγμα μια πολιτική για την ολοκλήρωση του δικτύου μεταφορών ή η ενίσχυση των επενδύσεων και των τοπικών θέσεων εργασίας, ή το πολυκεντρικό μοντέλο ανάπτυξης ή γενικότερα η αλλαγή νοοτροπίας στις κοινωνικές αξίες.

Προφανώς η Αθήνα -κυρίως το κέντρο της- έρχεται αντιμέτωπη με τις επιπτώσεις από τις εθνικές αναπτυξιακές και χωρικές πολιτικές δεκαετιών, για αυτό και γίνεται αντιληπτό ότι στη σύγχρονη πραγματικότητα της πόλης, εκτός από τις παρηκμασμένες κεντρικές περιοχές που αποδεδειγμένα είναι προβληματικές, «αδειάζουν» και περιοχές που μέχρι πριν από δύο χρόνια είχαν τις υψηλότερες τιμές ενοικίων στην Ευρώπη.

Εν κατακλείδι, δεν είναι σαφές το πώς οι επιμέρους επιλογές του ΡΣΑ πράγματι θα πετύχουν την εφαρμογή του μοντέλου της «συμπαγούς πόλης». Στο σημείο αυτό υπεισέρχονται και άλλα ερωτήματα που σχετίζονται για παράδειγμα με το πώς η εκφρασμένη πρόθεση περιορισμού / κατάργησης της εκτός σχεδίου δόμησης συνάδει με την πρόσφατη νομοθεσία για την «τακτοποίηση» των αυθαιρέτων ή με το πώς ο περιορισμός

της (δηλ. με ποια στάδια / προτεραιότητες) θα εφαρμοστεί στην Αττική.

Γ. Συνοπτικές παρατηρήσεις ανά Κεφάλαιο

Η προσέγγιση που ακολουθεί το ΡΣΑ είναι κατά κύριο λόγο τομεακή, γεγονός που μπορεί να συμβάλλει εν μέρει στην αποδοτικότητα του σχεδίου, ωστόσο δημιουργεί και προβλήματα ειδικά όταν αναφερόμαστε σε θέματα όπως η αστική αναζωογόνηση, που απαιτεί το συνδυασμό κατευθύνσεων για τις μεταφορές, την πολιτική γης, την κοινωνική πολιτική, τα χρηματοδοτικά εργαλεία κλπ. Αναλυτικά οι παρατηρήσεις μας ανά κεφάλαιο είναι οι εξής:

- Στο Κεφάλαιο Β «Χωροταξική οργάνωση – χωρικές ενότητες» (άρθρα 3-10) ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι αναπτυξιακοί πόλοι με τρόπο που δε συμβαδίζει με το ισχύον Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Ειδικότερα ο αναπτυξιακός πόλος Αθήνας – Πειραιά αντί να αντιμετωπίζεται ενιαία φαίνεται να διαχωρίζεται στα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Πειραιά, στην περιοχή του επιβατικού λιμένα Πειραιά, στον Ελαιώνα και στις λεωφόρους Συγγρού, Πειραιώς και Ιεράς Οδού. Ωστόσο τόσο οι υποδομές αυτές (λιμάνι, λεωφόροι) όσο και η χωρική ενότητα του Ελαιώνα αποτελούν συστατικά στοιχεία του αναπτυξιακού πόλου Αθήνας - Πειραιά και όχι διακριτές χωρικές ενότητές του.

Επίσης, υπάρχει αλληλεπικάλυψη μεταξύ αναπτυξιακών πόλων και κέντρων-περιοχών εξισορρόπησης και συνοχής (αρθ.5, παρ 2β) η οποία θα πρέπει να αρθεί για να είναι ξεκάθαρες οι κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

- Το Κεφάλαιο Γ «Προστασία περιβάλλοντος» (άρθρα 11-15) θεωρούμε ότι κινείται στη σωστή κατεύθυνση, καθώς γί-

νεται προσπάθεια να αποτυπωθούν κατευθύνσεις για όλα τα συστατικά του στοιχεία (φυσικό περιβάλλον, ύδατα, απόβλητα, βιοποικιλότητα, κλιματική αλλαγή, ΑΠΕ, φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές). Αν και στην τελευταία έκδοση (Ιανουαρίου 2012) αρκετά στοιχεία έχουν μεταφερθεί στα παραρτήματα, το εν λόγω κεφάλαιο θα μπορούσε να είναι πιο συνοπτικό. Για παράδειγμα, αναφέρονται τουλάχιστον 10 ειδικά προγράμματα, χωρίς ιεράρχηση, ενώ κάποια από αυτά περιγράφονται αρκετά αναλυτικά.

- Όσον αφορά το Κεφάλαιο Δ «Πολιτισμός και αστικό τοπίο» (άρθρα 16-18), θεωρούμε ότι παρατίθεται (κυρίως στο παράρτημα) ένας εξαντλητικός και λεπτομερής κατάλογος δράσεων / έργων, χωρίς προτεραιοποίηση, γεγονός που δημιουργεί ανυπολόγιστες δεσμεύσεις σε πόρους, ενώ απουσιάζουν πολιτικές ενίσχυσης της πολιτιστικής δημιουργίας για την αύξηση της απασχόλησης αλλά κυρίως της επιχειρηματικότητας στον τομέα αυτό. Επίσης θεωρούμε ότι η αποτύπωση των πολιτιστικών διαδρομών είναι μάλλον περιοριστική ειδικά αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι δεν έχει ολοκληρωθεί το τουριστικό *branding* της πόλης. Είναι συνεπώς σκόπιμο να μπορεί να προβλεφθεί η δυνατότητα επινόησης και άλλων διαδρομών που μπορεί να μην συνδέονται απαραίτητα με τα τυπικά πολιτιστικά θέματα του ΡΣΑ (π.χ. και η αναψυχή είναι μέρος ενός πολιτισμικού δικτύου).
- Στο Κεφάλαιο Ε «Οργάνωση παραγωγικών δραστηριοτήτων» (άρθρα 19-26) που περιλαμβάνει προβλέψεις για τους παραγωγικούς τομείς, οι γενικές παρατηρήσεις επί των στρατηγικών κυρίως επιλογών είναι οι εξής:

Πρωτογενής τομέας: Παρά το γεγονός ότι η αγροτική παραγωγή της μητροπολιτι-

κής περιοχής ενδέχεται να έχει προοπτικές για περιοχές που βρίσκονται περιστασιακά του Πολεοδομικού Συγκροτήματος των Αθηνών και θα μπορούσε να λειτουργήσει συμπληρωματικά με άλλους τομείς παραγωγικών δραστηριοτήτων, θεωρούμε ότι θα πρέπει να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η επιλογή αυτή συνάδει με τον εθνικό σχεδιασμό και τις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, με τις προβλέψεις του Εθνικού Χωροταξικού και τον ανταγωνισμό προς άλλες κατεχοχήν αγροτικές περιφέρειες της χώρας.

Δευτερογενής τομέας: Στην τελευταία έκδοση του Σχεδίου Νόμου φαίνεται ότι υπήρξε προσπάθεια για την ενίσχυση της συμβατότητας με τον ισχύοντα Νόμο 3982/11 και την ορολογία του, όσον αφορά την ανάπτυξη, οργάνωση και πολεοδόμηση Επιχειρηματικών Πάρκων αλλά και τις προβλέψεις του Ειδικού Χωροταξικού για τη Βιομηχανία, για τις ειδικότερες κατευθύνσεις χωρικής βιομηχανικής πολιτικής για την Περιφέρεια Αττικής.

Δε δίνονται όμως επαρκείς κατευθύνσεις και κριτήρια για τη μίξη μεταποιητικών δραστηριοτήτων με άλλες συμπληρωματικές δραστηριότητες του τριτογενούς ή τον κατά περίπτωση εμπλουτισμό τους ανάλογα με τον ρόλο τους και τη χωρική τους εμβέλεια.

Επιπλέον, με δεδομένο ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η γη είναι ιδιωτική, με το χαρακτηρισμό περιοχών (βλ. παραπάνω υποδοχείς) τίθεται το ερώτημα πώς εξασφαλίζεται ο επιθυμητός αναπροσανατολισμός τους με δεδομένη μάλιστα και την ύπαρξη ήδη εγκατεστημένων ασύμβατων επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

Τριτογενής τομέας / Τουρισμός: Γίνεται αναφορά (άρθρο 26, σελ. 43) στον καθορισμό περιοχών «υπερσυγκέντρωσης»

τουριστικής δραστηριότητας. Θα πρέπει να είναι σαφής ο τρόπος τεκμηρίωσης και μέτρησης της συγκέντρωσης και άρα να ορίζεται η έννοια της «υπερσυγκέντρωσης», ώστε να μην υπόκειται σε υποκειμενική ερμηνεία. Ο όρος της υπερσυγκέντρωσης θα μπορούσε να προσδιορίζεται με βάση (θεσμικά) κείμενα που προσδιορίζουν δείκτες και μεθοδολογία, όπως π.χ. η φέρουσα ικανότητα.

- Στο Κεφάλαιο ΣΤ «**Μεταφορές, μετακινήσεις, δίκτυα**» (άρθρα 27-33) ανακύπτει ξανά το ερώτημα του κατά πόσον κατά τη διάρκεια εκπόνησης του ΡΣΑ έχει υπάρξει συντονισμός μεταξύ των Υπουργείων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η παρ. 1ε του Παραρτήματος 16 του άρθρου 29, όπου προβλέπεται η επαναλειτουργία της παλαιάς γραμμής του ΟΣΕ για την εξυπηρέτηση της δυτικής Αττικής / Θριάσιου Πεδίου. Αυτή η πρόβλεψη, πέραν του κόστους αναβάθμισης της υποδομής, προϋποθέτει εξασφάλιση της λειτουργίας από πάροχο μεταφορικών υπηρεσιών (ΤΡΑΙΝΟΣΕ). Αναφορικά με την υποδομή, το σχέδιο εκσυγχρονισμού του σιδηροδρόμου προβλέπει τη δυνατότητα του ΟΣΕ να συντηρήσει και να έχει έτοιμη την υποδομή αυτή προς λειτουργία. Αναφορικά με τη λειτουργία της γραμμής, επισημαίνεται ότι, βάσει του πρόσφατου νόμου για τον ΟΣΕ, η ΤΡΑΙΝΟΣΕ δεν υποχρεούται να παρέχει καμία υπηρεσία εφόσον αυτή δεν το επιθυμεί παρά μόνο μέσα από συμβάσεις υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ). Ο νόμος δεν τεκμηριώνει πώς θα εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση για τη νέα γραμμή..

Επίσης, η αναφορά σε πολύ συγκεκριμένα έργα όπως η πεζοδρόμηση κεντρικών οδικών αξόνων της Αθήνας (π.χ. η περίπτωση της Πανεπιστημίου και της Βασι-

λίσσης Όλγας, βλ. Παράρτημα Π9 του άρθρου 27) ακόμα και υπό το πρίσμα της ενίσχυσης της βιώσιμης κινητικότητας και της ανάδειξης της ευρύτερης περιοχής του κέντρου εκτιμούμε ότι δε θα έπρεπε να εμπίπτει στο πεδίο προβλέψεων και ρυθμίσεων ενός σχεδίου στρατηγικού επιπέδου όπως θεωρούμε ότι πρέπει να είναι το Ρυθμιστικό. Θεωρούμε αντίθετα ότι βασική αρχή του Ρυθμιστικού Σχεδίου θα πρέπει να είναι η αρχή της επικουρικότητας. Πέραν αυτού, τα παραπάνω έργα -τα οποία δεν τεκμηριώνονται από ολοκληρωμένη κυκλοφοριακή μελέτη- θεωρούμε ότι δε μπορούν να είναι πρώτης προτεραιότητας στην παρούσα χρονική στιγμή και με τις κοινωνικές ανισότητες που έχουν διαμορφωθεί στις γειτονίες της Αθήνας.

- Όσον αφορά το Κεφάλαιο Ζ «**Πολεοδομική οργάνωση και αστική ανασυγκρότηση**» (άρθρα 34-41), στο άρθρο 35 «Ρόλος, περιεχόμενο και διαδικασίες συμμετοχής και παρακολούθησης της εφαρμογής των ΓΠΣ», δίνονται κατευθύνσεις για τα ΓΠΣ της Αττικής. Ωστόσο θεωρούμε ότι η συζήτηση για τη χωρική κάλυψη των ΓΠΣ μετά την εφαρμογή του «Καλλικράτη» καθώς και για το χαρακτήρα τους (αν δηλ. θα πρέπει να είναι σχέδια περισσότερο στρατηγικού ή κανονιστικού χαρακτήρα ή αν θα πρέπει ένα τμήμα τους να είναι στρατηγικό και ένα άλλο περισσότερο κανονιστικό) αφορά όλη τη χώρα και όχι μόνο την περιοχή της Αττικής. Αν και συμφωνούμε με κάποιες από τις προβλέψεις, θεωρούμε ότι το περιεχόμενο και ο χαρακτήρας των ΓΠΣ θα πρέπει να ρυθμιστεί πανελλαδικά και όχι μεμονωμένα μέσω ενός Ρυθμιστικού Σχεδίου.

Η απαίτηση τροποποίησης της γενικά ισχύουσας νομοθεσίας ισχύει επίσης για

ορισμούς χρήσεων, για θέματα ανασυγκρότησης / αναπλάσεων, κλπ.

Ομοίως, για το άρθρο 41 «Εργαλεία πολιτικής γης για τη διαχείριση των ωφελειών από την αστική ανάπτυξη», θεωρούμε ότι η καθιέρωση νέων και η βελτίωση υφιστάμενων θεσμών και εργαλείων πολιτικής γης δεν είναι σκόπιμο να εξετάζεται στο επίπεδο μόνο ενός ρυθμιστικού σχεδίου για μια συγκεκριμένη περιοχή της χώρας και ότι το θέμα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί συνολικά. Επιπροσθέτως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η πρόβλεψη μεγάλου αριθμού νέων εργαλείων άσκησης πολιτικής και ακόλουθων εκτελεστικών ρυθμίσεων μεταθέτουν την εφαρμογή του Σχεδίου για το μέλλον.

- Το Κεφάλαιο Η «**Ρυθμίσεις και προγράμματα μητροπολιτικής εμβέλειας και πολυτομεακού χαρακτήρα**» (άρθρα 42-48) εκτιμάται ότι είναι αρκετά περιορισμένο ως προς τις προβλέψεις για το κέντρο της Αθήνας, το οποίο έχει ιδιαίτερα σύνθετα προβλήματα (όπως εγκληματικότητα, έλλειψη αισθήματος ασφάλειας, μείωση πληθυσμού κλπ.). Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών θα πρέπει να εδράζεται στην κατεύθυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης που θα αποσκοπεί στην αναβάθμιση του κέντρου με εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών δραστηριοτήτων αλλά και με τον εμπλουτισμό τους με νέες, μητροπολιτικού χαρακτήρα, με αντιμετώπιση της ανεργίας, προστασία του περιβάλλοντος κλπ. Ενώ όμως τα παραπάνω αναφέρονται ως άξονες πολιτικής για την αναζωογόνηση του κέντρου, τελικώς προβλέπονται συγκεκριμένα έργα πεζοδρομήσεων. Πέραν της προβληματικής που αναπτύχθηκε παραπάνω για τα έργα αυτά, θεωρούμε ότι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν ολοκληρωμένα τα προβλήματα του κέντρου της Αθήνας.

Επίσης, υπάρχει εμφανής έλλειψη εσωτερικής συνάφειας μεταξύ του ρόλου που αποδίδεται σε περιοχές της Αττικής, στις παρεμβάσεις που (θα έπρεπε να) στηρίζουν το ρόλο αυτό και της αντιμετώπισης της διάχυσης των επιπτώσεών τους στο άμεσο αστικό συνεχές.

- Όσον αφορά το Κεφάλαιο Θ «**Παρακολούθηση και εφαρμογή**» (άρθρα 49-53) είναι σκόπιμο να τονιστεί ότι από το Σχέδιο Νόμου απουσιάζει ρύθμιση για τη «λογοδοσία», η οποία αφορά όχι μόνο τον προσδιορισμό των αρμόδιων οργάνων εφαρμογής του ΡΣΑ αλλά των συνεπειών στη διοίκηση σε περίπτωση μη εφαρμογής ή ελλιπούς εφαρμογής των προβλέψεων του ΡΣΑ.

Θετικά κρίνεται η ενσωμάτωση ενός συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης του Ρυθμιστικού Σχεδίου όπως αναφέρεται στο άρθρο 51, παρ. 2α. Με τον τρόπο αυτό θα δίνεται η δυνατότητα στον ΟΡΣΑ να παρακολουθεί και να αξιολογεί την τήρηση των βασικών επιλογών, προτεραιοτήτων και κατευθύνσεων και επιπλέον να προβαίνει σε τροποποιήσεις τους.

Πρόταση του ΣΕΜΠΧΠΑ είναι η εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού Παρατηρητηρίου στον ΟΡΣΑ για την αποτελεσματική άσκηση των λειτουργιών της παρακολούθησης και αξιολόγησης μέσα από τον καθορισμό και την παρακολούθηση δεικτών. Η σύσταση όμως και οι όροι λειτουργίας του θα πρέπει να αναφερθούν ρητά στις διατάξεις του Σχεδίου Νόμου.

- **Πρόγραμμα Δράσης ΡΣΑ (α' έκδοση)**

Από το πρόγραμμα δράσης δεν είναι φανερό ποιος θα υλοποιήσει την κάθε παρέμβαση και ποιο ρόλο θα αναλάβει, με ποιους ποσοτικοποιημένους στόχους, με ποιο συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, με ποιο προϋπολογισμό (που συχνά δεν

αναφέρεται) και ποιους πόρους καθώς και ποιος θα είναι ο αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της υλοποίησης. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με κάθε λογική αξιολόγησης κόστους – οφέλους και προφανώς δημιουργεί πολλά ερωτηματικά για την εφαρμοσιμότητα του Ρυθμιστικού, δεδομένης και της οικονομικής κρίσης. Επίσης ερώτημα αποτελεί το εάν στις παρούσες συνθήκες εξασφαλίζεται η συναίνεση για προτεραιότητα στη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων μεταξύ των επιπέδων διοίκησης.

Η απουσία των παραπάνω απόλυτα δομικών στοιχείων κάθε σχεδίου δράσης καθιστά την όλη συζήτηση έολη. Δεν μπορεί κατά την άποψή μας να υπάρξει ολοκληρωμένη διαβούλευση χωρίς εκτίμηση του χρόνου υλοποίησής ούτε του κόστους των παρεμβάσεων που προτείνονται.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ένας σημαντικός αριθμός των προτεινόμενων παρεμβάσεων δεν εμπίπτουν στο επίπεδο σχεδιασμού ενός ρυθμιστικού σχεδίου αλλά σε υποκείμενα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού (π.χ. στον τομέα του πολιτισμού και του αττικού τοπίου, όπου προβλέπονται δράσεις όπως αναπλάσεις πλατειών, καταγραφή σημαντικών κτιρίων κλπ.)

Θεωρούμε ότι το Πρόγραμμα Δράσης απαιτεί αυστηρή προτεραιοποίηση στην περιγραφή των έργων / παρεμβάσεων, με σαφή εκτίμηση της οικονομικής / θεσμικής / χρονικής εφικτότητας και ικανότητας υλοποίησής τους και επιλογή των κρισιμότερων ή με μεγαλύτερο στρατηγικό αντίκτυπο εξ αυτών, ώστε οι αρμόδιοι φορείς να επικεντρωθούν σε αυτές, εάν θέλουμε κάποια στιγμή στο ορατό μέλλον να δούμε την έναρξη των δομικών μετασχηματισμών που οι στόχοι / κατευθύν-

σεις / επιλογές του ΡΣΑ επιδιώκουν και τη χωρική αποτύπωση αυτών.

Πρότασή του ΣΕΜΠΧΠΑ είναι να υπάρξει περιγραφή για: α) ικανά κίνητρα προς τον ιδιωτικό τομέα, τα οποία αφενός θα σηματοδοτούν τις προθέσεις της διοίκησης αφετέρου θα προσελκύουν τους ιδιώτες (επιχειρηματίες και πολίτες) και θα εξασφαλίζουν τη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση των περιοχών, β) σαφείς κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια που θα εφαρμόζουν τα διάφορα επίπεδα της διοίκησης για το συντονισμό τους και την περαιτέρω λήψη αποφάσεων για τη διαμόρφωση των περιοχών και τομέων αρμοδιότητάς τους.

Ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Δ.Σ. βρίσκονται στη διάθεσή σας για τυχόν διευκρινήσεις και συνεργασία για περαιτέρω επεξεργασία των προτάσεων, μέσα από τη σχετική Ομάδα Εργασίας που έχει συστήσει, με σκοπό τη βελτίωση του Σχεδίου Νόμου προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος και της χωρικής ανάπτυξης της Αττικής.

Ομάδα εργασίας:

Αλεξανδροπούλου Αιμιλία

ΜΧΠΠΑ, MSc, Γεν. Γραμματέας ΣΕΜΠΧΠΑ, Αντιπρόεδρος ΠΤΒΕ

Δούνια Ιωάννα

ΜΧΠΠΑ, MSc, Πρόεδρος ΣΕΜΠΧΠΑ

Κουσκουλής Γιώργος

ΜΧΠΠΑ

Κουτσομάρκος Νίκος

ΜΧΠΠΑ, MSc, Αντιπρόεδρος ΣΕΜΠΧΠΑ

Μαργαρίτης Στάθης

ΜΧΠΠΑ, MSc

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η κατάσταση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ σήμεραⁱⁱⁱ

της Δρ. Αναστασίας Τασούλου

Μηχανικός Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, MSc. PhD

Για να μιλήσει κανείς για την κατάσταση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ σήμερα θα πρέπει να ξεκινήσει από μία καταρχήν αξιολόγηση / αποτίμηση της μέχρι τώρα πορείας τους. Η αποτίμηση αυτή, κατά την άποψή μου, θα πρέπει να κινηθεί καταρχήν σε δύο άξονες. Πρώτον, στις ακολουθούμενες διαδικασίες κατά την εκπόνηση και έγκριση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και δεύτερον στο ίδιο το προϊόν του σχεδιασμού.

Είναι βεβαίως κοινά αποδεκτό ότι η θεσμοθέτηση του Ν. 2508/97 υπήρξε εξαιρετικής σημασίας, τουλάχιστον από πλευράς προθέσεων, καθώς αποτέλεσε μια προσπάθεια συσχέτισης του πολεοδομικού σχεδιασμού με τις παγκόσμιες επιταγές για βιώσιμη ανάπτυξη. Συνολικά την τελευταία δεκαπενταετία έχουν συντελεστεί σημαντικές θεσμικές αλλαγές στο σύστημα του χωρικού σχεδιασμού στη χώρα, διαμορφώνοντας μία σαφή ιεραρχία σχεδίων από το εθνικό στο περισσότερο τοπικό επίπεδο με σαφώς προσδιορισμένες σχέσεις και αλληλεξαρτήσεις.

ⁱⁱⁱ Η παρούσα εισήγηση παρουσιάστηκε από τη συγγραφέα, εκπροσωπώντας τον Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., στην ημερίδα του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης με θέμα «Διδάγματα από την εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα και μαθήματα για το μέλλον», που πραγματοποιήθηκε στις 25/11/2011 στην Αθήνα.

Με τις διατάξεις του Ν. 2508/97 επιδιώκεται ο συσχετισμός της οικιστικής οργάνωσης και του πολεοδομικού σχεδιασμού τόσο με τους όρους προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος όσο και με τις αρχές και κατευθύνσεις των ανώτερων επιπέδων σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα 'νέα' ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ, όπως ακόμη εξακολουθούμε να αναφερόμαστε σε αυτά, αποτελούν εξειδίκευση των στρατηγικών χωροταξικών σχεδίων και επομένως «οφείλουν να εναρμονίζονται προς τις επιλογές ή κατευθύνσεις των εγκεκριμένων Περιφερειακών Πλαισίων ή, αν αυτά λείπουν, προς τις κατευθύνσεις του εγκεκριμένου Γενικού και των εγκεκριμένων Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης». Σημαντική καινοτομία των «νέων» ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ αποτελεί επίσης η υιοθέτηση μίας προσέγγισης συνολικής ρύθμισης του χώρου και σχεδιασμού των χρήσεων γης. Καθώς ο σχεδιασμός αυτός αφορά το σύνολο ενός διευρυμένου («Καποδιστριακού») ΟΤΑ, επιτρέπει αφενός την ταυτόχρονη ρύθμιση του χώρου εντός και εκτός των σχεδίων των πόλεων και οικισμών και, αφετέρου, τη συγκροτημένη οργάνωση των μικρότερων οικισμών, καθώς η ρύθμισή τους δεν γίνεται μεμονωμένα αλλά αποτελεί απόρροια ενός ευρύτερου σχεδιασμού. Με αυτόν τον τρόπο, η θεσμοθέτηση των χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο απεμπλέκεται από τη χρονοβόρα διαδικασία θεσμοθέτησης Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), η οποία συνιστούσε συχνά ιδιαίτερα σοβαρές δεσμεύσεις αξιοποίησης της γης, ενώ και η ενδεχόμενη τροποποίησή της χαρακτηρίζεται ως αρκετά ανελαστική διαδικασία.

Συνεπώς, η νομοθεσία που πλαισιώνει τα νέα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ, τους προσδίδει ένα περισσότερο στρατηγικό χαρακτήρα. Ωστόσο, σύμφωνα με ορισμένες απόψεις, στην πράξη τα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ δεν παίζουν το στρατη-

γικό ρόλο που θεωρητικά έχουν στο πλαίσιο του συστήματος σχεδιασμού, καθώς οι δεσμευτικές (κανονιστικές ή/και άλλες) διατάξεις υπερτερούν των αντίστοιχων στρατηγικών (δηλαδή αυτών που θέτουν τα *πλαίσια* μέσα στα οποία μπορεί να κινηθεί το υποκείμενο επίπεδο σχεδιασμού, ήτοι η πολεοδομική μελέτη).

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, μία από τις βασικές φιλοδοξίες του Ν. 2508/97, αλλά και ειδικότερα των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, είναι να προσαρμόσει τον παραδοσιακό πολεοδομικό σχεδιασμό στις απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης, αφενός μέσω των γενικότερων κατευθύνσεων για τον πολεοδομικό σχεδιασμό που περιέχει και αφετέρου μέσω της πρόβλεψης συγκεκριμένων εργαλείων που επιτρέπουν την αντιμετώπιση συγκεκριμένων ενοτήτων με βιώσιμους τρόπους και 'όρους'. Επιχειρώντας, λοιπόν, μια πρώτη αποτίμηση της εφαρμογής των προβλέψεων του Ν. 2508/97 μέσω των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ θα ήθελα να επικεντρωθώ σε τρεις συγκεκριμένες προβλέψεις/ζητήματα: α) το ζήτημα των επεκτάσεων, των προβλεπόμενων ΣΔ και των προκυπτουσών πυκνοτήτων, β) το ζήτημα του θεσμού και του ορισμού των περιοχών ανάπτυξης και γ) το ζήτημα του καθορισμού Περιοχών Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ).

Βασική επιδίωξη του Ν. 2508/97 είναι η βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη και κατ' επέκταση ο βιώσιμος πολεοδομικός σχεδιασμός. Τόσο από τις διατάξεις του νόμου όσο και από σχετική εγκύκλιο του ΥΠΕΧΩΔΕ με οδηγίες για την παρακολούθηση και έγκριση των μελετών ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ προκύπτουν ορισμένες αρχές και κατευθύνσεις για την επίτευξη αυτού του στρατηγικού στόχου. Μεταξύ αυτών, και συγκεκριμένα για τον καθορισμό και σχεδιασμό των νέων περιοχών επέκτασης, περιλαμβάνονται: α) η επιδίωξη της μέγιστης δυνατής οικονομίας σε νέες επε-

κτάσεις και β) η εξασφάλιση ικανοποιητικών πυκνοτήτων κατοίκησης. Από έρευνα που διεξήχθη στα εγκεκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας μέχρι τον Απρίλιο του 2010 (σύνολο 30 εγκεκριμένα σχέδια) προκύπτει ότι στα μελετώμενα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ που εκπονήθηκαν με ευθύνη της ΔΙΠΕΧΩ ΚΜ (27 ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) προτάθηκαν συνολικά 67.000 στρ. επέκτασης, που αντιστοιχούν σε μία συνολική αύξηση των εντός σχεδίου περιοχών ίση με 41%, χωρίς να υπολογίζονται σε αυτές τις εκτάσεις οι Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδομίας (ΠΕΡΠΟ), οι οποίες αποτελούν επίσης περιοχές που προορίζονται για πολεοδόμηση^{iv}. Σημειώνουμε στο σημείο αυτό ότι την πρώτη δεκαετία της ΕΠΑ (1983-1993) οι επεκτάσεις των σχεδίων των πόλεων έφτασαν το 31% της υφιστάμενης κατά το 1983 εντός σχεδίου έκτασης (Οικονόμου, 2009).

Οι προτεινόμενοι στις περιοχές των επεκτάσεων μέσοι Συντελεστές Δόμησης (ΣΔ) στα εξεταζόμενα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ κυμαίνονται από 0,2 έως 0,8, ωστόσο με την πλειονότητα των περιπτώσεων να αντιστοιχούν σε μέσο ΣΔ ίσο ή μικρότερο του 0,4. Ως αποτέλεσμα οι προκύπτουσες πυκνότητες για τις πολεοδομικές ενότητες που περιλαμβάνουν περιοχές επέκτασης είναι πολύ χαμηλές και, με μόνο μία εξαίρεση, βρίσκονται εκτός των αποδεκτών ορίων (αποδεκτό εύρος πυκνοτήτων των 100-400 ατ./ha) που ορίζονται στην απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ με αρ. 10788/5-3-04 (ΦΕΚ 285Δ/5-3-04) περί πολεοδομικών σταθεροτύπων. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο σχεδιασμός των περιοχών επέκτασης με χαμηλούς συντελεστές δόμησης και κατά συνέπεια χαμηλές πυκνότητες, αποτέλεσε μια πρακτική ως αντιστάθμισμα

στις διεκδικήσεις και πιέσεις των δημάρχων και κοινοταρχών για το σχεδιασμό των μέγιστων δυνατών επεκτάσεων^v.

Στις περιπτώσεις των ΓΠΣ που εκπονήθηκαν με ευθύνη του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης, αν και πρόκειται για ένα μικρό δείγμα, η εικόνα είναι εντυπωσιακή. Σε μόλις 3 εξεταζόμενα ΓΠΣ προτάθηκαν συνολικά 40.000 στρ. επέκτασης περίπου, αυξάνοντας την έκταση των πολεοδομημένων και προς πολεοδόμηση περιοχών σε ποσοστό 302%. Οι περιοχές αυτές επέκτασης περιλαμβάνουν βεβαίως σε σημαντικό ποσοστό περιοχές που προορίζονται για επιχειρηματικές και παραγωγικές δραστηριότητες. Εφόσον αυτές οι περιοχές εξαιρεθούν της μέτρησης, προκύπτει ότι η αύξηση του προτεινόμενου προς πολεοδόμηση χώρου με κύρια χρήση την κατοικία ανέρχεται σε 44%, υψηλότερο δηλαδή του αντίστοιχου ποσοστού στα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ των Δήμων που βρίσκονται εκτός περιοχής ευθύνης του Ρυθμιστικού Σχεδίου. Οι προτεινόμενοι ΣΔ στις περιοχές των επεκτάσεων παρουσιάζει μεγαλύτερη ποικιλομορφία (από 0,2 έως 0,8) σε σχέση με τους αντίστοιχους των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ της λοιπής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, οδηγώντας πάντως και σε αυτήν την περίπτωση σε ιδιαίτερα χαμηλές πυκνότητες.

Μία από τις βασικές καινοτομίες του «νέου» θεσμικού πλαισίου για τον πολεοδομικό σχεδιασμό είναι ότι αφιερώνει μεγάλο μέρος στις αναπλάσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 2508/97, οι περιοχές ανάπλασης ορίζονται σε περιοχές εντός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οριοθετημένων οικισμών, στις οποίες διαπιστώνονται προβλήματα υποβάθμισης ή αλλοίωσης του οικιστικού

^{iv} Εφόσον από τη μέτρηση αφαιρεθούν οι περιοχές που προορίζονται για ΕΜΟ, το ποσοστό αύξησης των πολεοδομημένων και προς πολεοδόμηση περιοχών ισούται με 38%.

^v Λογιστικά, με συγκεκριμένο προγραμματικό πληθυσμό, η επιλογή μικρότερου συντελεστή δόμησης παρέχει ένα πρότυπο οικιστικής ανάπτυξης με μεγαλύτερες σε έκταση επεκτάσεις.

περιβάλλοντος. Οι περιοχές ανάπτυξης ορίζονται από τα αντίστοιχα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ ή ρυθμιστικό σχέδιο, ειδάλλως μπορεί να ορίζονται με απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ. Παρότι λοιπόν τα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ είναι τα καθ' ύλην αρμόδια σχέδια που μπορούν να ορίζουν περιοχές ανάπτυξης, εντούτοις αυτό που διαπιστώθηκε από την εμπειρία εκπόνησης αυτών των μελετών είναι ότι η δημόσια διοίκηση (και ειδικότερα η περιφερειακή διοίκηση) φάνηκε σε πολλές περιπτώσεις διστακτική και επιφυλακτική στο να επιτρέψει τον ορισμό τέτοιων περιοχών λόγω αμφιβολιών για τη δυνατότητα λειτουργίας αυτού του εργαλείου. Για πολλούς (π.χ. Ανδρικοπούλου κ.ά., 2007), η αδυναμία αυτή αποδίδεται αφενός στις πρόσθετες νομοθετικές απαιτήσεις (έγκριση επιμέρους διαταγμάτων) και αφετέρου –και ουσιαστικά– στα εγγενή προβλήματα της πολεοδομικής πολιτικής και του σχεδιασμού την Ελλάδα. Άλλωστε, η μη ενεργοποίηση προβλεπόμενων εργαλείων του πολεοδομικού σχεδιασμού υπήρξε και στο παρελθόν ένα γενικότερο χαρακτηριστικό του ελληνικού συστήματος σχεδιασμού (π.χ. οι ΖΕΕ, οι ΖΕΚ, ο κοινωνικός συντελεστής, η μεταφορά συντελεστή δόμησης). Από πρόσφατη έρευνα (Τασοπούλου, 2011) διαπιστώθηκε ότι μόλις σε 7 ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, από τα συνολικά 30 που είχαν εγκριθεί την περίοδο της έρευνας, έχουν οριστεί περιοχές ανάπτυξης. Επομένως, αποδεικνύεται ότι ένας εκ των δύο βασικότερων «καινοτομιών» για τις οποίες έγινε ευρύτερα αποδεκτός ο Ν. 2508/97 (ο δεύτερος ήταν η επέκταση εφαρμογής και ισχύος του ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ στο σύνολο της εδαφικής έκτασης ενός Δήμου), δεν έχει πλήρως αξιοποιηθεί.

Αντίθετα, φαίνεται ότι στα νέα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ του Ν. 2508/97 αξιοποιήθηκε σημαντικά ο θεσμός των Περιοχών Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ), ως απόκριση κυ-

ρίως στην ιδιωτική δραστηριοποίηση και πρωτοβουλία, που μέσω αυτού του εργαλείου κατοχύρωσε τη θεσμική δυνατότητα πολεοδόμησης και οικιστικής αξιοποίησης συγκεκριμένων ιδιοκτησιών. Οι σχετικές διατάξεις του νόμου δημιουργούν ουσιαστικά τις προϋποθέσεις για την πολεοδόμηση περιοχών στις εκτός σχεδίου περιοχές κυρίως με ιδιωτική πρωτοβουλία, αν και δεν λείπουν και οι περιπτώσεις χαρακτηρισμού δημοτικών εκτάσεων ως ΠΕΡΠΟ. Στην πράξη, αυτό που συμβαίνει κατά κύριο λόγο στα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ είναι ο καθορισμός ΠΕΡΠΟ περιοχών για τις οποίες υπάρχουν ήδη εκδηλωμένα ιδιωτικά συμφέροντα και επιπλέον αφορούν στην πλειονότητά τους περιπτώσεις για τις οποίες έχουν ήδη ακολουθηθεί κάποιες διαδικασίες περιβαλλοντικών και γεωλογικών εγκρίσεων. Επομένως, ο καθορισμός κατά περίπτωση αυτών των περιοχών ως ΠΕΡΠΟ δεν απορρέει από μια γενικότερη πολιτική όσον αφορά τέτοιου είδους πολεοδομήσεις και κατά συνέπεια μορφές οικιστικής ανάπτυξης. Από πρόσφατη έρευνα (Τασοπούλου, 2011) προκύπτει ότι στο σύνολο των 30 ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ που εγκρίθηκαν στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχουν προβλεφθεί τουλάχιστον 18 ΠΕΡΠΟ, η πλειονότητα των οποίων αφορά περιοχές β' κατοικίας και εν συνεχεία τουρισμού-αναψυχής, οι οποίες βεβαίως αυξάνουν την έκταση των προς πολεοδόμηση περιοχών.

Περνώντας στο ζήτημα των διαδικασιών, αυτό που συζητείται στους κύκλους των μελετητών είναι η απουσία υποστηρικτικών κειμένων πολιτικής που να συνοδεύουν την εκπόνηση των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, όπως συνέβη στην περίπτωση της ΕΠΑ, που λειτουργούσαν ως κατευθυντήριο πλαίσιο για τις εκπονούμενες μελέτες (π.χ. αναλυτικές προδιαγραφές, αναλυτικά υπομνήματα και προδιαγραφές χαρτών, κωδικοποιημένοι συμβολισμοί κ.ά.). Στο πεδίο της *πολιτικής*, το μονα-

δικό κατευθυντήριο κείμενο-πλαίσιο αποτέλεσε η εγκύκλιος με αρ. πρωτ. 48859/13-11-2008 του ΥΠΕΧΩΔΕ με θέμα «Οδηγίες για την παρακολούθηση / έγκριση μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ του Ν. 2508/97», η οποία όμως κατ' ουσίαν επανέλαβε τις κατευθυντήριες οδηγίες του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου (π.χ. επιδίωξη της μέγιστης δυνατής οικονομίας σε νέες επεκτάσεις, ελαχιστοποίηση των επεκτάσεων σε κρίσιμες ζώνες, εξασφάλιση ικανοποιητικών πυκνοτήτων κατοίκησης κλπ.), αφήνοντας εν τέλει 'ανοικτό' και θολό το ζήτημα του τρόπου υλοποίησης αυτών των κατευθύνσεων, ζήτημα που αφέθηκε στις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφερειακής διοίκησης χωρίς ουσιαστικές κατευθύνσεις, ενημέρωση και συντονισμό από μέρους της κεντρικής.

Όσον αφορά δε στους χρόνους εκπόνησης των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ (Τασσπούλου, 2011), ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης μιας μελέτης ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ από την υπογραφή της σύμβασης μέχρι την έγκριση της μελέτης και τη δημοσίευση στο ΦΕΚ ανέρχεται σε 3,5 έτη (42 μήνες) για τα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ που εκπονούνται με ευθύνη της ΔΙΠΕΧΩ και σε 4,75 έτη (57 μήνες) για τα ΓΠΣ του Οργανισμού Ρυθμιστικού. Στους χρόνους αυτούς δεν περιλαμβάνεται ο χρόνος που αναλώνεται μεταξύ του χρόνου προκήρυξης και ανάθεσης της εκάστοτε μελέτης, που αποτελούν ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η εκπόνηση της πλειονότητας αυτών των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ χρηματοδοτήθηκε από το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας (και μία μελέτη από το ΕΠΠΕΡ), τα οποία πλαισιώνονταν από πολύ αυστηρά χρονοδιαγράμματα ολοκλήρωσης.

Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, σε αυτό το σημείο, ότι πολλά από τα ήδη σήμερα εγκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ ολοκληρώθηκαν χωρίς την παράλληλη εκπόνηση υποστηρικτικών περιβαλλοντικών και γεωλογικών μελε-

τών, απαίτηση που αποτελεί πλέον προϋπόθεση για την έγκριση ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ που εκπονούνται αυτή τη στιγμή. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στην απαίτηση εκπόνησης παράλληλα με τα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ γεωλογικής μελέτης (σε δύο στάδια, προκαταρκτικής και οριστικής) και στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το γεγονός αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αναφερόμενοι παραπάνω χρόνοι εκπόνησης αυτών των μελετών θα είναι σημαντικά μεγαλύτεροι στο μέλλον· εκτιμάται δηλαδή ότι η έγκριση των υπό εκπόνηση ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ θα καθυστερήσει περαιτέρω, δεδομένης της αναγκαιότητας εκπόνησης των δύο αυτών υποστηρικτικών μελετών (για τις οποίες σημειωτέον καθυστέρησε πολύ η έκδοση προδιαγραφών εκπόνησης).

Ολοκληρώνοντας αυτή την αδρή αποτίμηση του σχεδιασμού μέσω των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, θα ήθελα να κλείσω την εισήγηση με ορισμένες θέσεις και προτάσεις του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, που σχετίζονται τόσο με το συγκεκριμένο θέμα όσο και συνολικά με το σύστημα σχεδιασμού στη Χώρα και τη χωρική του ολοκλήρωση.

Ο σχεδιασμός εξακολουθεί στο μεγαλύτερο μέρος του να επικεντρώνεται στη «φυσική» διάστασή του και στο «φυσικό» χώρο, χωρίς να ενσωματώνει επαρκώς την κοινωνική, περιβαλλοντική και, κυρίως, οικονομική διάσταση.

Οι ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες για την ολοκλήρωση και έγκριση των μελετών οδηγούν συχνά σε απαξίωση των προβλέψεων και προτάσεων του σχεδιασμού.

Αν και με τις αλλαγές που έχουν επέλθει τελευταία στο πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού της χώρας καταγράφεται μια προσπάθεια εξεύρεσης κατάλληλων μηχανισμών διαχείρισης του χώρου, εντούτοις στην πρά-

ξη, το πλαίσιο που θα συντείνει στην οικονομική μεγέθυνση και προαγωγή των εκάστοτε χωρικών ενοτήτων, καταγράφεται ακόμη ελλειμματικό.

Άποψη του ΣΕΜΠΧΠΑ είναι ότι, παρά τις καινοτομίες του πρόσφατου θεσμικού πλαισίου για το χωρικό σχεδιασμό, αυτό παραμένει χωρίς αναπτυξιακή προοπτική και χωρίς πλαίσιο για τον τρόπο εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη, βιώσιμη και συντονισμένη διαχείριση του χώρου.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης δεν μπορεί να συνεχίσει να είναι μια «αφηρημένη» έννοια. Παρά τις θετικές προθέσεις ως προς τον ορισμό βιώσιμων προτύπων ανάπτυξης, αυτό που απουσιάζει είναι μηχανισμοί παρακολούθησης των επιπτώσεων των επιλογών του σχεδιασμού, επιπτώσεων όχι μόνο περιβαλλοντικών, αλλά και κοινωνικών και οικονομικών, με άλλα λόγια μηχανισμών που θα συμβάλλουν στην αποφυγή των επιπτώσεων στο περιβάλλον άλλα και στους πόρους (φυσικούς και οικονομικούς).

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι αναγκαίο ο χωρικός σχεδιασμός να έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα και να παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο που θα συμβάλλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης και στην αναβάθμιση του παραγωγικού δυναμικού της χώρας. Ζητούμενο παραμένει η θέσπιση των αναγκαίων κανόνων αλλά και η ενίσχυση της εφαρμογής τους σε όλα τα επίπεδα, με κύριους άξονες στις πολιτικές του σχεδιασμού το ρεαλισμό, τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας, την κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων κ.ά.

Ο σχεδιασμός με τη μορφή που εκπονείται σήμερα σε επίπεδο ΟΤΑ δεν μπορεί να μείνει ανολοκλήρωτος. Παρότι κατανοείται, βεβαίως, η μη ευνοϊκή οικονομική συγκυρία που διανύει η χώρα, θεωρούμε ότι θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι αναθέσεις εκπόνη-

σης μελετών ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ. Επιπλέον, θα πρέπει να βρεθούν οι μηχανισμοί επίστευσης των διαδικασιών ανάθεσης, εκπόνησης και έγκρισης. Ενδεχομένως, ένας περισσότερο στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο Καλλικρατικού Δήμου και ένας λιγότερο στρατηγικός (σαν και αυτόν που εκπονείται σήμερα σε επίπεδο ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ και Καποδιστριακών Δήμων) να είναι η απάντηση. Αν πάντως τα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, με το πλαίσιο, περιεχόμενο, κλίμακα και λεπτομέρεια σχεδιασμού που τα διέπει σήμερα, αποφασιστεί να ανατίθενται σε επίπεδο Καλλικρατικού Δήμου, το κόστος τους είναι σίγουρο ότι θα «εκτοξευτεί» σε δυσθεώρητα ύψη (της τάξης του 1 εκ. Ευρώ). Δεδομένης και της τρέχουσας συγκυρίας, απαιτείται ένας περισσότερο στρατηγικός και ευέλικτος σχεδιασμός που θα θέτει το πλαίσιο για την ανάπτυξη με την ευρύτερη έννοια. Ένας τέτοιος χειρισμός, όπως ο παραπάνω, θα επέλυε και τα προβλήματα συμβατότητας και συγκρούσεων χρήσεων γης που ενδεχομένως προκύπτουν πια σε επίπεδο Καλλικρατικού Δήμου, από τα θεσμοθετημένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ που εκπονήθηκαν σε επίπεδο Καποδιστριακών Δήμων.

Η απόδοση νέας πολεοδομημένης γης στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, με τη χαρακτηριστική κατάρρευση της αγοράς ακινήτων και τη μείωση των αξιών, απαιτείται να είναι ιδιαίτερα προσεκτική, επιλεκτική και αιτιολογημένη, για την αποτροπή της πλήρους υποβάθμισης των αξιών. Οι ΟΤΑ θα πρέπει να κατευθυνθούν προς την τμηματική πολεοδότηση των νέων οικιστικών περιοχών, βάσει κριτηρίων κόστους και ανάλυσης της ζήτησης.

Η χρηματοδότηση του σχεδιασμού από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους είναι προφανές ότι θα περιοριστεί λόγω των συνθηκών οικονομικής στενότητας. Για το λόγο αυτό θα πρέπει εναλλακτικά να αναζητηθούν και να

ενθαρρυνθούν από την πολιτεία νέοι τρόποι χρηματοδότησης κυρίως του πολεοδομικού σχεδιασμού, μέσω ευρύτερων εταιρικών σχημάτων, με τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων και τον επιμερισμό του κόστους μεταξύ των επωφελομένων.

Περισσότερο ίσως από κάθε άλλη φορά είναι ζητούμενη η συμβολή του σχεδιασμού στον στόχο της υποστήριξης και προσέλκυσης επενδύσεων, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της τόνωσης του παραγωγικού δυναμικού με σκοπό την έξοδο από την κρίση.

Βιβλιογραφία

- Ανδρικοπούλου, Ε., Γιαννακού, Α., Καυκαλάς, Γ. και Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, Μ. (2007), *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη*, Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Οικονόμου, Δ. (2009) «Αποτίμηση του Ν.1337/83, 25 Χρόνια μετά», στο: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, *25 Κείμενα για το Σχεδιασμό και την Ανάπτυξη του Χώρου*, Συλλογικός τόμος για τα 20 χρόνια λειτουργίας του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, σσ. 241-262.
- Τασοπούλου, Α. (2011) *Αστική Διακυβέρνηση: Πολεοδομική Πολιτική και Διαχείριση του Χώρου με εφαρμογή στα ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ στην Ελλάδα*, Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΑΠΘ.

Περιφερειακές διαφοροποιήσεις και ανισότητες του προσδόκιμου ζωής στη γέννηση στην Ελλάδα (1991 – 2006) – Μια πρώτη προσέγγιση.

του Μιχαήλ Αγοραστάκη

Υποψ. Διδάκτωρ, Παν. Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα αυξάνει απρόσκοπτα κατά την τελευταία δεκαπενταετία, αν και με βραδείς ρυθμούς, την μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση (e0) και για τα δύο φύλα και ελάχιστα διαφοροποιείται πλέον των λοιπών δυτικών χωρών (Αγοραστάκης, 2009 και Ανδρουλάκη, 2007α). Ωστόσο, κάτω από τον εθνικά διαμορφωμένο δείκτη, υποκρύπτονται χωρικές ανισότητες που προκύπτουν από την ανισοκατανομή των μεγεθών που τον συνθέτουν. Η μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση, που προκύπτει από τον πίνακα επιβίωσης αποτελεί έναν δυναμικό δείκτη σύνοψης των συνθηκών θνησιμότητας ενός πληθυσμού σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή, και κατ' επέκταση της υγείας του εξεταζόμενου πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, η διερεύνηση των περιφερειακών διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων, όσον αφορά την e0 ανά φύλο παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ενώ η συγκεκριμένη εργασία συμβάλλει στην περιορισμένη ελληνική βιβλιογραφία^{vi} ως προς τις χωρικές διαστάσεις της θνησιμότητας.

^{vi} Ενδεικτικά βλ. Ανδρουλάκη (2007) και Παπαδάκης και Τσίμπος (1993).

Έτσι, αρχικός στόχος της εργασίας είναι η αποτύπωση και η διερεύνηση των διαφοροποιημένων χωρικών μοτίβων επιβίωσης σε περιφερειακό επίπεδο λαμβάνοντας ως κριτήριο την μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση για τις περιόδους 1990-92, 2000-02, 2005-07. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι μεταβολές της εθ, όσον αφορά την ένταση και τους διαφοροποιημένους ρυθμούς μεταβολής τους. Ωστόσο, όπως οι μεταβολές στο προσδόκιμο αποτελούν σύνθετα μεγέθη που αποτυπώνουν την εξέλιξη της θνησιμότητας στις διάφορες ηλικιακές ομάδες, δεν δύναται να απαντήσουν στο ερώτημα, ποιες ηλικίες «ευθύνονται» για αυτές τις μεταβολές (ποιο δηλαδή είναι το ειδικό τους βάρος στην αύξηση του μέσου όρου ζωής;). Ως εκ τούτου, προχωρήσαμε στην αποδόμηση των μεταβολών ανάμεσα στο 1991 και το 2006 στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες ανά φύλο, και αποτυπώσαμε την ποσοστιαία συμβολή τους.

2. Δεδομένα και μεθοδολογία

Τα δεδομένα για την εργασία αυτή, χορηγήθηκαν από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (Γ.Γ. ΕΣΥΕ). Πιο συγκεκριμένα, χορηγήθηκαν σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο οι θάνατοι ανά φύλο και ηλικία ανά έτος σε τρεις διαφορετικές χρονικές τομές^{vii} (1990-1992, 2000-2002 και 2005-2007). Τα μεγέθη του πληθυσμού αναφοράς που χρησιμοποιήσαμε ήταν αφενός μεν, οι πληθυσμοί των απογραφών^{viii}, καθώς τα κεντρικά έτη

των δύο πρώτων περιόδων είναι και απογραφικά έτη, αφετέρου δε ο εκτιμώμενος πληθυσμός για το 2006. Όσον αφορά τη μεθοδολογία, δημιουργήσαμε συνεπτιγμένους πίνακες επιβίωσης, για τα κεντρικά έτη, με την υπόθεση του κλειστού πληθυσμού, ανά περιφέρεια και τριετία με στόχο την εξομάλυνση των τυχών ετήσιων διακυμάνσεων στον αριθμό των θανάτων. Η μεθοδολογία περιγράφεται αναλυτικά στον Chiang (1984). Για τις ηλικίες 0 και 1-4 έτη, ακολουθήσαμε τον υπολογισμό που προτείνεται στον Preston κ.α., (2001:48), που υιοθετήθηκε από τους πρότυπους πίνακες επιβίωσης των Coale-Demeny, Coale & Demeny (1983). Από τους περιφερειακούς πίνακες, επιλέξαμε το δείκτη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση για την ανάλυσή μας, και τον χαρτογραφήσαμε με κοινά διαστήματα ανά φύλο. Ωστόσο, ως κάθε στατιστικό μέγεθος, ο δείκτης αυτός υπόκειται έως ένα βαθμό σε μία μορφή σφάλματος. Ως εκ τούτου, υπολογίσαμε τα διαστήματα εμπιστοσύνης για την μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση ανά φύλο και περιφέρεια σύμφωνα με τους Shkolnikov κ.α (2008), ενώ για την αποδόμηση των διαφορών της εθ στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες και το ποσοστό συμμετοχής τους, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των Andreev (1982) και Pressat (1985).

3. Χωρικά μοτίβα και διαχρονική εξέλιξη της σχετικής θέσης των περιφερειών στον ελλαδικό χώρο

Η μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση ανά φύλο στις 13 περιφέρειες (**Παράρτημα, Πίνακας 1**) και η χαρτογραφική τους απεικόνιση (**Σχήματα 1α-γ & 2α-γ**) ανά περίοδο μας επιτρέπει, αφενός μεν να αποτυπώσουμε τα χωρικά μοτίβα επιβίωσης αφετέρου δε, να εξετάσουμε την διαχρονική εξέλιξη της σχετικής τους θέσης μέσω των μεταβολών

^{vii} Από εδώ και στο εξής θα αναφερόμαστε στις περιόδους 1990-1992, 2000-2002 και 2005-2007, ως προς τα κεντρικά τους έτη, δηλαδή 1991, 2001 και 2006 αντίστοιχα.

^{viii} Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να αναφερθούμε στη διάκριση μεταξύ πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού όπως αυτός προκύπτει από τις απογραφές του 1991 και 2001 καθώς και από τα προβλήματα που προκύπτουν στους επιμέρους υπολογισμούς. Σύμφωνα με την Ανδρουλάκη (2006:302), αν και οι υπολογισμοί που προκύπτουν χρησιμοποιώντας το μόνιμο ή τον πραγματικό ως πληθυσμό αναφοράς παρουσιάζουν διαφορές, το επίπεδο περιφέρειας θεωρείται ως «ασφαλές» καθώς οι μετακινήσεις μεταξύ των περιφερειών την μέρα της απογραφής είναι πολύ μικρής κλίμακας, επομένως δεν επηρεάζουν την ανάλυση των

αποτελεσμάτων μας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, τόσο για το 1991 όσο και το 2001, χρησιμοποιήσαμε τον πραγματικό πληθυσμό.

στην ιεραρχική τους κατάταξη, τόσο μεταξύ τους, όσο και την θέση τους αναφορικά με τον εθνικό μέσο όρο.

Έτσι, από τους πίνακες επιβίωσης που δημιουργήσαμε για το 1991 προκύπτει, όσον αφορά τους άνδρες (**Σχήμα 1α**), ότι οι περιφέρειες Κρήτης και Πελοποννήσου, καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις με μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση 76,53 και 76,39 έτη, ενώ τις δύο τελευταίες, οι Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, με 74,20 και 72,83 έτη, αντίστοιχα. Το ενδοπεριφερειακό εύρος μεταξύ της μέγιστης και της ελάχιστης τιμής ανέρχεται το 1991 στα 3,71 έτη. Όμως, η διαφορά των 1,37 ετών μεταξύ των δύο τελευταίων περιφερειών, «απομονώνει» χωρικά την Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, εντάσσοντας την Κεντρική Μακεδονία, στο χωρικό σύνολο των περιφερειών με προσδόκιμο ζωής μεταξύ 74 και 75 ετών, γύρω από τον εθνικό μέσο όρο (74,74 έτη), μαζί με την Αττικής, Θεσσαλίας και Δυτικής Ελλάδας. Ταυτόχρονα, τιμές άνω του μέσου όρου σημειώνουν οι Ιονίων Νήσων, Ηπείρου, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου.

Μια δεκαετία αργότερα (2001), διαπιστώνουμε την μερική ανακατανομή της θέσης των περιφερειών μας στην ιεραρχία της ε0 των ανδρών, καθώς στη πρώτη θέση βρίσκουμε πλέον την περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου (77,33 έτη) με την Κρήτη (76,88 έτη) να υποβαθμίζεται στη δεύτερη θέση. Έτσι, το Νότιο Αιγαίο, με προσδόκιμο ζωής ελαφρώς μεγαλύτερο από 77 έτη, διαφοροποιείται χωρικά (**Σχήμα 1β**) από τις αμέσως επόμενες Περιφέρειες στη σειρά κατάταξης (Κρήτης, Πελοποννήσου, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας), το σύνολο των οποίων έχοντας ε0 μεταξύ 76 και 77 ετών δημιουργεί ένα «πέταλο», οι υπό-ενότητες του οποίου έχουν τιμές της ε0 υψηλότερες

του μέσου εθνικού όρου (75,90 έτη). Ακολουθούν οι περιφέρειες (Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας) που σχηματίζουν ένα παράλληλο του πρώτου γεωγραφικό τόξο ενώ, στις κατώτατες θέσεις σταθερά βρίσκονται οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (75,56 και 73,92 έτη αντίστοιχα), η προσδοκώμενη ζωή των οποίων είναι κατά 1,64 έτη και 3,41 έτη χαμηλότερη αντιστοίχως αυτής του Νοτίου Αιγαίου.

Προχωρώντας στο 2006, μία ακόμη νησιωτική περιφέρεια, των Ιονίων Νήσων, καταλαμβάνει την πρώτη θέση με προσδόκιμο ζωής στα 78,45 έτη, υποβαθμίζοντας το Νότιο Αιγαίο (78,21 έτη) στη δεύτερη. Το χωρικό μοτίβο της επιβίωσης μεταβάλλεται (**Σχήμα 1γ**), ενώ η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη (75,25 έτη) καταλαμβάνει πάντοτε την τελευταία θέση στην ιεραρχία, με διαφορά 1,47 έτη από την αμέσως προηγούμενη στην κατάταξη Κεντρική Μακεδονία (76,72 έτη) και 3,20 έτη, από αυτήν των Ιονίων Νήσων. Οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας, σχηματίζουν μία ενδιάμεση ζώνη έχοντας τιμές κάτω του μέσου εθνικού (77,17 έτη), ζώνη που διαχωρίζει σε δυο τμήματα εκείνες που σημειώνουν τιμές της ε0 υψηλότερες του μέσου όρου. Συνεπώς, με βάση τη διαχρονική εξέλιξη της ε0 των ανδρών, διαπιστώνουμε καταρχάς την σταθερότητα συγκεκριμένων περιφερειών. Ειδικότερα, οι Κρήτης, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου καταλαμβάνουν σταθερά τις πρώτες θέσεις το 1991 και το 2001 (το 2006 όμως μόνον η τελευταία παραμένει στις τρεις πρώτες μαζί με τις περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Ηπείρου), ενώ, στον αντίποδα οι Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, καταλαμβάνουν πάντοτε τις δύο τελευταίες θέσεις.

Συνεχίζοντας την ανάλυσή μας για τις γυναίκες, δυνάμεθα να εντοπίσουμε δύο σημεία

που διέπουν όλα τα έτη παρατήρησης: το πρώτο αφορά, όπως ακριβώς και στη περίπτωση των ανδρών, τη σταθερότητα των Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης, με την δεύτερη να έχει το χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής με διαφορά πάνω από ένα έτος από την τελευταία, και το δεύτερο αφορά την παραμονή των Ηπείρου, Κρήτης και Πελοποννήσου, στις τρεις πρώτες θέσεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα δύο αυτά σημεία για το 1991 (**Σχήμα 2α**), διακρίνουμε την Ήπειρο (81,40 έτη) και την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (78,04 έτη) στα άκρα της κατάταξης, με διαφορά μέγιστη και ελάχιστης ε0 τα 3,36 έτη. Με τιμές, γύρω από το μέσο όρο (79,65 έτη), βρίσκουμε τις Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Μακεδονίας και Αττικής, ενώ με μέση διαφορά +1 έτος από τις προηγούμενες και τιμές μεγαλύτερες του μέσου εθνικού, βρίσκονται οι περιφέρειες Ηπείρου, Κρήτης, Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, Βόρειου Αιγαίου, Θεσσαλίας και Δυτικής Ελλάδας.

Όσον αφορά το 2001 (**Σχήμα 2β**), αν και η αντίθεση των ακραίων περιφερειών παραμένει (82,44 έναντι 79,76 ετών), ωστόσο η διάφορά των ε0 τους μειώνεται σε 2,68 έτη. Η Αττική, η Θεσσαλία και η Κεντρική Μακεδονία, διαφοροποιούνται χωρικά έχοντας τιμές της ε0 κάτω του μέσου εθνικού όρου (80,90 έτη), σε αντίθεση με τις Κρήτης, Πελοποννήσου, Βόρειου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας και Στερεάς Ελλάδας. Το χωρικό μοτίβο, τείνει να προσεγγίσει αυτό των ανδρών με εξαίρεση αφενός μεν την «πρώτη» περιφέρεια, αφετέρου δε την θέση της Στερεάς Ελλάδας. Μία πενταετία (2006) αργότερα οι ενδοπεριφερειακές διαφορές αυξάνονται στα 3,34 έτη και ταυτόχρονα αναδεικνύεται μία γεωγραφική ζώνη (**Σχήμα 2γ**) με προσδόκιμο ζωής άνω των 82 ετών (ε0 Ελλάδας =81,85 έτη) με βορειο-δυτική κατεύθυνση, που περιλαμβάνει 8 από τις 13

περιφέρειες της χώρας (Ηπείρου, Κρήτης, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας). Περιμετρικά της ζώνης αυτής βρίσκονται οι Δυτικής Ελλάδας, Κεντρικής Μακεδονίας και Βόρειου Αιγαίου, ενώ η Αττική, ευρισκόμενη στο γεωγραφικό κέντρο, διακόπτει την χωρική συνέχεια της ζώνης υψηλής επιβίωσης (από τον νοτιο-ανατολικό νησιωτικό χώρο προς την ηπειρωτική και βορειο-δυτική νησιωτική Ελλάδα).

Αναφορικά και για τα δύο φύλα, ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει η σχετική θέση των περιφερειών ως προς τους μέσους εθνικούς όρους. Ειδικότερα, το 1991 οι περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Ιονίων Νήσων και το 2006 οι Βόρειου Αιγαίου και Αττικής, στους μεν άνδρες εντοπίζονται άνωθεν του μέσου όρου της χώρας ενώ στις δε γυναίκες κάτωθεν. Το ακριβώς αντίστροφο συμβαίνει στην περίπτωση της Θεσσαλίας, το 1991 και το 2006, στην Στερεά Ελλάδα, το 2001 και 2006, και στη Δυτική Ελλάδα το 2006, ενώ οι υπόλοιπες δε διαφοροποιούν την σχετική τους θέση.

Τέλος, εξετάζοντας τις διαφορές στο προσδόκιμο ζωής μεταξύ των δύο φύλων, αναδεικνύεται σαφώς το συγκριτικό πλεονέκτημα των γυναικών. Έτσι, η Ήπειρος βρίσκεται σταθερά στις πρώτες θέσεις με τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δύο φύλων (6,12 το 1991, σε 5,87 το 2001 και 5,83 έτη το 2006), ενώ η μικρότερη διαφορά καταγράφεται το 1991 στις περιφέρειες Κρήτης, Νότιου Αιγαίου και Δυτικής Μακεδονίας (4,26 έτη για τις δύο πρώτες και 3,99 έτη για την τελευταία) και το 2001 στις Κεντρικής Μακεδονίας και Νοτίου Αιγαίου (4,81 και 4,26 έτη), ενώ το 2006, η ελάχιστη τιμή μετατοπίζεται γεωγραφικά προς τα δυτικά, στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων (3,91 έτη) και ακολουθεί η Βόρειου Αιγαίου με 4,02 έτη. Διαχρονικά, στο σύνολο της χώρας η διαφορά σταθεροποιείται γύρω από τα 5 έτη, ενώ δεν υπάρ-

χουν έντονες διακυμάνσεις σε επίπεδο περιφέρειας, με μοναδικές εξαιρέσεις αφενός μεν την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (όπου την περίοδο 1991-2001 η διαφορά της ε0 ανάμεσα στα δύο φύλα αυξάνεται κατά 1,13 έτη), αφετέρου δε των Ιονίων Νήσων όπου η διαφορά αυτή συρρικνώνεται κατά ένα περίπου έτος στην περίοδο 2001-2006.

4. Μεταβολές και διαφοροποιημένοι ρυθμοί αύξησης στο προσδόκιμο ζωής

Από τις παρατιθέμενες στον Πίνακα 1 τιμές της ε0, διαπιστώνεται ότι από τη συνολική αύξηση του προσδόκιμου ζωής, τόσο για το σύνολο της περιόδου (1991-2006), όσο και για τις δύο υπό-περιόδους, δεν εξαιρείται καμία περιφέρεια. Ωστόσο, η αύξηση αυτή δεν είναι ούτε χρονικά ούτε χωρικά ισόρροπη, και τόσο οι μεταβολές στη σειρά κατάταξης των περιφερειών όσο και η εναλλαγή των χωρικών μοτίβων επιβίωσης διαχρονικά, το επιβεβαιώνουν. Το γεγονός αυτό οφείλεται, προφανώς στους διαφοροποιημένους ρυθμούς αύξησης της ε0 στις εξεταζόμενες χωρικές ενότητες, ρυθμοί που αντικατοπτρίζουν τις διαφορετικές ταχύτητες με τις οποίες οι περιφέρειες βελτιώνουν την θνησιμότητά τους.

Σε εθνικό επίπεδο, κατά την περίοδο 1991-2006, ο μέσος όρος ζωής αυξάνεται κατά 2,43 έτη στους άνδρες και κατά 2,20 έτη στις γυναίκες, με το συνολικό κέρδος ζωής των ανδρών να επιμερίζεται περίπου ισόποσα ανάμεσα στην δεκαετία 1991-2001 (1,16 έτη) και την πενταετία 2001-2006 (1,27 έτη), σε αντίθεση με τις γυναίκες που σημειώνουν υψηλότερα κέρδη στην πρώτη περίοδο (1,25 έτη) σε σχέση με την δεύτερη (0,95 έτη). Όμως, λόγω της διαφοράς της διάρκειας των δύο περιόδων, τα ετήσια κέρδη και στα δύο φύλα αναδεικνύουν την πενταετία, 2001-2006, ως την πιο δυναμική, όσον αφορά τους ρυθμούς μεταβολής στο προσδόκιμο ζωής.

Σε περιφερειακό επίπεδο, την τελευταία δεκαετία, οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+3,42 έτη), Αττικής (+3,10 έτη) και Νοτίου Αιγαίου (+2,79 έτη) σημειώνουν τα σημαντικότερα κέρδη της ε0 όσον αφορά τους άνδρες, ενώ τα χαμηλότερα εντοπίζονται στην Κρήτη (+1,11 έτη) και στην Πελοπόννησο (+1,05 έτη). Ομοίως, στις γυναίκες, οι νησιωτικές περιφέρειες των Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου αυξάνουν το προσδόκιμο ζωής κατά 2,72 και 2,58 έτη αντίστοιχα, αλλά η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (+2,81 έτη), και η μικρότερη στη Στερεά Ελλάδα (+1,51 έτη) και στο Βόρειο Αιγαίο (+1,46 έτη).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, διαφοροποιημένων ρυθμών αύξησης του προσδόκιμου ζωής και αρχικής θέσης εκκίνησης αποτελούν τόσο η Κρήτη και η Πελοπόννησος όσο και οι Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας. Οι δύο πρώτες, αν και σημειώνουν τα χαμηλότερα κέρδη για τους άνδρες και χαμηλά κέρδη για τις γυναίκες, διατηρούνται στις πρώτες θέσεις κατάταξης το 2001, ενώ το 2006, οι λιγότερο «ευνοημένες» περιφέρειες κατορθώνουν όχι μόνο να τις φτάσουν αλλά και να τις ξεπεράσουν (όσον αφορά την ε0 των ανδρών), σε αντίθεση με την θέση τους στην ιεραρχία της ε0 στο γυναικείο φύλο, όπου παραμένουν σταθερά στις πρώτες θέσεις. Αντίθετα, οι ταχύτητες βελτίωσης του προσδόκιμου ζωής της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας και για τα δύο φύλα, δεν είναι ικανές να τις απεγκλωβίσουν από τις τελευταίες θέσεις, καθ'όλη την δεκαετία.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση των περιφερειακών κερδών ανάμεσα στα δύο φύλα. Αν και στην πλειοψηφία των περιφερειών οι άνδρες σημειώνουν μεγαλύτερα κέρδη από τις γυναίκες, το αντίστροφο συμβαίνει στις περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Κρήτης και Πελοποννήσου. Ταυτόχρο-

να, εξετάζοντας τα κέρδη ανάμεσα στις διαδοχικές περιόδους, διαπιστώνουμε ότι, όπως και στο σύνολο της χώρας, η περίοδος 2001-2006 είναι πιο δυναμική, με εξαίρεση τις γυναίκες των περιφερειών Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Βορείου Αιγαίου.

5. Η συμβολή των ηλικιακών ομάδων στην αύξηση της μέσης προσδοκώμενης ζωής κατά τη γέννηση

Από την πρότερη ανάλυσή μας προκύπτει ότι, τόσο σε εθνικό όσο και περιφερειακό επίπεδο, η ε0 αυξάνεται και για τα δύο φύλα, αν και με διαφοροποιημένες ταχύτητες. Ωστόσο, τα κέρδη αποτελούν αθροιστικά σύνολα των επιμέρους ηλικιακών κερδών, με αποτέλεσμα να υποκρύπτουν, επίσης, διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό τους. Έτσι, αν εξετάσουμε τα κέρδη καθαυτά, μπορούμε να περιοριστούμε μόνο στη διαπίστωση ότι διαφαίνεται μία πτώση της «γενικής» θνησιμότητας, έκφραση ιδιαίτερα ασαφής, καθώς δεν διευκρινίζει την διαφοροποιημένη ενδεχομένως συμβολή των ηλικιακών ομάδων στην πτώση αυτή. Επομένως, υπό το πρίσμα των προαναφερθέντων, προχωρήσαμε στην αποδόμηση των συνολικών κερδών ανά φύλο και περιφέρεια, για το σύνολο τις δεκαπενταετίας στις επιμέρους ηλικιακές συνιστώσες τους^{ix} και υπολογίσαμε τις ποσοστιαίες κατανομές^x στο εσωτερικό τους. Τα Σχήματα 3α-β, δίδουν την ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών ομάδων στα κέρδη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των ανδρών και των γυναικών ανά

περιφέρεια και για την χώρα, αντίστοιχα ανάμεσα στο 1991 και το 2006.

Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι, για το σύνολο της χώρας, στην πτώση της βρεφικής θνησιμότητας (1q0)^{xi} αποδίδεται το μόλις το 13% των κερδών ζωής και για τα δύο φύλα (+0,3 έτη), ενώ αντιθέτως καθοριστική υπήρξε η συμβολή των μεγάλων ηλικιών (65 ετών και άνω), καθώς στις ηλικίες αυτές οφείλεται το 62% των κερδών της ε0 στους άνδρες και στις γυναίκες (ήτοι +1,5 και +1,3 έτη αντίστοιχα). Συγκεκριμένα, η συμβολή των ηλικίας 65-74 ετών είναι της τάξης του 31% για τους άνδρες (+0,8 έτη) και του 39% για τις γυναίκες (+0,8 έτη) ενώ των 75-84 ετών του 24% (+0,6 έτη) και του 36% (+0,8 έτη) αντίστοιχα. Η ομάδα των υπερήλικων γυναικών (άνω των 85 ετών) σε αντίθεση με αυτή των ανδρών (+7%, +0,2 έτη) παρουσιάζει αρνητική συμβολή (-13%, -0,3 έτη) εξ αιτίας της αύξησης της θνησιμότητας στις ηλικίες αυτές^{xii}. Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες συμβάλουν θετικά στα κέρδη και των δύο φύλων, με επιμέρους ποσοστά ιδιαίτερα χαμηλά (κάτω του 5%, ήτοι +0,1 έτη).

Σε περιφερειακό επίπεδο η πτώση της βρεφικής θνησιμότητας είναι καθολική, με μοναδική εξαίρεση, όσον αφορά τους άνδρες την Πελοπόννησο. Διαχωρίζοντας τα δύο φύλα, διαπιστώνουμε ότι για τους άνδρες των περιφερειών Νοτίου και Βορείου Αιγαίου, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας και Ιονίων Νήσων,

^{ix} Για τους σκοπούς της εργασίας αυτής στρογγυλοποιούμε τις συμβολές στο πρώτο δεκαδικό, έτσι ώστε να εντοπίσουμε τις κυριότερες και ταυτόχρονα να περιορίσουμε την επιρροή συγκυριακών φαινομένων στην κατανομή των θανάτων.

^x Όταν για παράδειγμα δύο περιφέρειες σημειώνουν το ίδιο ποσοστό στην ίδια ηλικιακή ομάδα, αυτό δεν συνεπάγεται ότι τα κέρδη που οφείλονται στις ηλικίες αυτές είναι ίσα. Συγκρίνοντας τις ποσοστιαίες κατανομές στο εσωτερικό των περιφερειών μπορούμε να απαντήσουμε στο αρχικό μας ερώτημα: σε ποιες ηλικίες και ποιο το ειδικό τους βάρος στα κέρδη στο προσδόκιμο ζωής ανά περιφέρεια.

^{xi} Όσον αφορά την βρεφική θνησιμότητα, ο διαχωρισμός σε άνδρες και γυναίκες γίνεται για την ομαλή περιγραφή των αποτελεσμάτων μας.

^{xii} Γεγονός το οποίο, ενδεχομένως να προκύπτει αφενός μεν από την συσσώρευση των θανάτων στις ηλικίες άνω των 85 ετών, λόγω των βελτιώσεων στις προηγούμενες ηλικίες (Ανδρουλάκη, 2006), αφετέρου δε από προβλήματα όσον αφορά τα δεδομένα και συγκεκριμένα στην δήλωση της ηλικίας θανάτου (age overstatement), ιδιαίτερα το 1991. Η διερεύνηση των προβλημάτων αυτών, αν και σημαντική είναι εκτός των ορίων της συγκεκριμένης εργασίας. Στην ανάλυσή μας αναφερόμαστε στην αρνητική αυτή συμβολή ως επακόλουθο της αύξησης της θνησιμότητας των υπερήλικων γυναικών.

στην πτώση αυτή αποδίδεται το 5%-10% των συνολικών κερδών της εθ. Αντίστοιχα στις Αττικής, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας, η συμβολή είναι υψηλότερη (10%-15%) ενώ στην Κρήτη η συμβολή της είναι ισχυρότατη (28%, +0,3 έτη). Στις γυναίκες, η συμβολή στις περιφέρειες Πελοποννήσου, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Βορείου Αιγαίου κυμαίνεται από 5%-10%, στην Κεντρική Μακεδονία, τα Ιόνια Νησιά, την Στερεά Ελλάδα, την Κρήτη και την Θεσσαλία, από 10%-15%, ενώ στην Δυτική Ελλάδα και Αττική από 15%-20%. Η μικρότερη τιμή σημειώνεται στο Νότιο Αιγαίο, σχεδόν 4% (+0,3 έτη), σε αντίθεση με την Ήπειρο όπου ανέρχεται στο 20% (+0,5 έτη).

Επίσης, καθολικά θετική σε περιφερειακό επίπεδο είναι και η συμβολή των 65 ετών και άνω, εξαιτίας της έντονης πτώσης της θνησιμότητας στις ηλικίες αυτές. Ακολουθώντας τη προηγούμενη μέθοδο ομαδοποίησης με βάση την ποσοστιαία συμβολή και ανά φύλο, έχουμε: όσον αφορά τους άνδρες, την Ήπειρο με συμβολή 52% (+1,4 έτη), τις Αττικής, Βορείου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων με 55% έως 60%, τις Νοτίου Αιγαίου και Δυτικής Ελλάδας με 60%-65%, τις Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Κρήτης και Στερεάς Ελλάδας με 65%-75%, ενώ το κέρδος στο προσδόκιμο ζωής στην Πελοπόννησο αποδίδεται σχεδόν αποκλειστικά (90%), στις ηλικίες αυτές. Εξετάζοντας, τις ηλικιακές υπο-ομάδες που συνθέτουν την ομάδα των 65 ετών και άνω, παρατηρούμε ότι στις περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Αττικής, Πελοποννήσου και Βορείου Αιγαίου, η σημαντικότερη συμβολή προκύπτει από τις ηλικίες 70-74 ετών ενώ στις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων και Κρήτης, από τις ηλικίες 75-79 ετών. Οι Κεντρικής Μακεδονίας και Νοτίου Αιγαίου, παρουσιάζουν υψηλότερες αλλά ισόποσες συμβολές και στις

δύο ηλικιακές ομάδες, ενώ η Στερεά Ελλάδα στις ηλικίες 70-74 ετών και 85 και άνω.

Στις γυναίκες διακρίνουμε την Δυτικής Ελλάδας με 46% (+0,8 έτη), τις Θεσσαλίας και Κρήτης με 50% έως 55%, τις Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου και Αττικής με 60%-65%, τις Ηπείρου, Δυτικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας με 65% έως 70%, ενώ με 70% (+1 έτος) το Βόρειο Αιγαίο. Εξετάζοντας τις ηλικιακές ομάδες που συνθέτουν την υπερ-ομάδα ηλικιών 65 και άνω ετών, έχουμε τις περιφέρειες Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου, να σημειώνουν τις υψηλότερες συμβολές στις ηλικίες 70-74, τις Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Βορείου Αιγαίου και Κρήτης στις ηλικίες 75-79 και τις Στερεάς Ελλάδας και Αττικής στις 70-79 ετών. Ταυτόχρονα, οι αρνητικές συμβολές στις ηλικίες 85 και άνω, αποτυπώνονται ως εξής: οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου, με -35% - -30%, Στερεάς Ελλάδας με -30% - -25%, Βορείου Αιγαίου με -21%, Αττικής, Ιονίων Νήσων και Θεσσαλίας με -20% - -15% και οι Νοτίου Αιγαίου, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης με μεγαλύτερη του -5%. Η περιφέρεια Ηπείρου, πρωτοπόρα στη γυναίκεια επιβίωση, αποτελεί εξαίρεση σημειώνοντας θετική συμβολή 5% (+0,1 έτη).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζει ο επιμερισμός των σημαντικών αρνητικών συμβολών, που εκφράζει την αύξηση της θνησιμότητας, στις υπόλοιπες ομάδες ηλικιών. Εξετάζοντας, αρχικά τους άνδρες, ανά περιφέρεια διαπιστώνουμε ότι: η Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης σημειώνει αρνητική συμβολή (αύξηση θνησιμότητας) στις ηλικίες 35-39 ετών, προκαλώντας απώλεια 4% του συνολικού της κέρδους, η Δυτικής Μακεδονίας στις 30-34 ετών (-3,3%) και 45-49 ετών (-5%), η Θεσσαλίας στις 45-49 ετών (-6,5%), η Στερεά Ελλάδα στις 45-54 ετών (-8,5%), η

Πελοπόννησος στις 50-54 ετών (-11,7%), η Βορείου Αιγαίου στις 15-19 ετών (-3,9%) και 35-39 ετών (-2,5%), η Νοτίου Αιγαίου στις 15-19 ετών (-2%) και τέλος η Κρήτη στις ηλικίες 50-59 ετών (-13,6%). Αντίστοιχα για τις γυναίκες έχουμε την Ήπειρο, στις ηλικίες 1-4 ετών (-3,1%), τη Στερεά Ελλάδα στις ηλικίες 25-29 ετών (-3,9%) και την Βορείου Αιγαίου στις 25-34 ετών (-11%).

Η ανά ηλικία αύξηση της θνησιμότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις επιμέρους συνθήκες θνησιμότητας που επικρατούν στην εκάστοτε περιφέρεια. Για παράδειγμα, χαρακτηριστική είναι η αύξηση της θνησιμότητας των ανδρών στις νησιωτικές περιφέρειες του Βορείου και Νοτίου Αιγαίου στις ηλικίες 15-19 ετών, όπου οι εξωγενείς αιτίες θανάτου, κυρίως τα τροχαία ατυχήματα, κυριαρχούν. Παράλληλα, η αύξηση της θνησιμότητας στις ενδιάμεσες ηλικίες 30-59 ετών, αφενός μεν προκαλεί προβληματισμό ως προς τις αιτίες θανάτου και αφετέρου δε ότι εντοπίζεται χωρικά στις περιφέρειες με σημαντικά ποσοστά αγροτικού πληθυσμού. Όσον αφορά τις γυναίκες, για ακόμη μία φορά αναδεικνύεται το συγκριτικό τους πλεονέκτημα σε σχέση με την ανδρική υπερθνησιμότητα, ενώ η αύξηση της θνησιμότητας που αναδείξαμε κατά κύριο λόγο πρέπει να οφείλεται στην αύξηση της μητρικής θνησιμότητας.

Οι πρότερες τάσεις χαρακτηρίζουν την εξέλιξη της θνησιμότητας σε όλες (με εξαίρεση τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Ευρώπης) τις ανεπτυγμένες χώρες του πλανήτη μας. Είναι προφανές, ότι στην χώρα μας- όπως και στις χώρες αυτές-, τα μελλοντικά κέρδη στο προσδόκιμο ζωής θα οφείλονται όλο και περισσότερο στην μείωση των πιθανοτήτων θανάτου στις μεγάλες ηλικίες -και δευτερευόντως στις ηλικίες που θίγονται ιδιαίτερα από τα τροχαία ατυχήματα-, στο βαθμό που τα περιθώρια συρρίκνωσης της θνησιμότητας στην παιδική και εφηβική ηλικία τείνουν

πλέον να εξαντληθούν. Η αύξηση αυτή του μέσου όρου ζωής μας, οδηγεί αναπόφευκτα και στην επιτάχυνση της γήρανσης του πληθυσμού. Επομένως, εν απουσία σημαντικών αλλαγών των αναπαραγωγικών μας συμπεριφορών (βλ. αύξηση της γονιμότητας), αλλαγών που δεν φαίνονται πιθανές, το ποσοστό των ηλικιωμένων στον συνολικό πληθυσμό θα αυξάνεται προοδευτικά τις επόμενες δεκαετίες στην Ελλάδα, και η τάση αυτή είναι μη αναστρέψιμη. Η «διαχείριση» επομένως της δημογραφικής γήρανσης (που θα οφείλεται όλο και περισσότερο στην αύξηση του μέσου όρου ζωής μας) - οι τρόποι δηλαδή που θα βρούμε αφενός μεν για να επιβραδύνουμε τους ρυθμούς της, αφετέρου δε για να αξιοποιήσουμε το τεράστιο απόθεμα των ανθρώπινων πόρων που αντιπροσωπεύουν τα ηλικιωμένα άτομα-, τίθεται όλο και πιο επιτακτικά και στην Ελλάδα.

6. Σύγκλιση των επιπέδων θνησιμότητας ανάμεσα στις περιφέρειες;

Για να εξετάσουμε αν υπάρχει σύγκλιση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων στην διάρκεια της τελευταίας δεκαπενταετίας, χρησιμοποιήσαμε δύο διαφορετικές μεθόδους: η πρώτη στηρίζεται στη γραφική απεικόνιση των σχετικών αποστάσεων των περιφερειών και η δεύτερη αφορά τη στατιστική διερεύνηση της διαφοροποίησης από τον εθνικό μέσο όρο, (της διαφορικής δηλαδή θνησιμότητας ανά φύλο, εκφρασμένες από τα προσδόκιμα ζωής ανδρών και γυναικών). Ειδικότερα, όσον αφορά την δεύτερη μέθοδο, χρησιμοποιήσαμε τα διαστήματα εμπιστοσύνης, τα οποία μας επιτρέπουν να διακρίνουμε εκείνες τις περιφέρειες που διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από τον εθνικό μέσο όρο^{xiii}.

xiii Για την σύγκριση μεταξύ των περιφερειών και της χώρας, τα διαστήματα εμπιστοσύνης των αντίστοιχων ε0, Πίνακας 1, αναδεικνύουν τις στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις (δηλαδή τα διαστήματα εμπιστοσύνης της χώρας και της εκάστοτε περιφέρειας δεν επικαλύπτονται) από εκείνες που είναι λιγότερο σημαντικές ή

Το 1991 (**Σχήμα 4α**), η πλειοψηφία των περιφερειών σχηματίζει ένα νέφος σημείων γύρω από το μέσο εθνικό όρο της ε0, νέφος που χαρακτηρίζεται από εύρος και σημαντική διασπορά. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι οι Δυτικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας διαφοροποιούνται ως προς το προσδόκιμο ζωής των γυναικών, ενώ εντύπωση προκαλεί η θέση των Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας που περιλαμβάνουν τα δύο κύρια πολεοδομικά συγκροτήματα (ε0 χαμηλότερες του μέσου όρου της χώρας). Εκτός του νέφους, όπως αναμενόταν, βρίσκονται αφενός μεν η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (με σημαντική διαφορά από την Κεντρική Μακεδονία), αφετέρου δε οι «πρωτοπόρες» Κρήτης Πελοποννήσου και Ηπείρου, εξαιτίας των υψηλών τιμών της ε0 στις γυναίκες. Στην επόμενη δεκαετία (**Σχήμα 4β**), οι περιφέρειες ευθυγραμμίζονται και η Αττική συγκλίνει με το σύνολο της χώρας. Όπως και προηγουμένως, οι Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και Ηπείρου ευρίσκονται εκκεντρα, ενώ προστίθεται και αυτή του Νοτίου Αιγαίου, λόγω του αυξημένου προσδόκιμου ζωής των ανδρών. Στο τελευταίο έτος παρατήρησης (**Σχήμα 4γ**), η κατανομή του νέφους επανεμφανίζεται, αν και με διαφορετική μορφή, με σαφώς μικρότερο εύρος και μικρότερη διασπορά. Οι περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και Ηπείρου, παραμένουν στις ακραίες θέσεις, ενώ οι Κρήτης και Πελοποννήσου, αφενός μεν λόγω της ήδη υψηλής τους σχετικής θέσης που κατείχαν στα προηγούμενα έτη παρατήρησης και αφετέρου δε των χαμηλών κερδών που σημείωσαν, διατηρούν την σχετική τους θέση σχεδόν αμετάβλητη. Αντίθετα, οι διαφοροποιημένες ταχύτητες των κερδών, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες, τοποθετούν τις Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου,

άνω και δεξιά από το νέφος των υπολοίπων περιφερειών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μετάβαση από την ευθεία κατανομή, το 2001, σε εκείνη του νέφους το 2006, αποδιδόμενη στις διαφορετικές ταχύτητες βελτίωσης του προσδόκιμου ζωής των δύο φύλων. Ειδικότερα οι περιφέρειες που κατείχαν δυσμενέστερη θέση, κατόρθωσαν να την βελτιώσουν και σε συνδυασμό με την αντίστοιχη χαμηλή ταχύτητα των υπολοίπων, να τις φτάσουν και να συγκεντρωθούν γύρω από το μέσο όρο, μειώνοντας αισθητά τις αποκλίσεις.

Προχωρώντας στη στατιστική διερεύνηση των διαφορών, τα πρότερα συμπεράσματά μας αφενός μεν επιβεβαιώνονται, αφετέρου δε, μας επιτρέπουν να διερευνήσουμε το ρόλο του φύλου στις επιμέρους διαφοροποιήσεις. Έτσι, διαχρονικά, οι περιφέρειες Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας διαφέρουν σημαντικά από τον εθνικό μέσο όρο και για τα δύο φύλα, με τιμές σταθερά χαμηλότερες. Από την άλλη, οι Κρήτης και Ηπείρου διαφέρουν σημαντικά προς την αντίθετη κατεύθυνση (πάνω από το μέσο όρο). Αν και η Πελοποννήσου, ακολουθεί την τάση των προηγούμενων δύο, ως προς τις γυναίκες, το 2006 δεν διαφέρει στατιστικά σημαντικά με το σύνολο της χώρας, όσον αφορά το προσδόκιμο ζωής των ανδρών. Τα Ιόνια Νησιά, αποκλίνουν άνω του μέσου όρου το 2001 και 2006, ενώ το Νότιο Αιγαίο κατά την δεκαετία 1991-2001, η διαφοροποίηση του αποδίδεται αποκλειστικά στους άνδρες και τελικά το 2006 επιβεβαιώνεται και για τα δύο φύλα. Διαπιστώνεται, ότι το 2006 ακόμη ότι οι Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Δυτικής και Στερεάς Ελλάδας δεν διαφοροποιούνται από το σύνολο της χώρας και για τα δύο φύλα, ενώ η Αττική διαφοροποιείται μόνο όσον αφορά τους άνδρες.

οφείλονται σε στατιστικό λάθος (δηλαδή τα διαστήματα εμπιστοσύνης τους επικαλύπτονται).

7. Συμπεράσματα

Στην εργασία αυτή, παρουσιάσαμε μία πρώτη προσέγγιση στις διαφοροποιήσεις και ανισότητες του προσδόκιμου ζωής στη γέννηση, σε επίπεδο περιφέρειας, κατά την περίοδο 1991-2006. Εκ των προαναφερθέντων, αν και προκύπτει ότι το προσδόκιμο ζωής αυξάνεται καθολικά για τις περιφέρειες, αφενός μεν τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης και αφετέρου δε οι διαφοροποιημένοι ρυθμοί αύξησης, οδηγούν στην εναλλαγή των χωρικών μοτίβων επιβίωσης. Έτσι, διακρίναμε τον γεωγραφικό επαναπροσδιορισμό των μοτίβων υψηλής επιβίωσης και ταυτόχρονα την διαχρονική σταθερότητα εκείνων της χαμηλής επιβίωσης. Οι πρότερες τάσεις χαρακτηρίζουν τους διαφοροποιημένους ρυθμούς βελτίωσης του προσδόκιμου ζωής, που όπως δείξαμε οφείλεται κατά κύριο λόγο στην πτώση της θνησιμότητας στις μεγάλες ηλικίες (65 ετών και άνω), ενώ σε μικρότερο στη συρρίκνωση της βρεφικής θνησιμότητας. Ταυτόχρονα εντοπίσαμε την αύξηση της θνησιμότητας σε συγκεκριμένες ηλικίες και περιφέρειες, γεγονός που αναδεικνύει τις διαφορετικές ταχύτητες βελτίωσης της κατά ηλικίας συνθηκών θνησιμότητας ανά περιφέρεια. Τέλος για περαιτέρω μελέτη, ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η εισαγωγή στην ανάλυσή μας αφενός μεν του προσδόκιμου ζωής σε μεγαλύτερες ηλικίες (λ.χ. 15 ή 65 ετών), στο βαθμό που, αν και η μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση αποτελεί έναν δυναμικό δείκτη, είναι ιδιαίτερα «ευαίσθητος» ως προς της μεταβολές της βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των ηλικιακών κερδών, όπως αναδείξαμε, μετατοπίζεται προς τις μεγαλύτερες ηλικίες και αφετέρου δε των αιτιών θανάτου ανά φύλο και ηλικία.

Ευχαριστίες

Μέρος της παρούσης εργασίας πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια ερευνητικής κατάρτισης του συγγραφέα στις Δημογραφικές Με-

θόδους Έρευνας Δημόσιας Υγείας στο International Max Planck Research School for Demography.

Βιβλιογραφία

- Αγοραστάκης Μ., 2009. Το προφίλ της θνησιμότητας στην Ελλάδα 1990-2007. Μία πρώτη προσέγγιση, *Δημογραφικά Νέα*, No 4, Μάρτιος-Απρίλιος, διαθέσιμο στο www.lds.gr.
- Ανδρουλάκη Ε., 2007. Η περιφερειακή διάσταση της θνησιμότητας στην Ελλάδα, *Σειρά Ερευνητικών Εργασιών ΕΔΚΑ*. No 5, Βόλος, διαθέσιμο στο www.lds.gr.
- Ανδρουλάκη Ε., 2007α. Η διαχρονική εξέλιξη της θνησιμότητας στην Ελλάδα, *Σειρά Ερευνητικών Εργασιών ΕΔΚΑ*. No 11, Βόλος, διαθέσιμο στο www.lds.gr.
- Ανδρουλάκη Ε., 2006. Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών εξελίξεων στην Ελλάδα, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
- Παπαδάκης, Μ.Ε. και Τσίμπος Κ., 1993. *Περιφερειακοί πίνακες επιβίωσης του ελληνικού πληθυσμού: 1960-62, 1970-72 και 1980-82*, Βήτα, Αθήνα
- Andreev, E.M., 1982. Metod komponent v analize prodoljitel'nosty zizni. [The method of components in the analysis of length of life]. *Vestnik Statistiki*, 9, 42-47.
- Chiang C. L., 1984. *The Life Table and its Applications*. Robert E Krieger Publ. Co.: Malabar (FL)
- Coale, A., Demeny P., Vaughn B., 1983. *Regional model life tables and stable populations*. New York: Academic Press.
- Pressat, R., 1985. Contribution des écarts de mortalité par âge à la différence des vies moyennes. *Population*, 4-5, 766-770.
- Preston, S.H., Heuveline, P., Guillot, M., 2001. *Demography. Measuring and modelling population processes*. Malden, Blackwell Publishing, Oxford
- Shkolnikov V., Jasilionis D., Jdanov D., Andreev E., 2008. Lecture notes on Demographic Methods of Public Health Research. International Max Planck Research School for Demography, Rostock, Germany

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

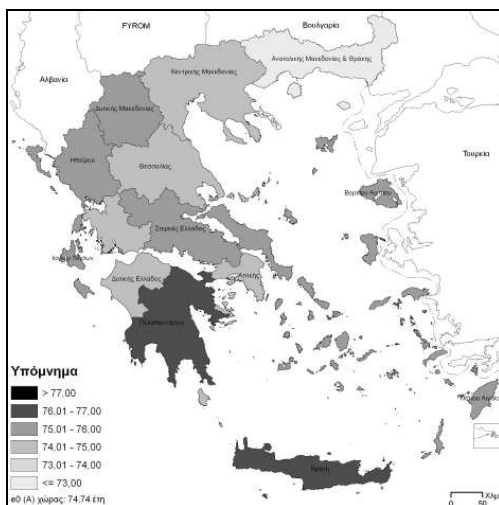
Πίνακας 1. Μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση (e_0), διαστήματα εμπιστοσύνης, κέρδη ανά περιφέρεια, φύλο και περίοδο

Περιφέρεια	Φύλο	1991				2001				2006				Ετήσια κέρδη					
		e_0	ΔΕ (95%)		Δ(Γ-Α)	e_0	ΔΕ (95%)		Δ(Γ-Α)	e_0	ΔΕ (95%)		Δ(Γ-Α)	Δ1*	Δ2**	Δ3***	Δ1	Δ2	Δ3
			Κάτω	Άνω			Κάτω	Άνω			Κάτω	Άνω							
Αν. Μακ. & Θράκης	Α	72,83	72,56	73,12	5,21	73,92	73,64	74,20	5,85	75,25	74,98	75,55	5,19	1,09	1,33	2,42	0,11	0,27	0,16
	Γ	78,04	77,78	78,32		79,76	79,54	80,03		80,44	80,20	80,69		1,72	0,67	2,40	0,17	0,13	0,16
Κεντρικής Μακεδονίας	Α	74,20	74,04	74,38	4,81	75,56	75,40	75,71	4,76	76,72	76,57	76,87	4,76	1,36	1,17	2,52	0,14	0,23	0,17
	Γ	79,01	78,86	79,19		80,32	80,19	80,46		81,48	81,36	81,63		1,30	1,16	2,47	0,13	0,23	0,16
Δυτικής Μακεδονίας	Α	75,30	74,88	75,73	3,99	76,11	75,73	76,49	5,12	77,46	77,07	77,86	4,64	0,81	1,35	2,16	0,08	0,27	0,14
	Γ	79,29	78,96	79,65		81,23	80,89	81,56		82,10	81,79	82,46		1,94	0,87	2,81	0,19	0,17	0,19
Ηπείρου	Α	75,28	74,93	75,65	6,12	76,58	76,20	76,91	5,87	77,94	77,61	78,33	5,83	1,30	1,36	2,66	0,13	0,27	0,18
	Γ	81,40	81,05	81,74		82,44	82,13	82,72		83,77	83,47	84,08		1,04	1,33	2,37	0,10	0,27	0,16
Θεσσαλίας	Α	74,72	74,47	74,97	5,47	75,69	75,45	75,92	4,95	76,88	76,63	77,14	5,16	0,96	1,19	2,15	0,10	0,24	0,14
	Γ	80,19	79,97	80,42		80,64	80,41	80,87		82,04	81,84	82,26		0,44	1,40	1,85	0,04	0,28	0,12
Ιονίων Νήσων	Α	75,04	74,54	75,53	4,60	76,55	76,11	77,01	4,84	78,45	78,03	78,93	3,91	1,52	1,90	3,42	0,15	0,38	0,23
	Γ	79,64	79,18	80,11		81,39	81,02	81,74		82,36	82,06	82,75		1,75	0,97	2,72	0,17	0,19	0,18
Δυτικής Ελλάδος	Α	74,79	74,52	75,07	5,34	76,04	75,74	76,30	5,16	76,95	76,67	77,22	4,98	1,25	0,91	2,16	0,12	0,18	0,14
	Γ	80,13	79,88	80,39		81,20	80,97	81,44		81,93	81,71	82,17		1,07	0,73	1,79	0,11	0,15	0,12
Στερεάς Ελλάδος	Α	75,33	75,03	75,64	5,23	75,75	75,46	76,05	5,39	77,02	76,74	77,32	5,05	0,42	1,28	1,70	0,04	0,26	0,11
	Γ	80,56	80,31	80,81		81,13	80,91	81,38		82,07	81,84	82,29		0,57	0,94	1,51	0,06	0,19	0,10
Αττικής	Α	74,31	74,17	74,44	4,98	75,80	75,69	75,92	5,00	77,41	77,30	77,54	4,37	1,50	1,61	3,10	0,15	0,32	0,21
	Γ	79,28	79,17	79,41		80,80	80,71	80,90		81,78	81,68	81,88		1,52	0,98	2,50	0,15	0,20	0,17
Πελοποννήσου	Α	76,39	76,11	76,68	4,38	76,80	76,55	77,08	4,87	77,43	77,17	77,72	4,94	0,42	0,63	1,05	0,04	0,13	0,07
	Γ	80,77	80,53	81,03		81,67	81,43	81,90		82,37	82,12	82,61		0,90	0,70	1,60	0,09	0,14	0,11
Βορείου Αιγαίου	Α	75,36	74,89	75,82	4,87	76,54	76,10	77,02	4,89	77,67	77,21	78,10	4,02	1,18	1,13	2,31	0,12	0,23	0,15
	Γ	80,23	79,80	80,73		81,43	81,05	81,87		81,69	81,30	82,10		1,20	0,26	1,46	0,12	0,05	0,10
Νοτίου Αιγαίου	Α	75,43	75,03	75,87	4,26	77,33	76,97	77,74	3,89	78,21	77,82	78,64	4,05	1,91	0,88	2,79	0,19	0,18	0,19
	Γ	79,68	79,32	80,09		81,23	80,89	81,60		82,26	81,94	82,60		1,54	1,04	2,58	0,15	0,21	0,17
Κρήτη	Α	76,53	76,20	76,87	4,26	76,88	76,60	77,16	4,98	77,65	77,36	77,92	4,85	0,35	0,77	1,11	0,03	0,15	0,07
	Γ	80,80	80,51	81,09		81,86	81,60	82,09		82,49	82,28	82,73		1,06	0,63	1,70	0,11	0,13	0,11
Ελλάδα	Α	74,74	74,68	74,82	4,91	75,90	75,83	75,96	5,00	77,17	77,10	77,23	4,68	1,16	1,27	2,43	0,12	0,25	0,16
	Γ	79,65	79,59	79,72		80,90	80,84	80,95		81,85	81,79	81,91		1,25	0,95	2,20	0,13	0,19	0,15
Εύρος e_0 (μεγ.-ελαχ.)	Α		3,71				3,41				3,20								
	Γ		3,36				2,68				3,34								

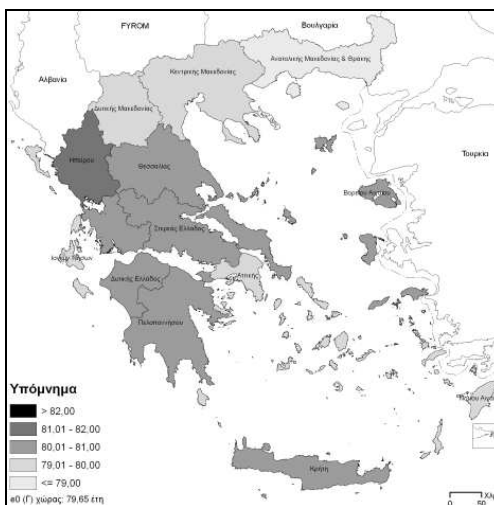
*Δ(2000-02,1990-92 ** Δ(2005-07,2000-02)) ***Δ(2005-07,1990-92)

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ίδιοι υπολογισμοί

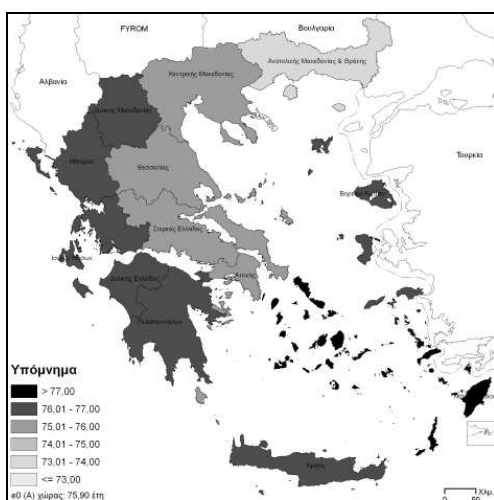
Σχήμα 1α. e_0 (άνδρες) 1990-1992

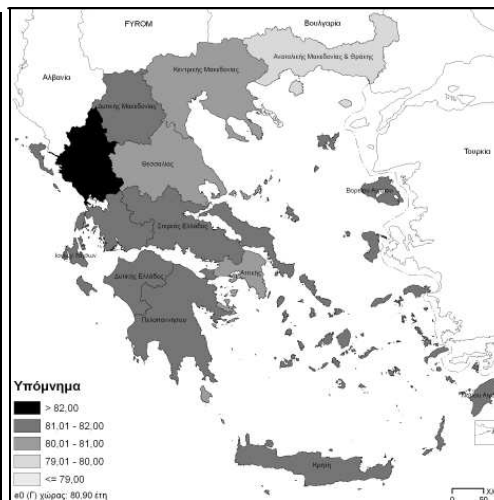
Σχήμα 2α. e_0 (γυναίκες) 1990-1992

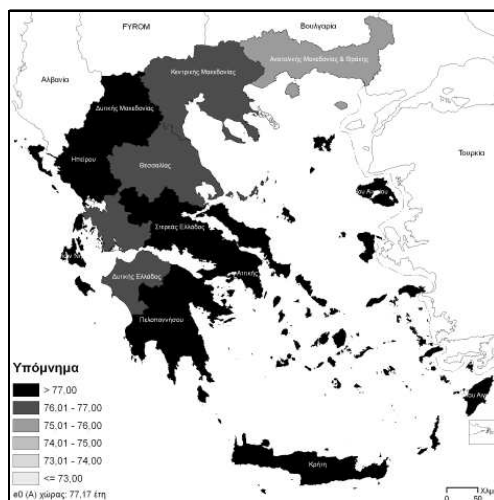
Σχήμα 1β. e_0 (άνδρες) 2000-2002

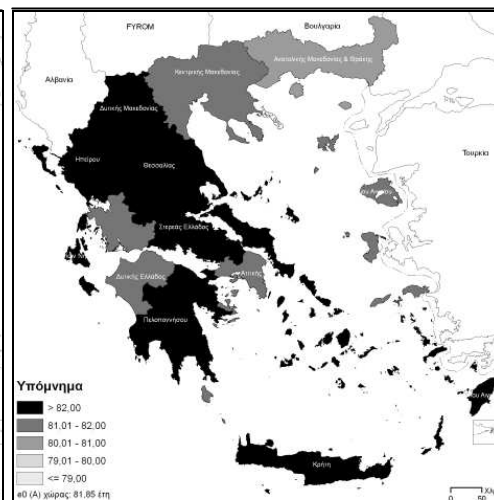
Σχήμα 2β. e_0 (γυναίκες) 2000-2002

Σχήμα 1γ. e_0 (άνδρες) 2005-2007

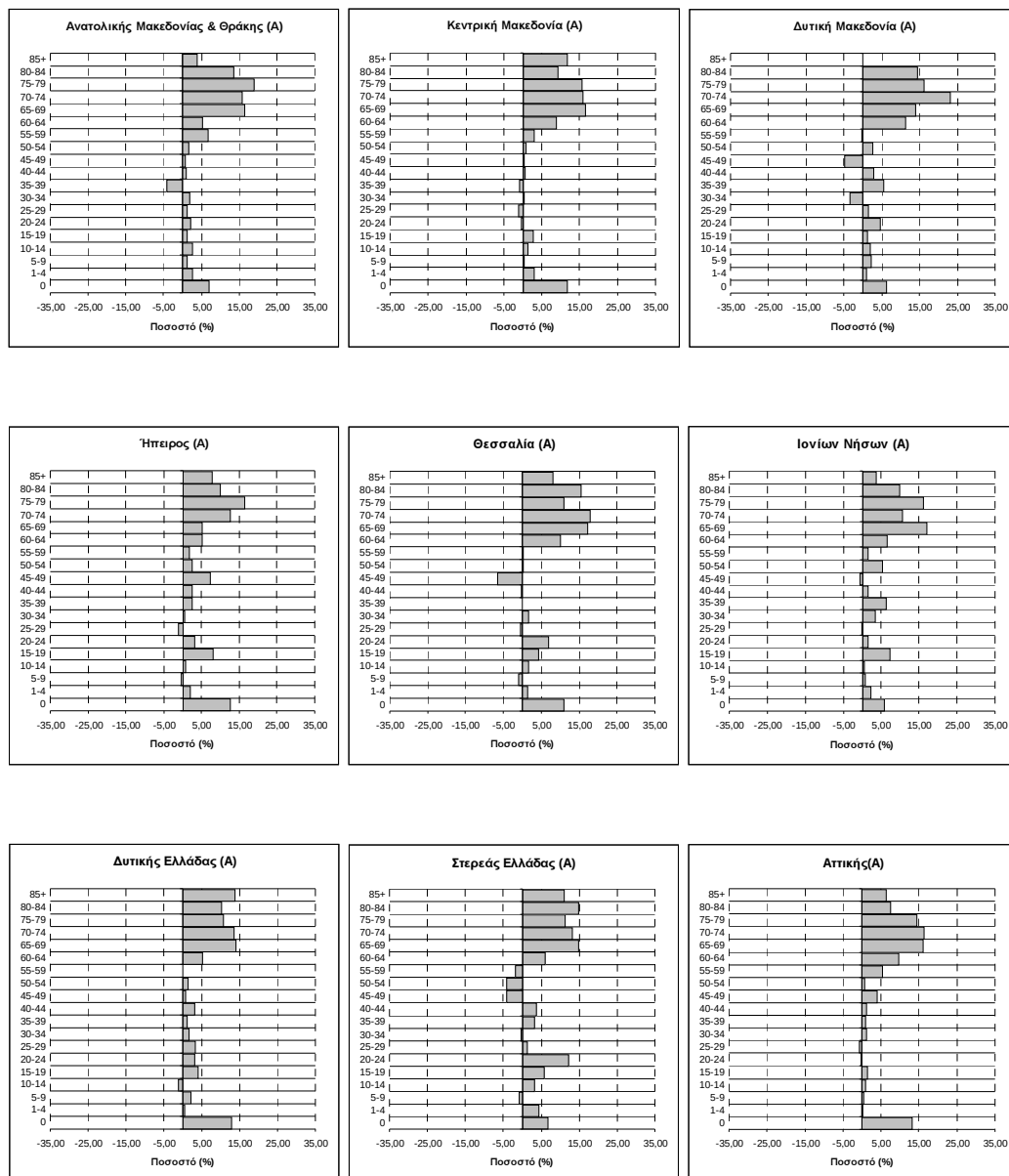

Σχήμα 2γ. e_0 (γυναίκες) 2005-2007

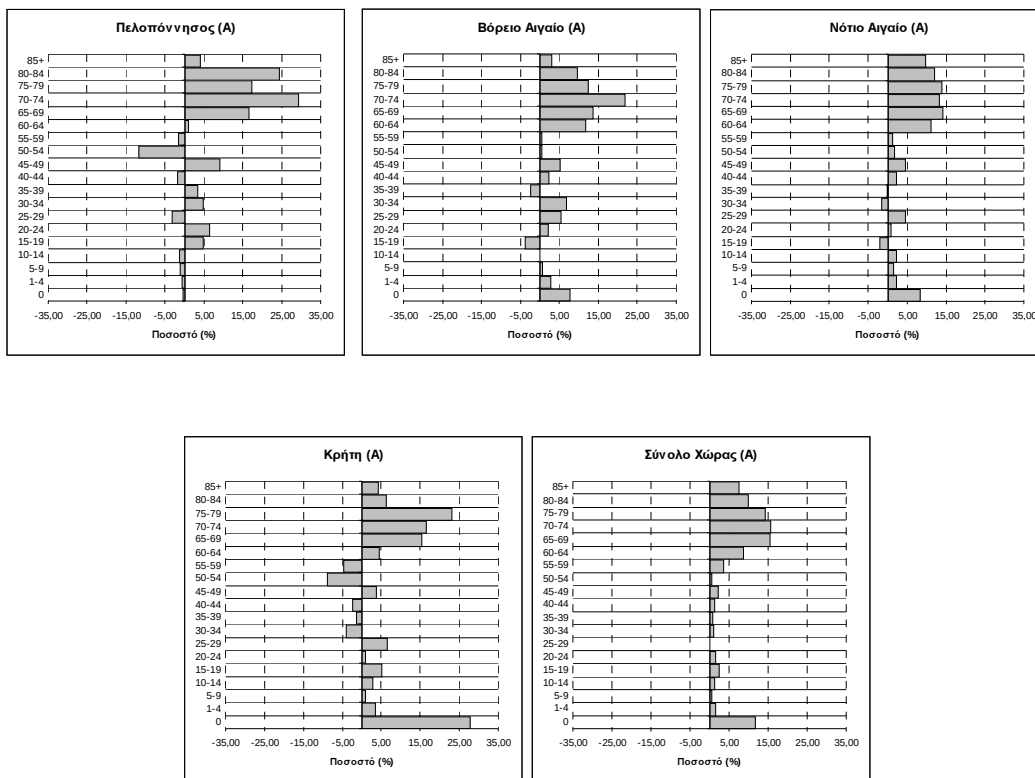

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, ίδιοι υπολογισμοί

Σχήμα 3α. Ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών ομάδων στα κέρδη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των ανδρών (1991-2006)

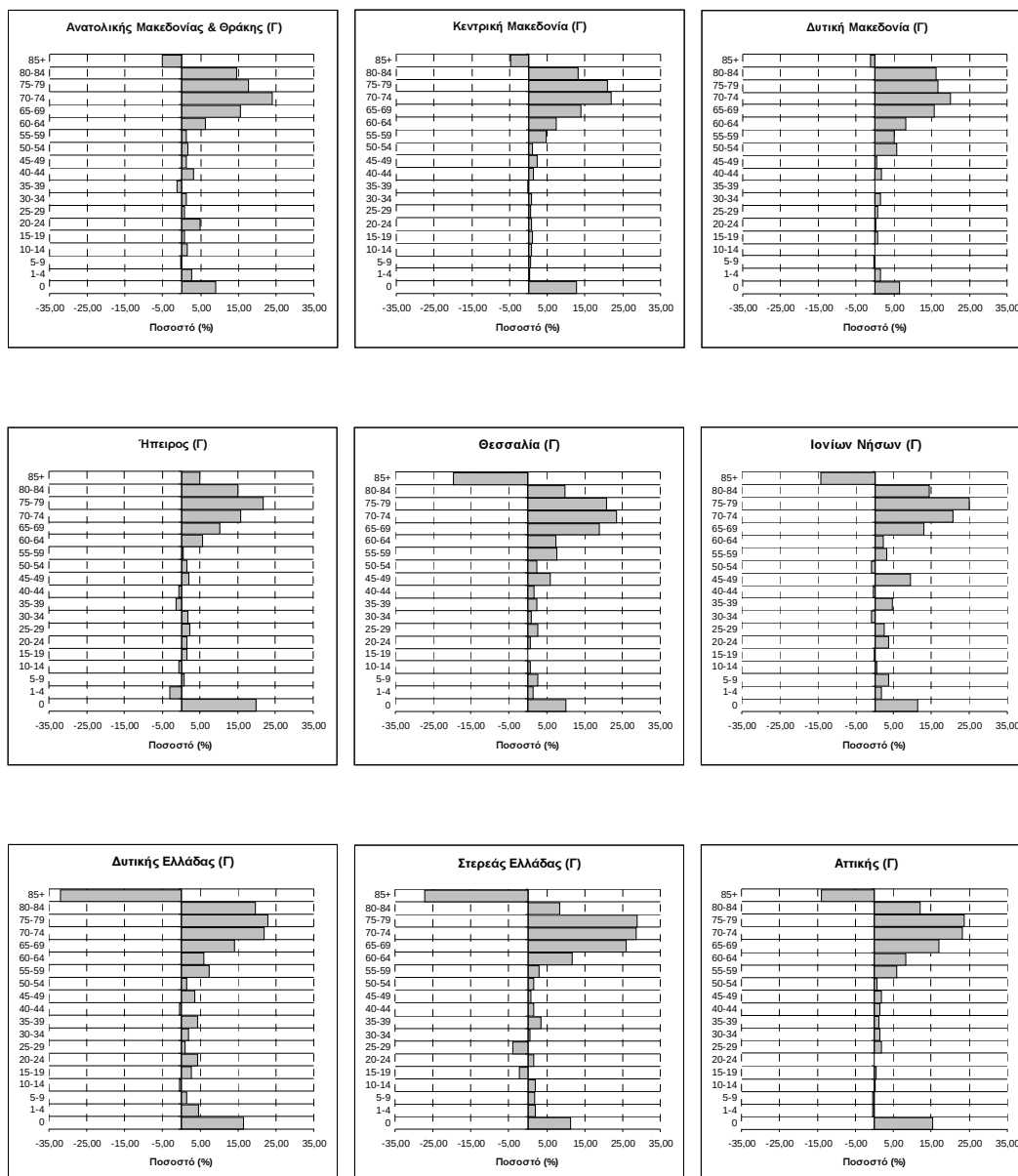

Σχήμα 3α (συνέχεια). Ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών ομάδων στα κέρδη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των ανδρών (1991-2006)

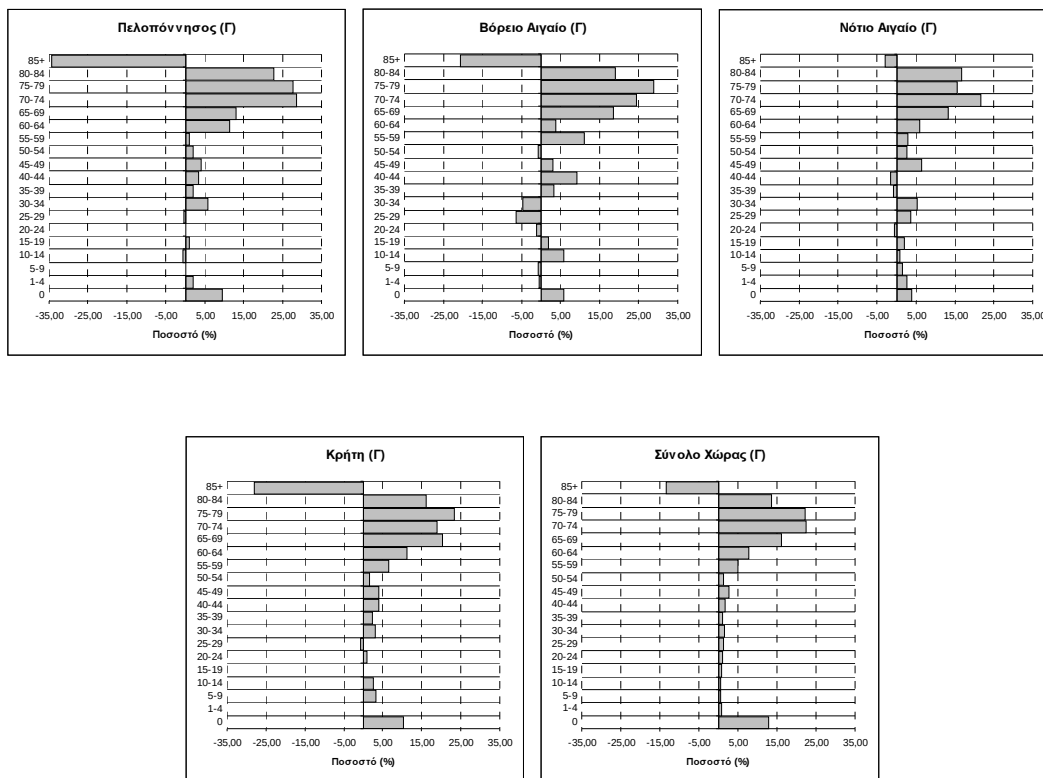

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, ίδιοι υπολογισμοί

Σχήμα 3β. Ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών ομάδων στα κέρδη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των γυναικών (1991-2006)

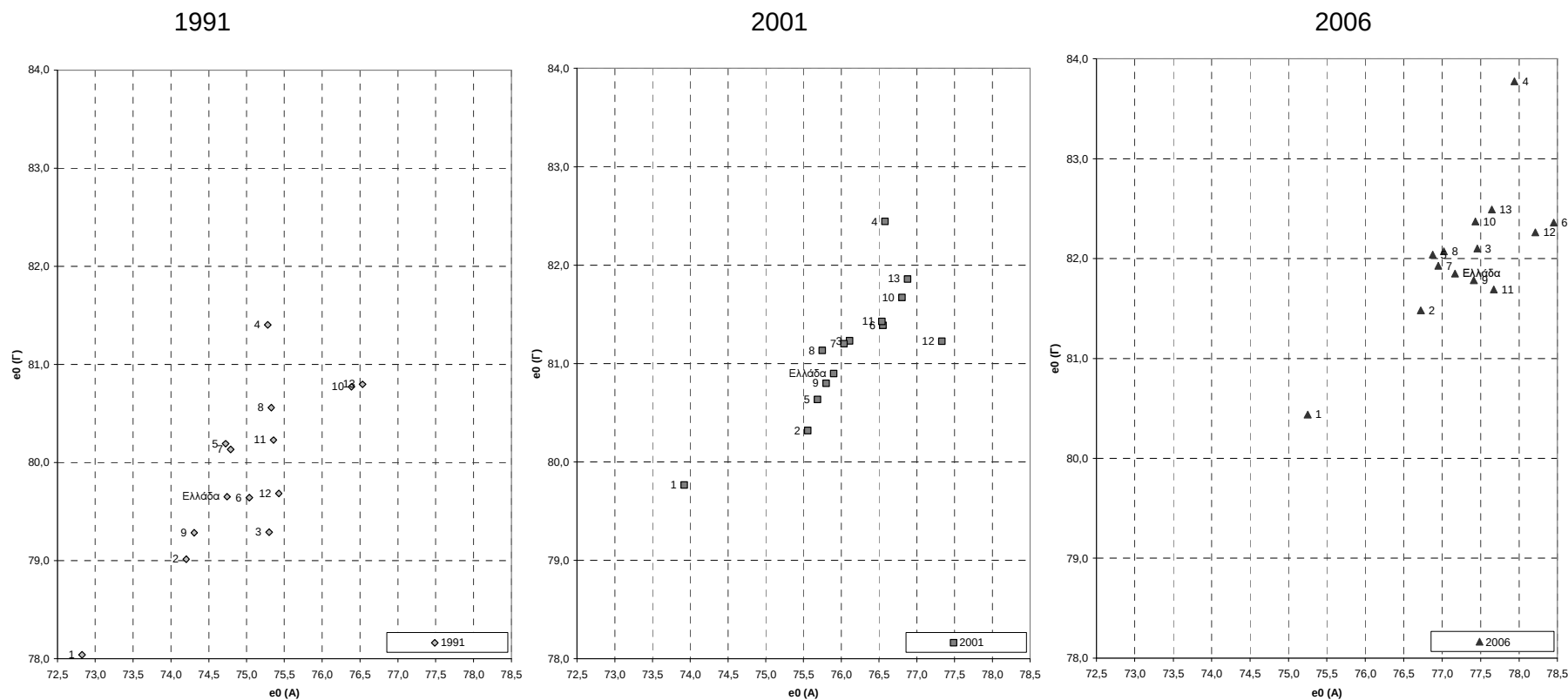

Σχήμα 3β (συνέχεια). Ποσοστιαία συμμετοχή των ηλικιακών ομάδων στα κέρδη της μέσης προσδοκώμενης ζωής στη γέννηση των γυναικών (1991-2006)

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, ίδιοι υπολογισμοί

Σχήματα 4α,β,γ. Μέση προσδοκώμενη ζωή στη γέννηση κατά φύλο και περιφέρεια

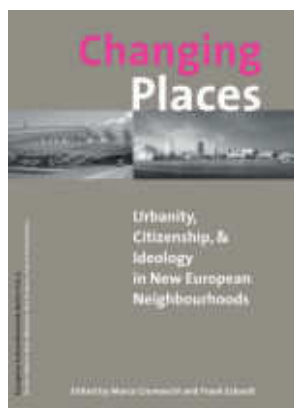

1: Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, 2: Κεντρικής Μακεδονίας, 3: Δυτικής Μακεδονίας, 4: Ηπείρου, 5: Θεσσαλίας, 6: Ιονίων Νήσων, 7: Δυτικής Ελλάδος, 8: Στερεάς Ελλάδος, 9: Αττικής, 10: Πελοποννήσου, 11: Βορείου Αιγαίου, 12: Νοτίου Αιγαίου, 13: Κρήτη

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, ίδιοι υπολογισμοί

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

1. Εκδόθηκε από τις εκδόσεις Techne Press το βιβλίο που επιμελήθηκαν οι Marco Cremaschi και Frank Eckardt με τίτλο **«Urbanity, Citizenship and Ideology in New European Neighbourhoods»**.

Το βιβλίο ερευνά τις αλλαγές που έχουν υπεισέλθει στις γειτονιές των ευρωπαϊκών πόλεων, τόσο σε αυτές που κτίστηκαν εξ αρχής όσο και σε αυτές που αναμορφώθηκαν μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης, κατά την τελευταία εικοσαετία. Καταδεικνύει έτσι ότι η διαδικασία της αλλαγής μπορεί να ακολουθήσει ποικίλα και πολύπλοκα μονοπάτια. Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται αφορούν διάφορες πόλεις όπως η Μασσαλία, η Ρώμη, η Νάπολη, η Βαρσοβία, η Φρανκφούρτη, η Αθήνα, η Κοπεγχάγη, η Λισσαβόνα κ.α.

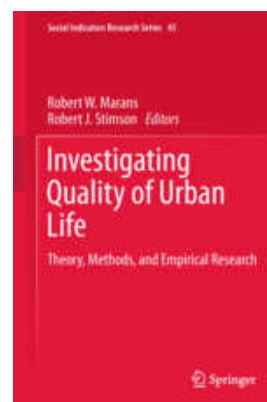
2. Εκδόθηκε από τις εκδόσεις Routledge το βιβλίο της Claire Colomb με τίτλο **«Staging the New Berlin: Place Marketing and the Politics of Urban Reinvention Post-1989»**.

Το βιβλίο ερευνά τις πολιτικές του place marketing και τη διαδικασία μεταμόρφωσης και αλλαγής του Βερολίνου μεταξύ των ετών 1989-2011. Στο πλαίσιο των δραματικών κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών, των αλλαγών στην αστική διακυβέρνηση καθώς και στη μορφή της πόλης που ακολούθησαν την πτώση του τεί-

χους, το «νέο» Βερολίνο εξελίχτηκε, όχι μόνο ως προς τη φυσική μορφή του αλλά και ως προς την εικόνα του μέσα από τη διοργάνωση γεγονότων και την προώθηση δράσεων προβολής της πόλης, με αιχμή τα έργα αναζωογόνησης - ανάπλασης περιοχών της.

3. Εκδόθηκε από τις εκδόσεις Springer το βιβλίο που επιμελήθηκαν οι Robert W. Marans και Robert J. Stimson με τίτλο **«Investigating Quality of Urban Life: Theory, Methods and Empirical Research»**.

Το βιβλίο συνθέτει παλιές και πρόσφατες έρευνες για την ποιότητα ζωής στις μικρές και μεγάλες πόλεις. Εστιάζει κυρίως στη συμβολή του αστικού περιβάλλοντος -που περιλαμβάνει στοιχεία από την κατοικία και τις δημόσιες εξυπηρετήσεις μέχρι τις οργανώσεις σε επίπεδο γειτονιάς- στη γενικότερη ευδαιμονία των κατοίκων και περιλαμβάνει θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις για τη μέτρηση της ποιότητας ζωής.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Στις 13-16 Μαΐου 2012 οργανώνεται το συνέδριο της Regional Studies Association με τίτλο «**Networked regions and cities in times of fragmentation: Developing smart, sustainable and inclusive places**» στο Delft της Ολλανδίας.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.regionalstudies.org/events/2012/May-Delft/>

2. Στις 14-16 Μαΐου 2012 οργανώνεται το 17^ο διεθνές συνέδριο της REAL CORP με τίτλο «**Re-mixing the city: Towards sustainability and resilience?**» στην Αυστρία.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.corp.at>

3. Στις 17-18 Μαΐου 2012 οργανώνεται το 7^ο πανελλήνιο συνέδριο της **Ελληνικής Εταιρείας Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (HellasGIS)** στην Αθήνα.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.hellasgi.gr>

4. Στις 28-31 Μαΐου 2012 οργανώνεται το 2^ο διεθνές συνέδριο με θέμα «**Sustainability and Affordable Housing**» στο Porto Alegre της Βραζιλίας.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.pucrs.br/fau/chis2012/ingles/index.htm>

5. Στη 1-2 Ιουνίου 2012 διοργανώνεται από το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (ERSA-GR) σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας το 10^ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα «**Οικο-**

νομική κρίση και πολιτικές ανάπτυξης και συνοχής», στη Θεσσαλονίκη.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://gisc.gr/index.php/events/44-academic/164-10o----->

6. Στις 10-13 Σεπτεμβρίου 2012 οργανώνεται το 48^ο συνέδριο της ISOCARP με τίτλο «**Fast Forward: Planning in a (hyper) dynamic urban context**» στο Perm της Ρωσίας.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://2012.isocarp.org>

7. Στις 16-19 Σεπτεμβρίου 2012 οργανώνεται το 56^ο συνέδριο της International Federation for Housing and Planning (IFHP) με τίτλο «**Inclusive Cities in a Global World**» στο Gothenburg της Σουηδίας.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.ifhp.org>

8. Στις 27-30 Σεπτεμβρίου 2012 οργανώνεται από το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας το **3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης** στο Βόλο.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

<http://www.prd3.prd.uth.gr/>

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

Αλλάζει πρόσωπο το Ελληνικό

της Μανίνας Νικολοπούλου

Αρχισε η αντίστροφη μέτρηση για την ανάπτυξη του Ελληνικού και της παραλίας του Αγίου Κοσμά. Ο υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής Γιώργος Παπακωνσταντίνου απέστειλε χθες στα μέλη της κυβέρνησης προσχέδιο νόμου με αντικείμενο «Το σχέδιο ανάπτυξης του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού, τη θέσπιση του προγράμματος "Ηλιος" και την ενσωμάτωση κοινοτικής οδηγίας για τα βιοκαύσιμα».

Πηγή:

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63618085>

Σε αυτό περιλαμβάνονται όλες οι ρυθμίσεις και οι κατευθύνσεις από την πλευρά του Ελληνικού Δημοσίου για την υλοποίηση των μεγαλύτερων επενδύσεων αυτού του χαρακτήρα που έχουν γίνει μέχρι σήμερα στη χώρα.

Το νομοσχέδιο αναμένεται να συζητηθεί στην επόμενη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Θα ακολουθήσει η δημόσια διαβούλευση και στη συνέχεια θα κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή κατά το τέλος Μαρτίου. Στις 30 του ίδιου μήνα αναμένεται και η κατάθεση των προσφορών από τους υποψήφιους επενδυτές για το Ελληνικό, με βάση την πρόσκληση ενδιαφέροντος που έγινε τον περασμένο Δεκέμβριο.

Σύμφωνα με την πρόταση του ΥΠΕΚΑ:

- Ελληνικό, παραλία Αγίου Κοσμά και Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας (Μαρίνα) Αγίου Κοσμά αντιμετωπίζονται ως ενιαίο προς ανάπτυξη σύνολο και συγκροτούν τον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού - Αγίου Κοσμά, συνολικής έκτασης περίπου 6.400 στρεμμάτων.
- Στον χώρο του παλαιού αεροδρομίου, σε έκταση 2.000 στρεμμάτων, δημιουργείται Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής.
- Στην υπόλοιπη έκταση δημιουργούνται περιοχές προς πολεοδόμηση, με ζώνες αμιγούς κατοικίας, κύριας κατοικίας καθώς και πολεοδομικού κέντρου, όπως επίσης ζώνες τουρισμού, επιχειρηματικών πάρκων και εμπορικών κέντρων.
- Προβλέπεται η δυνατότητα δημιουργίας θεματικού πάρκου. Δεν υπάρχουν περαιτέρω διευκρινίσεις, όμως έχουν συζητηθεί σχέδια για την κατασκευή μεγάλου ενυδρείου, κέντρου ναυτιλίας, ενώ στο παρελθόν είχε προταθεί ακόμα και η δημιουργία μίας «ντίσινεϊλαντ», προσαρμοσμένης στην ελληνική Ιστορία.

Δίνεται μεγάλη ευχέρεια στον επενδυτή να αναπτύξει τους σχεδιασμούς του, καθώς παρέχονται ευέλικτοι συντελεστές δόμησης και κάλυψης, όπως και η ευχέρεια ανέγερσης υψηλών κτιρίων και εγκαταστάσεων εφόσον η ανάγκη τους τεκμηριώνεται από ειδική μελέτη.

Στην παραλία η δόμηση είναι περιορισμένη, ο μέγιστος επιτρεπόμενος συντελεστής ορίζεται στο 0,20 και το ύψος των κτιρίων στα δέκα μέτρα. Επιτρέπεται, όμως, η κατασκευή ενός και μόνο υψηλού κτιρίου ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, το οποίο θα μπορεί να λειτουργήσει ως τοπόσημο της περιοχής.

Υπάρχει πρόβλεψη για εκτεταμένες παρεμβάσεις επί του αιγιαλού και της παραλίας, με προσχώσεις στη θάλασσα, προβλήτες και εξέδρες, ανέγερση κτιρίων και εγκαταστάσεων, στο πλαίσιο προφανώς μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης. (Σημειώνεται πως στο πλαίσιο της διαβούλευσης για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας έχει κατατεθεί πρόταση να δημιουργηθεί στην παραλία του Αγίου Κοσμά εγκατάσταση ελλιμενισμού κρουαζιερόπλοιων.)

Οι αδειοδοτήσεις για τις κατασκευές θα προχωρήσουν με διαδικασίες-εξπρές. Εντός 20 ημερών θα χορηγούνται οι άδειες δόμησης και εντός 5 ημερών οι άδειες κατεδάφισης (που θα είναι αρκετές, όπως προκύπτει).

Ταχύτατα, επίσης, θα λύνονται οι μισθώσεις και θα ανακαλούνται οι παραχωρήσεις κτιρίων που έχουν γίνει από την «Ελληνικό ΑΕ». Οι αποζημιώσεις προς τους μισθωτές ή τους χρήστες των ακινήτων θα βαρύνουν το Ελληνικό Δημόσιο.

Το νέο προφίλ

- Αναπλάθονται το Ελληνικό, η παραλία και η Μαρίνα του Αγίου Κοσμά
- Δημιουργείται Μητροπολιτικό Πάρκο 2.000 στρεμμάτων στο παλιό αεροδρόμιο
- Οριοθετούνται ζώνες αμιγούς κατοικίας, τουρισμού και εμπορικών κέντρων
- Προβλέπεται η δημιουργία μεγάλου ενυδρείου και κέντρου ναυτιλίας

Πόροι από το Πράσινο Ταμείο

Μηχανισμό αποζημίωσης για τους γύρω δήμους σε περίπτωση που οι επενδυτές προχωρήσουν σε αύξηση του συντελεστή δόμησης στην περιοχή του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά προβλέπει το νομοσχέδιο.

Η επιτρεπόμενη αύξηση ορίζεται σε ποσοστό 20% ανά ζώνη ανάπτυξης ή περιοχή προς πολεοδόμηση. (Η έγκριση της αύξησης

της κτισμένης επιφάνειας γίνεται με Προεδρικό Διάταγμα και ύστερα από αιτιολογημένη εκτίμηση των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων.)

Η Ελληνικό ΑΕ μπορεί να χρησιμοποιήσει τον αυξημένο συντελεστή μόνο εφόσον αποδώσει στο Πράσινο Ταμείο το 50% της ωφέλειας σε χρήμα που προκύπτει από τη διαφορά των δύο ΣΔ. Το ποσό κατατίθεται σε ειδικό κωδικό του Πράσινου Ταμείου και αποδίδεται κατά 30% στους Δήμους Αλίμου, Ελληνικού-Αργυρούπολης, και Γλυφάδας, κατά 40% στους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς, και κατά ποσοστό 30% στην Περιφερειακή Ένωση Δήμων Αττικής για να διαθέσει το ποσό σε άλλες περιοχές της Αττικής που έχουν ανάγκη.

Στο νομοσχέδιο ορίζεται πως τα ποσά αυτά διατίθενται αποκλειστικά για την απόκτηση ακινήτων ή για απαλλοτριώσεις προκειμένου να δημιουργηθούν κοινόχρηστοι χώροι και χώροι πρασίνου, σύμφωνα με τα όσα ορίζει ο νόμος 3843 (για τους ημιυπαίθριους). Μπορούν επίσης να διατεθούν από τους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς για προγράμματα κοινωνικής κατοικίας και για την αστική αναζωογόνηση και ανασυγκρότηση των ιστορικών τους κέντρων. Οι ενδιαφερόμενοι δήμοι πρέπει να υποβάλουν συγκεκριμένα προγράμματα στο Πράσινο Ταμείο προκειμένου να λάβουν τα ποσά που τους αναλογούν.

Ο υπολογισμός της ωφέλειας που προκύπτει από τη διαφορά των δύο συντελεστών δόμησης θα γίνει με υπουργική απόφαση, στη βάση της μέσης αντικειμενικής αξίας κάθε ζώνης του Μητροπολιτικού Πόλου κατά την έκδοση της άδειας δόμησης που αξιοποιεί τον αυξημένο συντελεστή.

Το πάρκο

Στα 2.000 στρέμματα περιορίζεται τελικά η έκταση του Μητροπολιτικού Πάρκου του Ελληνικού, σύμφωνα με το σχέδιο νόμου

του ΥΠΕΚΑ. Με την επισήμανση πως το 75% της έκτασης αυτής πρέπει να είναι αμιγής χώρος πρασίνου.

Επιτρέπεται η κατασκευή κτιρίων για την εξυπηρέτηση του Πάρκου έως το 15% της συνολικής έκτασης, ενώ το υπόλοιπο 10% μπορεί να διατεθεί για τις απαραίτητες υποδομές, όπως χώροι στάθμευσης ή εσωτερικοί δρόμοι.

Υπάρχει πρόβλεψη για χώρους αναψυχής και αθλητισμού μέσα στα όρια του πάρκου και αναμένεται να λειτουργήσουν καφετέριες και εστιατόρια. Στο κείμενο του νόμου αναφέρεται συγκεκριμένα πως θα δημιουργηθούν στο πάρκο τεχνητά δάση, άλση, κήποι, λίμνες, φυτώρια, βοτανικοί κήποι, θερμοκήπια καθώς και χώροι περιπάτου, παιχνιδιού και άθλησης, εκθέσεων, συναυλιών και άλλων δραστηριοτήτων.

Από το πάρκο θα διέρχονται επίσης τα ρέματα της περιοχής και ο χώρος θα συμπληρώνεται από δίκτυο πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων.

Από το ΥΠΕΚΑ επισημαίνεται πως, πέρα από το πάρκο, όλη η περιοχή της ανάπτυξης θα χαρακτηρίζεται από ανοιχτούς κοινόχρηστους χώρους, οι οποίοι θα καταλαμβάνουν το 40-50% της συνολικής έκτασης.

Το Έθνος, 28/03/2012

Πρόταση ΥΠΕΚΑ για παρεμβάσεις στο κέντρο της Αθήνας

της Κατερίνας Χριστοφιλίδου

Παρέμβαση στο κέντρο της Αθήνας, που θα εκτείνεται από το Μεταξουργείο, την Πλατεία Ομονοίας και το Γεράνι, μέχρι τα Άνω Πατήσια και θα περιλαμβάνει και τις γειτονιές των Εξαρχείων και της Κυψέλης, προτείνει το υπουργείο Περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του Σχεδίου Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ).

Τα Σχέδια αυτά επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν τα σοβαρά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής.

Το Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων θα περιλαμβάνει κίνητρα για την επιστροφή του εμπορίου στο κέντρο, ενδεχομένως απαλλαγή από δημοτικά τέλη, ενθάρρυνση δημιουργίας Street malls, δρόμων δηλαδή ανοιχτού εμπορίου με συγκεκριμένη ταυτότητα, δικτυωμένο εμπόριο και διοργάνωση εβδομαδών εμπορικής προβολής, ώστε οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις του κέντρου να μπορέσουν να ανταγωνιστούν τα μεγάλα εμπορικά κέντρα.

Παράλληλα μέσω των ΣΟΑΠ θα γίνουν και μεγάλες δημόσιες παρεμβάσεις σε πλατείες και ελεύθερους χώρους, ενώ ήδη έχουν δρομολογηθεί αναπλάσεις σε πλατεία Θεάτρου, Πατησιά, Άγιο Παντελεήμονα.

Στην υπέρβαση των προβλημάτων που δημιουργούνται εξαιτίας των πολλαπλών συναρμοδιοτήτων θα συμβάλλει η δημιουργία ομάδας που θα αποτελείται από εκπροσώπους του υπουργείου, της Περιφέρειας και του δήμου Αθηναίων [...].

Αυτό που επείγει άμεσα είναι η έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης που θα καθορίζει το ρόλο του ΥΠΕΚΑ, της Περιφέρειας και του Δήμου Αθηναίων και θα προβλέπει τη δημιουργία μια ομάδας δράσης που θα παρακολουθεί και θα εξειδικεύει τις δράσεις για την αναζωογόνηση και αναβάθμιση του κέντρου [...].

Πηγή:

http://www.skai.gr/news/greece/article/196727/protasi-upeka-gia-paremvaseis-sto-kedro-tis-athinas-/?utm_source=rss_news_greece&utm_campaign=skaï200905190000&utm_medium=rss

06/03/2012

Μια οικολογική πόλη γεννιέται

της Λίας Παπαδράγκα

Μία από τις πιο «πράσινες» πόλεις στην Ελλάδα φιλοδοξεί να δημιουργήσει ο δήμος Πανοράματος - Θέρμης, στον οικισμό της Θέρμης, με έργα που θα ξεπεράσουν σε κόστος τα 100 εκατ. ευρώ. Την εβδομάδα που πέρασε, η δημοτική Αρχή έθεσε προς διαβούλευση στους πολίτες τη μελέτη για τη δημιουργία ενός αειφορικού ολοκληρωμένου δικτύου πράσινου, το οποίο θα περιλαμβάνει ένα εκτεταμένο δίκτυο πρασίνου, αστικούς περιπάτους και σύστημα ποδηλατοδρόμων, ενώ θα αξιοποιηθούν και τα τρία ρέματα που διατρέχουν τον οικισμό.

Το έργο αφορά κυρίως την επέκταση του υφιστάμενου οικισμού, με την οποία η σημερινή Θέρμη θα μεγαλώσει κατά τέσσερις φορές. Με την επέκταση του πολεοδομικού σχεδίου θα προστεθούν άλλα 4.000 στρέμματα στα 1.000 στρέμματα του υφιστάμενου, δημιουργώντας μια νέα πολιτεία στα ανατολικά της Θεσσαλονίκης. Οι μελετητές είχαν, έτσι, μια μοναδική ευκαιρία να καταθέσουν τις προτάσεις τους για μια πόλη «στα σπάργανα», χωρίς τους περιορισμούς των υφιστάμενων δικτύων και κατασκευών.

Πηγή:

<http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=122296&catID=5>

Ολοκληρωμένη μελέτη

«Το πρωτοποριακό της υπόθεσης είναι ότι, ίσως, για πρώτη φορά μελετάται ολοκληρωμένα και εκ των προτέρων η δημιουργία ενός τόσο εκτεταμένου αειφόρου δικτύου πρασίνου. Επειδή οι περιοχές επέκτασης

είναι συνήθως πυκνοδομημένες, ο δήμος ανέθεσε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) να σχεδιάσει εξ αρχής ένα πράσινο δίκτυο, ούτως ώστε οι κάτοικοι να σεβαστούν τον κοινό δημόσιο χώρο. Η πρόταση αυτή ορίζει σαφείς προδιαγραφές για τη διαμόρφωση όλων των κοινόχρηστων χώρων, αλλά και των δρόμων, των πεζοδρομίων, των ρεμάτων, των πάρκων, των αυλών και των χώρων στάθμευσης», αναφέρει ο επικεφαλής της ομάδας έργου του ΑΠΘ που υλοποίησε τη μελέτη, Γιάννης Τσαλικίδης, εκ του Εργαστηρίου Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου της Γεωπονικής Σχολής.

Η μελέτη παρέχει έναν οδηγό με προδιαγραφές για τα υλικά, τα φυτά, τις περιοχές που μπορούν να φυτευτούν, το μήκος των πεζοδρομίων κ.λπ., κι έτσι εξασφαλίζεται ομοιομορφία στις παρεμβάσεις στην περιοχή της επέκτασης, αλλά και σε αυτές που θα γίνουν στον υφιστάμενο οικισμό. Η πρόταση των μελετητών είναι να μετατραπούν σε χώρους πρασίνου οι δημόσιοι χώροι όπως βιοτεχνικά πάρκα, σχολεία, δημοτικά κτίρια, αλλά και εκκλησίες, κοιμητήρια, νησίδες κυκλοφορίας και εγκαταλελειμμένοι αδόμητοι χώροι. Τελικός στόχος είναι η κάλυψη της νέας πόλης με πράσινο σε ποσοστό 16,4%, ώστε να είναι μία από τις πιο πράσινες στην Ελλάδα. Σε κάθε περίπτωση, η αναλογία πρασίνου θα περνά με άνεση τον πήχη των 8-9 τ.μ. που αντιστοιχεί ανά κάτοικο, η οποία προβλέπεται από τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές, την ίδια στιγμή που στην πόλη της Θεσσαλονίκης αυτή δεν ξεπερνά τα 2,5 τ.μ. ανά κάτοικο.

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες παραμέτρους των παρεμβάσεων είναι η διαμόρφωση των τριών ρεμάτων της Θέρμης, ώστε, αφενός μεν, να εξασφαλίζεται προστασία από τις πλημμύρες, αφετέρου δε, να αξιοποιούνται ως χώροι πρασίνου για την αναψυχή των κατοίκων. Πρόκειται για τον «πε-

ρίπατο του νερού». «Ήδη έχει ολοκληρωθεί η μελέτη για το ρέμα Πανοράματος - Θέρμης που διατρέχει κεντρικά τον οικισμό από Βορρά ως Νότο, σε μήκος 2,5 χλμ. Αξιοποιώντας τις όχθες του, δημιουργείται ένα γραμμικό πάρκο έκτασης 50-60 στρεμμάτων, με διαμορφωμένα πρηνή, περιπάτους, ποδηλατοδρόμους, φυτεύσεις, σημεία στάσης για τους περπατητές», αναφέρει ο Γ. Τσαλικίδης.

Διαδρομές

Η μελέτη προβλέπει ακόμη δύο κατηγορίες διαδρομών: τον αστικό περίπατο, ο οποίος θα αποτελείται από ένα δίκτυο διαδρομών που θα συνδέει χώρους αρχαιολογικού, πολιτιστικού, ιστορικού και λειτουργικού ενδιαφέροντος, και τον ποδηλατικό περίπατο, ένα εκτεταμένο δίκτυο ποδηλατοδρόμων.

Το έργο για τη διαμόρφωση του ρέματος, ύψους 11,2 εκατ. ευρώ, χρηματοδοτείται από τα αντιπλημμυρικά κονδύλια του ΕΣΠΑ και έχει ήδη δημοπρατηθεί. Ως προς τα υπόλοιπα έργα, η δημοτική Αρχή στοχεύει να τα χρηματοδοτήσει από τις εισφορές των νέων κατοίκων της επέκτασης, αλλά και εντάσσοντάς τα σε άλλα προγράμματα του ΕΣΠΑ.

«Εφόσον ολοκληρωθούν τα έργα αυτά με τις προτεινόμενες διαδρομές, την αξιοποίηση των υδάτινων διαδρομών και τις εκτεταμένες φυτεύσεις, θα δημιουργηθούν στην πόλη μας ένα πολύ καλό μικροκλίμα και υψηλή ποιότητα ζωής για τους κατοίκους», αναφέρει στη Real planet ο δήμαρχος Θέρμης - Πανοράματος Θεόδωρος Παπαδόπουλος.

Πηγή:

<http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=122296&catID=5>

06/02/2012

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΤΕΥΧΩΝ

π01: Μητροπολιτικό πάρκο Ελληνικού, Μετεγκατάσταση ΔΕΘ, Ρυθμιστικό Σχέδιο Λάρισας

π02: Ειδικό Πλαίσιο Βιομηχανίας, Επικαιροποίηση Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης, Αναθεώρηση Γ.Π.Σ. Δήμου Τρικκαίων

π03: Ρύθμιση του μητροπολιτικού χώρου της Θεσσαλονίκης, Πολεοδομικός σχεδιασμός & κλιματική αλλαγή, Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής

π04: 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αφιέρωμα: «Ποιο το μέλλον της χωροταξίας και της πολεοδομίας στην περίπτωση διάσπασης του ΥΠΕΧΩΔΕ;» (Γ. Αλαβάνος, Σπ. Κουβέλης, Γ. Μανιάτης, Ε. Μπαλτάς, Δ. Οικονόμου, Ν. Τασοπούλου), Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής, Μετεγκατάσταση ΔΕΘ

π05: 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης - τοποθέτηση ΣΕΜΠΧΠΑ, Σεμινάρια, Αφιέρωμα «Ο πολεοδομικός σχεδιασμός σε κρίση;» (Γ. Γιαννακούρου, Κ. Γώγος, Μ. Χαϊνταρλής), Κοπεγχάγη (Κ. Αρσένης), Σύγχρονες Αστικές Αναπλάσεις, Ολοκληρωμένα Προγράμματα Αστικής Αναζωογόνησης.

π06: «Καλλικράτης» - γνωμοδότηση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., Αφιέρωμα «Οικονομική κρίση και σχεδιασμός του χώρου» (Γ. Καυκαλάς, Γ. Μιχαηλίδης, Σ. Ράπτης), Άρθρα μελών (Καλλικράτης, προσβασιμότητα, υπολογισμός πολυτροπικού επιπέδου εξυπηρέτησης στη Θεσσαλονίκη, Οδηγία IN-SPIRE), Εκδήλωση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α - Προγράμματα αστικής αναγέννησης και βιώσιμη ανάπτυξη.

π07: Εκδήλωση Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. & Τ.Ε.Ε./Τ.Κ.Μ για τα προγράμματα αστικής

αναγέννησης, Υπόμνημα θέσεων προς την Υπουργό Π.Ε.Κ.Α., Σεμινάριο Real Estate, Άρθρα για Γ.Π.Σ./Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.

π08: Αφιέρωμα «Το σημερινό ελληνικό σύστημα πολεοδομικού σχεδιασμού από τη σκοπιά των μελετητών» (Γ. Αγγελίδης, Ε. Αυγουστίδου, Δ. Δούμας, Κ. Τσαβδάρου), Γνωμοδότηση Π.Τ.Β.Ε. για το Ενιαίο Στρατηγικό Σχέδιο Υποδομών Μεταφορών, Υπόμνημα Π.Τ.Β.Ε. προς Ο.Ρ.Θ.Ε., Άρθρα μελών (Θεσσαλονίκη 2012, Μεθοδολογική προσέγγιση για τον υπολογισμό πολυτροπικού επιπέδου εξυπηρέτησης).

π09: Σχέδιο νόμου για την τροποποίηση Ν.3316/05, Εκλογές 2011, Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης, Χωροσκόπιο: Detroit Rock City, Άρθρα μελών (e-Regional Science?, Ποιοτικά συγκοινωνιακά συστήματα σε πόλεις μεσαίου μεγέθους).

Π10: Αφιέρωμα – Β' μέρος «Το σημερινό ελληνικό σύστημα πολεοδομικού σχεδιασμού από τη σκοπιά των μελετητών» (Δρ. Α. Πανταζής), Για μια σύγχρονη αντίληψη αστικής αναγέννησης, Σχέδιο Κ.Υ.Α. του Ειδικού Πλαισίου για τις Υδατοκαλλιέργειες, Γ.Π.Σ. Βόλου, Άρθρα μελών (Σ.Δ.Ι.Τ).

Τα προηγούμενα τεύχη είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., www.poleodomia.gr & www.chorotaxia.gr στο λήμμα «Εκδόσεις».

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Παρακαλούμε, για τη διευκόλυνση όσων ασχολούνται με τη σύνταξη του κάθε δελτίου και προκειμένου να μη χάνεται άσκοπα χρόνος σε μετατροπές κειμένων, να τηρούνται οι ακόλουθες βασικές προδιαγραφές:

Επικεφαλίδες

•1η Επικεφαλίδα: Heading 2

•2η επικεφαλίδα: Heading 3

•Κ.ο.κ.

Κείμενο

•Normal

Αριθμήσεις

•List Bullet

•List Bullet 2

•List Bullet 3

•List Number

Τα σημεία ενδιαφέροντος σημειώνονται με **bold**. Για τις επικεφαλίδες πινάκων χρησιμοποιούνται Table Header, για το κείμενο πινάκων Table Text και για την αρίθμηση Table Bullet και Table Number. Δεδομένου ότι πρόκειται για ηλεκτρονική έκδοση αποφύγετε την αποστολή φωτογραφιών, με την εξαίρεση των άρθρων που προορίζονται για τη στήλη «Χωροσκόπιο». Παρακαλούμε, οι φωτογραφίες να έχουν συμπίεστεί ήδη πριν αποσταλούν και να αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του αποστολέα. Παρακαλούμε, επίσης, να παραθέτετε τις πηγές σας στα κείμενα που αποστέλλετε. Οποιοσδήποτε από τους γνωστούς τρόπους βιβλιογραφικής αναφοράς είναι αποδεκτός, αρκεί να τηρείται ενιαία σε κάθε κείμενο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

grammateia@chorotaxia.gr

Να μην ξεχάσω να πληρώσω
τη συνδρομή μου στο
Σύλλογο

Για πληροφορίες να πάρω
τηλέφωνο τον Κώστα στο
6932 525652